

työväen kalenteri 1968

Suomen Sosialidemokraattinen Puoluetöimikunta

Eräitä Suomen itsenäisyys- kehityksen näköaloja

Suomen valtiollinen kehitys on ollut kaikkina aikoina olennaisessa riippuvuussuhteessa yleiseurooppalaisiin valtapoliittisiin asetelmiin. Vaikka puhuminen Suomesta läntisen maailman etuvartiona ei ole perusteltua, ei voida kieltää sitä historiallista tosiasiaa, että maamme geopoliittiselle asemalle on ollut tunnusomaista kuuluminen niihin alueisiin, jotka ovat olleet luontevia vaihto-objekteja Venäjän ja länsieurooppalaisten suurvaltojen kesken.

enää perusteltua, ei voida kieltää sitä historiallista tosiasiaa, että maamme geopoliittiselle asemalle on ollut tunnusomaista kuuluminen niihin alueisiin, jotka ovat olleet luontevia vaihto-objekteja Venäjän ja länsieurooppalaisten suurvaltojen kesken.

Jo Suomen joutuminen ruotsalaiseen valtioyhteyteen 1100-luvulla oli eräs valtapoliittinen seurausilmiö Rooman kirkon laajentumispyrkimyksistä, jotka oli tähdätty nimenomaan ortodoksisen maailman levittäytymistavoitteita vastaan. Niin ikään maamme siirtyminen automiseksi suuriruhtinaskunnaksi 1809 johtui keskeisesti yleiseurooppalaisesta valtataistelusta; tuolloin Suomi oli poliittinen palinkinto Venäjän tsaarille, joka oli pari vuotta aikaisemmin luvannut Tilsitissä tukea keisari Napoleonin yrityksiä Englannin kukistamiseksi.

Itsenäisyyspoliittisesta näkökulmasta siirtyminen autonomiseksi suuriruhtinaskunnaksi muodostui Suomelle merkitykselliseksi; tällöin luotiin ne poliittiset, taloudelliset, sivistykselliset ja psykologiset edellytykset, jotka olivat tarpeen pyrittäessä täydelliseen valtiolliseen itsenäisyyteen.

Oli olennaisesti automisen aseman ansiota, että Suomi kykeni omaksumaan 1800-luvulla muualla Euroopassa elinvoimaisena kukoistaneen kansallisuusaatteen, joka opetti vähiteilen koko kansan tajuaamaan oman erikoislaatuisuutensa. Aloitteentekijänä tässä oli vähälukuinen nuori lukeneisto, joka ennakkoluulottomasti ryhtyi työskentelemään aineellisen edistyksen ja suomenkielisen hengenviljelyn

hyväksi. Tämän työn vaikeutta ei voida liiaksi korostaa, sillä lähtökohdat olivat käytännöllisesti katsoen olemattomat: koko sivistyselämä perustui ruotsalaiseen ja nimenomaan ruotsinkieliseen kulttuuriperintöön, joka oli ymmärrettävästi pysynyt henkisesti vieraana kansamme valtaenemmistölle.

J. W. Snellmannin ja muiden kansallismielisten määrätietoisen herätystyön ansiosta Suomessa luotiin viime vuosisadalla muutaman vuosikymmenen aikana elinvoimainen suomalaiskansallinen kulttuuri. Tämä heijastui ennen näkemättömänä toimeliaisuutena niin tieteellisen tutkimuksen, opetuksen, kirjallisuuden kuin taiteen alalla.

Viime vuosisadan lopulla alkoi myös suomalainen yhteiskunta muuttumisensa maatalousvaltaisesta uudenaikaiseen teolliseen yhteiskuntaan, mikä merkitsi rajua, ytimeenkäyvää mullistusta ihmisten elämässä. Tätä seurasi kansan sosiaalisen rakenteen asteittainen muuttuminen; omaksuttiin uudet asenteet, uusi yhteiskuntapolitiinen ongelmien asettelu.

Niin ikään poliittis-ideologinen ajattelutapa koki syvällisen muutoksen, kun nykyaikainen puolue-elämä syntyi. Kehityksen kärjessä kulki aluksi Hegelin ja Snellmannin oppien varaan rakennettu poliittinen filosofia, joka korosti yksipuolisesti kansallishengen hallitsevaa merkitystä kaikkeen valtiolliseen ja yhteiskunnalliseen toimintaan. Yleiseurooppalaisen kaavan mukaisesti se muuttui kuitenkin vähitellen poliittiseksi konservatismiksi, ja edistyksen etujoukoksi tulivat liberaalit. Vuosisadan vaihteeseen mennessä oli kuitenkin sosialistinen työväenliike ottanut vapaamielisten paikan maamme uudistuspolitiikan kärjessä.

Työväenliike täydensi olennaisella tavalla sen kansallisen herätystyön, jonka suomenmielinen sivistyneistö oli pannut alulle 1800-luvun puolivälissä. Vasta työväenliikkeen toiminnan tuloksena itsenäisyystahto levisi kaikkiin kansankerroksiin, sillä työväenliike kykeni näkemään yhteiskunnallisen kehitystyön ja itsenäisyyspolitiikan keskinäisen vaikutussuhteen uudenaikaisella tavalla.

Historiantutkimus ei ole kyennyt yksityiskohtaisesti määrittelemään, mikä aatesuunta alkoi ensimmäiseksi puhua täydellisestä valtiollisesta itsenäisyydestä; aina Venäjän maaliskuun vallankumoukseen 1917 saakka koko itsenäisyyspoliittinen kysymyksenasettelu oli kytkeytynyt korostetusti autonomisten oikeuksien puolustamiseen, korkeintaan niiden laajentamiseen. Niinpä esimerkiksi Yrjö Mäkelinin kynästä lähtöisin olevaa ns. Tampereen punaista julistusta suurlakon aikana ei voida pitää, kuten usein erheellisesti tehdään, ensimmäisenä konkreettisena vaatimuksena täydellisestä itsemääräämisoikeudesta; siinä vaadittiin nimittäin olennaisesti autonomian laajentamista.

Tämä ei tietenkään vähennä sen arvoa merkittävänä itsenäisyyspoliittisena ohjelmaajulistuksena, jonka vaikutukset ulottuivat syvälle koko työväenliikkeeseen.

Toisen sortokauden aikana hahmottui vähitellen ajatus siitä, ettei autominen valtioyhteys Venäjään kykene tulevaisuudessa ratkaisemaan maamme turvallisuusongelmaa — tätä nykyaikaista sanaa käyttäakseni. Ensimmäinen maailmansota, lähinnä Venäjän ja Saksan keskinäinen vihollisuus, tarjosi realistisen mahdollisuuden pyrkiä myksille vapautua Venäjän poliittisesta holhouksesta. Jyrkimmät aloitteelliset johtopäätökset tästä tekivät ne ylioppilasjohtajat, jotka perustivat ns. jääkäriliikkeen aseellista itsenäistämistäjaintaa silmälläpitäen. Se seikka, että jääkärit osallistuivat sittemmin valkoisten puolella sisällissotaan, ei vähennä jääkäriliikkeen historiallistä arvoa merkittävänä itsenäisyyspoliittisena aloitteena.

Vaikka eräät huomattavat työväenjohtajat, kuten Yrjö Mäkelin ja Oskari Tokoi, olivat aktiivisesti tukeneet jääkäriliikettä, itsenäisyyspolitiikan johto oli toisen sortokauden aikana siirtynyt porvarillisille aktivisteille. Maaliskuun vallankumouksen jälkeen kuitenkin sosialidemokraatit, jotka olivat vuoden 1916 vaaleissa saavuttaneet ensimmäisenä eurooppalaisena työväenpuolueena ehdottoman enemmistön eduskunnassa, tulivat itsenäisyyspolitiikan kärkeen. Tämä tuli selvästi esiin valtalain käsittelyn yhteydessä kesällä 1917.

Syksyyn 1917 mennessä olivat kaikki yhteiskuntaryhmät ja poliittiset aatesuunnat omaksuneet lopullisesti sen kannan, että Suomen oli mahdollisimman nopeasti pyrittävä täydelliseen valtiolliseen riippumattomuuteen. Joulukuun kuudentena päivänä 1917 eduskunta sitten hyväksyi senaatin esityksen, jonka mukaan Suomi julistautui itsenäiseksi valtioksi.

Ulkopoliittisesti itsenäisyys tuli mahdolliseksi Venäjän lokakuun vallankumouksen jälkeen, sillä bolsevikit olivat julistaneet kannattavansa kansojen itsemääräämisoikeutta. Tähän kannanottoon vaikutti reaalipoliittisesti lähinnä kolme tekijää: bolsevikkien periaatteellinen näkemys ja taktiset laskelmat; Venäjän sotilaallinen romahdus ja siitä johtunut tarve pyrkiä hinnalla millä hyvänsä rauhaan; Saksan sotilaspoliittinen tavoite Venäjän heikentämiseen irrottamalla Venäjän alaisuudessa olleita kansallisuusia itsenäisiksi tai Saksan vasallivaltioiksi. Niin ikään V. Leninin henkilökohtainen myöntämielisyyys oli syynä siihen, että neuvostohallitus tunnusti ensimmäisenä Suomen itsenäisyyden. Täten on siis historiallisesti perusteltua sanoa, että lokakuun vallankumous ja Suomen itsenäistyminen kuuluivat samaan tapahtumakehitykseen. Oli olennaista Suomen

geopoliittiselle asemalle, että niin Saksan kuin Ruotsin diplomatian asenne Suomen itsenäistymiseen riippui Venäjän suhtautumisesta.

Jos tarkastellaan esimerkiksi niiden valtioiden sisäisiä edellytyksiä, jotka ovat itsenäistyneet toisen maailmansodan jälkeen, voidaan oikeutetusti todeta, että Suomi oli yleismaailmallisen mittapuun mukaan poikkeuksellisen kypsä riippumattomaksi valtioksi vuonna 1917. Oman aikamme näkökulmasta tuntuukin hämmästyttävältä, että maamme ajatui välittömästi itsenäistymisensä jälkeen sisällissotaan.

Tässä yhteydessä ei ole kuitenkaan mahdollista ryhtyä erittelemään niitä moninaisia tekijöitä, joiden yhteisvaikutuksesta tapahtui vuoden 1918 aseellinen yhteenotto porvarillisten ja vasemmistolaisten kesken. Se toteamus riittänee, että objektiivisen tutkimuksen mukaan kysymyksessä ei ollut vastakkainen näkemys maan itsenäisyydestä, vaan syyt sisällissotaan olivat olennaisesti yhteiskunnalliset. Syyllisyys sisällissotaan, jos sellaisesta halutaan puhua, oli siis yhteinen.

On selvää, ettei sisällissota ollut siinä suhteessa täysin suomalaisten keskinäinen välienselvittely, että se olisi jättänyt ulkopuoliset valtiot täysin passiivisiksi. Ei ole näet syytä salata sitä seikkaa, että neuvostohallitus samaisti reaalipoliittiset etunsa monissa kohdin punaisten kanssa. Tästä oli osoituksena kansanvaltuuskunnan ja neuvostohallituksen tekemä sopimus kevättalvella 1918 sekä venäläisten sotilaallinen vapaaehtoisapu punaisille. Toisaalta taas Saksa tuki aktiivisesti valkoista hallitusta todellisena päämääränään tehdä Suomesta eräänlainen vasallivaltio ja laajentaa siten vaikutusvaltaansa Pohjois-Euroopassa.

Sisällissota ja sen katkerat jälkiselvittelyt painoivat syvät jäljet koko suomalaisen yhteiskunnan vastaiselle kehitykselle. Asennoituminen vuoden 1918 tapahtumiin oli pitkään vihan, katkeruuden ja tunteen sanelema. Jos nyt lukee varsinkin ennen viime sotia kukoistanutta ns. vapaus- tai luokkasotakirjallisuutta, joissa ei ole haluttukaan pyrkiä asioiden kiihkottomaan ja objektiiviseen tarkasteluun, saa verrattoman kuvan niistä yksipuolisista asenteista, joilla sisällissotaan suhtauduttiin.

Kaikesta päättäen tämä kirjallisuus heijasti erittäin laajalti myös enemmistön mielipiteitä; sisällissodan rintamalinja muodostui olennaisesti myös sotien välisen ajan poliittisen elämän vedenjakajaksi. Eikä voida sanoa, että vuosi 1918 olisi vielä 1960-luvullakaan täysin yhdenmukainen poliittisen mielipiteenmuodostuksen suhteen; eräät valtio-opilliset tutkimukset nimittäin osoittavat, että monet poliittisen käyttäytymisen äärimmäisyysilmiöt selittyvät edelleenkin vuoden 1918 kokemusten perusteella.

Vasta toisen maailmansodan jälkeen ovat syntyneet tutkimukselliset edellytykset sisällissodan tapahtumien, sen syiden ja seurausten objektiiviseen arviointiin. Käsitys sisällissodan itsenäisyyspoliittisesta luonteesta on osoittautunut erheelliseksi, ja yhä enemmän pyritty korostamaan sisäpoliittisten tekijöiden vaikutusta. Työväenliikkeen kannalta on erityisen merkittävää, että punaisen ja valkoisen terrorin ilmenemismuodot on Jaakko Paavolaisen perusteellisen tutkimustyön tuloksena nyt mahdollista esittää oikeissa mittasuhteissa.

Meillä on joskus esitetty mielipiteitä, että vuoden 1918 tapahtumista tulisi täysin vaieta. Käsitkseni mukaan on kuitenkin jo suomalaisen yhteiskunnan sisäisen mielenrveyden kannalta tähdellistä, että sisällissodasta kirjoitetaan. Ainoastaan objektiivinen, rehellinen ja avoin keskustelu menneisyydestä kykenee vapauttamaan ihmiset liiallisesta historiallisesta painolastista, joka aina vaikuttaa asenteita jäykistävästi poliittiseen käyttäytymiseen ja siten haitallisesti koko demokratiaan.

Yksityinen ihminen enempää kuin kokonainen kansakuntakaan ei voi paeta menneisyyttään; sitä on kyettävä katsomaan avoimesti ja totuutta kaihtamatta. Pelkistetysti voidaan kärjistää: työväenliikkeen olisi lopullisesti myönnettävä, että aseellinen kapinayritys oli traaginen virhe ja toisaalta porvarillisten piirien on avoimesti tunnustettava, että valkoiset teloittivat noin viisi kertaa enemmän punaisia kuin nämä heitä ja ettei kysymys ollut mistään kansallisesta vapaussodasta.

Sisällissota ja sitä seurannut kostopolitiikan aika vei vasta itsenäisyytensä saavuttaneen Suomen sisäpoliittisesti kaaosmaisiin olosuhteisiin. Monet ongelmat oli välittömästi ratkaistava: maa tarvitsi hallitusmuodon, elintarviketilanne oli äärimmäisen vaikea, vankien armahduskysymystä odotti ratkaisuaan, maanomistusolot oli nopeasti uudistettava.

Jo vuonna 1917 oli asetettu komitea K. J. Ståhlbergin johdolla laatimaan ehdotusta Suomen hallitusmuodoksi. Se oli päätynyt esittämään, että Suomesta tehtäisiin parlamentaarisen demokratian pohjalle rakentuva tasavalta. Myös P. E. Svinhufvudin senaatti omaksui itsenäisjulistuksensa yhteydessä tasavaltalaisen hallitusmuodon. Sisällissodan jälkeen kuitenkin valtionhoitajaksi tullut Svinhufvud ja senaatin talousosaston varapuheenjohtaja J. K. Paasikivi ryhtyivät ns. tynkäeduskunnassa ajamaan monarkista hallitusmuotoa, jonka porvarillisten puolueiden niukka enemmistö sitten hyväksyi. Maa julistettiin kuningaskunnaksi, ja Suomen kuninkaaksi valittiin saksalainen prinssi.

Saksan antautuminen vuoden 1918 lopulla johti kuitenkin siihen, ettei oikeiston kuningashankkeista tullut mitään. Ainoaksi vaihtoehdoksi tuli näin ollen tasavaltalainen hallitusmuoto, joka säädettiin heinäkuussa 1919. Samana vuonna valittiin Suomen ensimmäiseksi tasavallan presidentiksi maltillisuudestaan tunnettu K. J. Ståhlberg. Valinta ei tosin ollut yksimielinen, sillä oikeisto, joka oli aikaisemmin ollut monarkian kannalla, äänesti tasavallan presidentiksi kenraali C. G. Mannerheimiä.

Hallitusmuototaistelun yhteydessä tapahtui myös Suomen puolue-ryhmittymässä merkittäviä muutoksia. Maalaisliitto nousi tasavaltalaisen politiikkansa ja maanomistusreformin johdosta maamme suurimmaksi porvarilliseksi puolueeksi; kuningasmielinen oikeisto perusti kokoomuspuolueen; tasavallan kannalla olleet perustuslailliset ja vanhasuomalaiset muodostivat edistyspuolueen.

Maan suurin puolue, sosialidemokraatit, toipui yllättävän nopeasti siitä poliittisesta vararikosta, johon se oli sisällissodan seurauksena ajautunut; vuonna 1919 toimitetuissa eduskuntavaaleissa se sai 80 paikkaa, mitä on pidettävä suorastaan hämmästyttävänä saavutuksena, kun lisäksi tiedetään, ettei sosialidemokraateilla ollut läheskään samanlaisia mahdollisuuksia tehdä vaalityötä kuin muilla puolueilla ja että varsin suuri osa sen kannattajista oli menettänyt valtiollisen äänioikeutensa valkoisen kostopolitiikan tuloksena.

Miltei välittömästi sisällissodan jälkeen alkoi sosialidemokraattisen työväenliikkeen piirissä koko vastaisen demokratian kannalta ensiarvoisen merkityksellinen valtataistelu kansanvallan jakomunismisten diktatuurioppien kannattajien välillä. Oli ymmärrettävää, että sisällissota ja siitä aiheutunut katkeruus työväestön keskuudessa tarjosi otollisen maaperän kommunistiselle kiihotukselle. Väinö Tannerin lujalla ja määrätietoisella johdolla Sosialidemokraattinen puolue saavutti kuitenkin nopeasti pysyvän yliotteen kommunisteista ja heidän myötäjuoksijoistaan.

Tämä merkitsi käytännössä sitä, että olennaisin perusedellytys yhteiskunnan kansanvaltaistamiselle oli luotu.

Lukuunottamatta Väinö Tannerin sosialidemokraattista vähemmistöhallitusta vuosina 1926—1927 Suomen hallituspolitiikka oli vuoteen 1937 saakka porvarillisten puolueiden käsissä. Nimenomaan sisällissodassa syntyneen asetelman perusteella yhteistyö sosialidemokraattien ja maltillistenkin porvarien kesken osoittautui pitkään mahdottomaksi.

Vaikka poliittista ilmapiiriä sävytti koko 1920-luvun epäluuloisuus ja vihamielisyys, Suomi alkoi hitaasti muilla aloilla toipua koettelemuksistaan; maanomistusoloja kyettiin korjaamaan, teollistaminen

pääsi vauhtiin ja kulttuurielämä vilkastui. Niin ikään suoritettiin useita perustavaa laatua olevia lainsäädännöllisiä uudistuksia yhteiskunta- ja kulttuuripolitiikan eri aloilla.

Aatepoliittisesti voidaan 1920-luvulla erottaa ensisijaisesti kolme pääsuuntausta: demokraattista uudistuspolitiikkaa, kommunismia, ja oikeistolaisuutta kannattavat voimat. Kansanvaltaisen uudistuspolitiikan etujoukkona olivat sosialidemokraatit, jotka joissakin kysymyksissä saivat tarpeellista tukea niin edistyspuolueelta kuin ruotsalaiselta kansanpuolueelta. Kommunistien silloinen politiikka oli täysin demokratian vastaista; niinpä esimerkiksi parlamentti oli heille pelkkä agitaatiopaikka ja todellinen toiminta keskitettiin väkivaltaisen kumouksen valmisteluun. Oikeistolaisuudelle oli puolestaan tunnusomaista sisällissodan muistojen tarkoituksellinen hyväksikäyttö; oikeiston poliittinen filosofia perustui kiihkokansallisuuteen, yhteiskunnalliseen konservatiivisuuteen, militarismin ihannointiin, suvaitsemattomuuteen ja demokratian halveksuntaan. Kokoomuksen ohella tällainen ajattelutapa sai suurta kannatusta myös maalaisliiton piiristä.

Tärkeä tapahtuma oli myös Akateemisen Karjala Seuran perustaminen vuonna 1922. Tämä järjestö hallitsi ylioppilaspolitiikkaa aina vuoteen 1944 saakka. Vaikka AKS edusti eräissä sosiaalisissa kysymyksissä varsin edistyksellistä kantaa, sen päätavoitteina olivat ruotsalaisuuden hävittäminen ja Suur-Suomi. Myöhemmin 1930-luvulla sen toiminnassa voidaan havaita myös selvää fascismin ihannointia. AKS:n aatehistoriallista merkitystä ei ole syytä aliarvioida, sillä sen henkisessä vaikutuspiirissä kasvoi sotien välisen ajan lakeneisto.

Sisällissodan seurauksena syntyneet sielulliset ja poliittiset patoutumat purkaantuivat rajusti Lapuan liikkeeseen, joka alkoi Pohjanmaalta vuonna 1929. Tämä liike, jota kaiken lisäksi ruokki sopivasti yleismaailmallisen talouspuolan leviäminen Suomeenkin, merkitsi todellista vaaraa suomalaiselle kansanvallalle. Se ei ollut suunnattu ainoastaan kommunisteja vastaan, sillä myös sosialidemokratian lakkauttamista vaadittiin kiihkeästi. Aatehistoriallisesti Lapuanliike kytkeytyi läheisesti Keski-Euroopassa voittokulkunsa aloittaneeseen fascismiin ja natsismiin. Nämä opit eivät kuitenkaan kyenneet saavuttamaan kovinkaan suurta jalansijaa Suomessa, mistä oli osoituksena Lapuan liikkeen seuraajaksi perustetun Isänmaallisen kansanliikkeen suhteellisen heikko menestys 1930-luvun vaaleissa.

Lapualaisuuden vaikutuksesta — sosialidemokraattien vastustuksesta huolimatta — kommunistinen liike tehtiin laittomaksi. Näin jäl-

keen arvioiden se oli vakava erehdys, sillä on ilmeistä, että juuri maanalaisuuden ansiosta hankittu »sankarikehä» olennaisesti mahdollisti kommunistien voimakkaan esiinmarssin sotien jälkeisissä sekavissa oloissa.

Äärimmäisen oikeiston epäonnistuminen Mäntsälän kapinayrityksessä merkitsi huomattavaa käännettä maamme sisäpolitiikassa. Mielialat alkoivat vähitellen kypsyä kansanvaltaisten puolueiden yhteistyön puolesta. Sosialidemokraatit olisivat olleet valmiita osallistumaan hallitukseen jo ennen vuotta 1937 ellei presidentti Svinhufvudin periaatteellisesti sosialidemokraatteja syrjivä kanta olisi tätä estänyt.

Maalaisliittolaisen Kyösti Kallion tultua tasavallan presidentiksi vuonna 1937 alkoi Suomen sisäpolitiikassa lopullisesti uusi aikakausi; maahan muodostettiin laajapohjainen sosialidemokraatteihin ja keskustaan tukeutuva enemmistöhallitus. Tämä hallituskokoomus merkitsi, paitsi sosialidemokraattien tuloa tasavertaiseksi parlamentaariseksi puolueeksi, myös olennaista sisällissodan puna-valkoisen vastakkaisasetelman hajoamista; se kuroi yksistään pelkällä olemassaolollaan umpeen monia vuoden 1918 aikana syntyneitä haavoja. Tässä yhteydessä ei ole myöskään lupa unohtaa Cajanderin hallituksen suuria ansioita maamme yhteiskuntapolitiikan uudistamisessa.

Voidaankin sanoa, että 1930-luvun loppuun mennessä suomalainen parlamentaarinen demokratia oli lopullisesti vakiintunut. Ja tätä kehitystä oli olennaisella tavalla edesauttanut sosialidemokraattien lailisuutta ja kansanvaltaisuutta johdonmukaisesti korostanut politiikka vuoden 1918 jälkeen.

Sisällissodan aikana ja välittömästi sen jälkeen voimistunut saksalaissuuntaus ulkopoliitikassamme koki täydellisen romahduksen Saksan antauduttua syksyllä 1918. Vaikka mm. neuvostohallitus ja Ruotsi olivat tunnustaneet Suomen itsenäisyyden, maamme ulkopoliittinen asema muodostui äärimmäisen kriittiseksi, koska lännessä suhtauduttiin varsin epäluuloisesti Saksaan tukeutuneeseen Suomeen. Tähän oli ollut syynä oikeiston kuningashankkeet sekä tiivis poliittinen, taloudellinen ja sotilaallinen yhteistyö Saksan kanssa; olipa Svinhufvudin senaatti solminut keväällä 1918 Saksan kanssa sopimuksen, jossa tosiasiallisesti luovuttiin eräistä keskeisistä suvereenin valtion oikeuksista, mm. ulkomaankauppa alistettiin Saksan valvontaan. Niin ikään saksalaisten joukkojen jääminen Suomeen sisällissodan jälkeen merkitsi eräänlaista miehitetyn valtion asemaa.

Saksalaissuuntausta on mm. J. K. Paasikivi, joka oli Svinhufvudin ohella sen keskeinen kannattaja, perustellut myöhemmin sillä, että

yhteistyö Saksan kanssa näytti antavan parhaat takeet maamme itenäisyydelle. Myöhemmän kehityksen valossa voidaan kuitenkin todeta, että saksalaissuuntaus perustui lähinnä kahteen reaalioliittiseen virhelaskelmaan: toisaalta uskottiin Saksan selviävän kunnialla ensimmäisestä maailmansodasta ja toisaalta lähdettiin siitä, että Saksan ja Venäjän suropoliittinen vastakohtaisuus oli pysyvää laatua. Kuitenkin jo vuoden 1918 aikana tehtiin Saksan ja neuvostohallituksen välillä diplomaattisia tunnusteluyrityksiä keskinäisen yhteistoinnin mahdollisuuksista.

Autonomian kokemusten perusteella Suomen ulkopoliittiset vaihtoehdot perustuivat kaikki siihen, kuinka Venäjän taholta pelätty vaara kyettäisiin tarkoituksenmukaisimmin eliminoimaan. Ulkopoliittisessa päätelyssä korostettiin sitä, että neuvostohallitus oli valmis valtaamaan Suomen välittömästi kun se saisi siihen suropoliittiset edellytykset ja riittävän sotilaallisen voiman. Näin ollen sitä turvallisuuspoliittista vaihtoehtoa, jonka mukaan olisi pyrittävä järkevään ja tarkoituksenmukaiseen yhteistyöhön itäisen naapurimaan kanssa, ei pidetty realistisena porvarillisten valtapuolueiden keskuudessa. Ajan hengen mukaista oli, että kun sosialidemokraatit esittivät rauhanomaisen rinnakkaiselon ja yhteistyön pohjalle rakentuvan ulkopoliittisen ohjelmansa, puolueen sisäpoliittinen asema heikentyi; vaatimus tällaisesta ulkopoliitikasta nähtiin konkreettiseksi osoitukseksi Sosialidemokraattisen puolueen »maanpetoksellisista tarkoituseristä».

Vuoden 1918 lopulla Suomen ulkopoliitiikka alkoi lähentyä läntisiä suurvaltoja, jotka nekin tarkistivat suhtautumistaan Suomeen siinä toivossa, että maamme saattaisi myötävaikuttaa neuvostohallituksen kukistumiseen. Tämä Mannerheimin johdolla aloitettu ns. läntinen suuntaus ei näyttänytäkään Englannin ja Ranskan kannalta täysin merkityksettömältä; olihan Mannerheim luvannut vuonna 1919 antaa aktiivista sotilaallista tukea Venäjän vastavallankumouksellisille, joita myös länsivaltiot Venäjän sisällissodassa avustivat.

Kun kävi ilmeiseksi, että bolševikit tulevat voittamaan valkoiset vastavallankumoukselliset ja kun K. J. Ståhlberg oli siirtynyt valtiopäämieheksi, maamme ulkopoliittinen johto ryhtyi etsimään neuvotelukosketusta neuvostohallituksen kanssa rauhansopimuksen aikaansaamiseksi. Tässä onnistuttiinkin, ja neuvottelut voitiin aloittaa Tartossa vuonna 1920. Saman vuoden aikana solmittiin sittemmin myös rauhansopimus. Siinä Suomi ei saanut vaatimuksistaan huolimatta Itä-Karjalaa; eräänlaisena korvauksena tuli sen sijaan Petsamon alue, joka ei autonomian aikana ollut kuulunut Suomen Suuriruhtinaskuntaan.

Vaikka suhteet neuvostohallitukseen olivat nyt sopimuksellisesti järjestyksessä, luottamuksellista kanssakäymistä ei päässyt syntymään. Suhteita oli omiaan heikentämään oikeistoaktivistien omavaltainen idänpolitiikka, ja toisaalta Neuvostoliitto katsoi maamme olevan valmis tilaisuuden tullen osallistumaan sitä vastaan tehtävään hyökkäykseen.

Tarton rauhansopimuksen jälkeen, 1920-luvun alussa maamme ryhtyi etsimään ulkopoliittista turvaa ns. reunavaltiopoliitikasta, jonka huomattavin puolestapuhuja oli ulkoministeri Rudolf Holsti. Hänen mukaansa Suomen, Baltian valtioiden ja Puolan olisi muodostettava erityinen sotilasliitto. Vaikka näissä hankkeissa päästiin melko pitkälle myös sopimuksellisessa mielessä, ne kariutuivat kuitenkin Suomen osalta eduskunnan enemmistön vastustukseen. Katsottiin, että Suomen ulkopoliitiikan kytkeminen reunavaltioihin ei voisi antaa niitä turvallisuustakeita, jotka olisivat Suomelle tarpeen. Mainittakoon lisäksi, että yhteistyön aikaansaaminen kohtasi olennaisia vaikeuksia myös muiden reunavaltiopoliitiikan osapuolten kesken.

Miltei välittömästi Kansainliiton perustamisen jälkeen oli myös Suomi hyväksytty sen jäseneksi. Ulkopoliittisen turvan etsiminen keskittyikin pian Kansainliittoon, jolta nimenomaan pienet valtiot odottivat paljon, enemmän kuin olisi ollut realistista. Suomi uskoi lähes sokeasti Kansainliiton mahdollisuuksiin huolehtia pienten kansojen itsenäisyydestä ja vapaudesta. Tätä luottamusta oli osaltaan vahvistanut Kansainliiton Suomelle edullinen päätös Ahvenanmaan kysymyksessä 1920-luvun alussa.

Vaikka maamme solmi vuonna 1931 Neuvostoliiton kanssa hyökkäämättömyyssopimuksen, läheisempää yhteistyötä ei kyetty aikaansaamaan edes taloudellisella tai sivistyksellisellä alalla itäisen naapurimaan kanssa. Sihteet pidettiin puolin ja toisin viileinä, diplomaattiset muotovaatimukset täyttävinä. Kiinteämpi yhteistyö olisi-kin ollut verraten vaikeaa, sillä toisaalta maamme poliittinen johto kin ollut verratin vaikeata, sillä toisaalta maamme poliittinen johto ja yleinen mielipide suhtautui jo puhtaasti ideologisista syistä epäluuloisesti Neuvostoliittoon ja toisaalta neuvostohallitus ei luottanut periaatteessa kapitalistisiin maihin.

Kansainliiton epäonnistuminen 1930-luvulla rauhanturvaajana herätti myös Suomen toiveajattelustaan. Niinpä Kivimäen hallitus ryhtyi korostamaan ulkopoliitikassaan pohjoismaista yhteistyötä ja puolueettomuutta Suomen turvallisuuspoliittisena vaihtoehtona. Samaa linjaa noudatti myös Cajanderin hallitus, mutta vuoteen 1939 mennessä ei saatu mitään ratkaisevaa aikaan: pohjoismainen puolustus-

liitto pysähtyi keskusteluiden asteelle ja toisaalta lähentyminen neuvostohallitukseen puolueettomuuden merkeissä ei tuottanut tuloksia, sillä Neuvostoliittoa ei saatu vakuuttuneeksi Suomen epäilemättä vilpittömästä ja vakavasta puolueettomuustahdosta.

Jos sotien välisen ajan ulkopoliittikkaa tarkastellaan yhteenvedon omaisesti voidaan todeta, että se oli sekä tavoitteiltaan että keinoiltaan hapuilevaa. Olennaisena syynä tähän oli ulkopoliittisen kokemuksen puuttuminen; ei yksinkertaisesti ollut tarpeellisia tiedollisia ja historiallisia edellytyksiä nähdä itsenäistä Suomea tarkoituksemukaisella ja realistisella tavalla Euroopan suurpoliittisessa voimakentässä. Ulkopoliittista ajattelua sävytti lisäksi tunteenomainen Neuvostoliiton vastaisuus ja toisaalta naiivi ihanteellisuus, joka luotti liiaksi moraalin ja oikeuden merkitykseen kansainvälisessä politiikassa. Vaikueksia ulkoasiainhallinnon alkutaipaleelta kuvaa mainiosti myös se seikka, että Suomen diplomaattisiksi edustajiksi ulkomaille jouduttiin lähettämään henkilöitä usein varallisuuden perusteella, koska ulkoministeriöllä ei ollut varoja lähetystöjen riittävään ylläpitoon.

Mutta kahdenkymmenen vuoden aikana tapahtui joka tapauksessa ulkopoliitiikassa merkittävää kehitystä; pohjoismaihin tukeutuva puolueettomuuspolitiikka oli — nykyisenkin ulkopoliittisen kokemuksen valossa — täysin realistista ja järkevää. Jos halutaan esiintyä historian tuomarina, voidaan todeta, että virhe oli Suomen osalta vain siinä, että puolueettomuuspolitiikka omaksuttiin liian myöhään; se ei kerta kaikkiaan ehtinyt herättää myönteistä vastakaikua Neuvostoliitossa.

Elokuussa 1939 Suomen ulkopoliittinen asema huononi kohtalokkaasti, kun Hitlerin Saksa ja Neuvostoliitto tekivät yllättäen hyökkäämättömyyssopimuksen, jossa Itä-Eurooppa jaettiin molempien maiden välillä etupiireihin. Saksan myötävaikutuksella Neuvostoliitto ryhtyikin pian tämän jälkeen esittämään vaatimuksia Baltian maille. Näiden kanssa se solmi yhteistyösopimukset alkusyksyllä 1939. Sopimukset johtivat vajaan vuoden sisällä Baltian maiden itsenäisyyden menettämiseen.

Tässä ei ole aiheellista ryhtyä erittelemään sitä suurpoliittista tilannekehitystä, jonka eräänä seurauksena oli, että Neuvostoliitto aloitti marraskuun lopussa 1939 hyökkäyssotatoimet Suomea vastaan. Mainittakoon, että virallinen neuvostoliittolainen historiankirjoitus, joka aikaisemmin piti Suomea yksinomaisena hyökkääjänä, vaikenee nykyisin tyystin Mainilan laukauksista ja O. V. Kuusisen Terijoen nukkehallituksesta. Tämän hetkisen neuvostoliittolaisen tul-

kinnan mukaan neuvostohallitus oli pakotettu sotilaallisiin toimenpiteisiin maattamme vastaan Suomen hallituksen itsepäisen asenteen ja Leningradin turvallisuuden johdosta.

Meidän suomalaisten näkökannat eroavat kuitenkin tästä olenaisesti, ja onkin luultavaa, että riittävän ajallisen etäisyyden jälkeen myös naapurimaamme tulee edelleen tarkistamaan käsityksiään. Ilmeistä näet on, että myöhempi historiankirjoitus asettaa neuvostohallituksen yksin vastuuseen varsinaisten sotatoimien alkamisesta. On sitten kokonaan toinen asia, olisiko talvisota voitu välttää, jos suomalais-neuvostoliittolaiset suhteet olisivat kehittyneet Tarton rauhansopimuksen jälkeen suotuisammalla tavalla; saattaa olla, että jos esimerkiksi nykyinen luottamuksellinen yhteistyösuhde olisi vallinnut jo ennen sotia, neuvostohallitus ei olisi katsonut tarkoituksenmukaiseksi huolehtia omista, suurvallalle sinänsä legitimeistä turvallisuusintresseistään aseiden avulla.

Talvisodan päättyminen Moskovan rauhaan maaliskuussa 1940 merkitsi epäilemättä Neuvostoliitolle huomattavaa kansainvälisepoliittista arvovaltatappiota; sotahan osoitti sekä Stalinin politiikan imperialistisen luonteen että puna-armeijan sotilaallisen heikkouden. Toisaalta talvisota vaati Suomelta runsaasti ihmishenkien menetyksiä, suuria taloudellisia tappioita ja eräiden elintärkeiden alueiden luovuttamisen.

Moskovan rauhan jälkeen maamme ulkopoliittinen asema näytti varsin synkältä; jo talvisodan aikana oli osoittautunut, ettei todella tehokasta apua ulkoapäin ollut saatavissa. Näissä olosuhteissa nähtiinkin aluksi ainoaksi mahdollisuudeksi pyrkiä parantamaan suhteita entisen vihollisen kanssa. Molemminpuoliset epäluulot estivät kuitenkin suhteiden myönteisen kehittymisen, ja vaikeuksia oli omiaan vielä lisäämään se, ettei neuvostohallitus — kuten mm. J. K. Paasikivi muistelmissaan kertoo — tyytynytkään Moskovan rauhassa saamiinsa myönnytyksiin; pian rauhanteon jälkeen se näet alkoi esittää uusia vaatimuksia mm. kauttakulun, Petsamon nikkeli-kaivoksen ja Sallan radan suhteen. Objektiivisuuden nimessä on toisaalta todettava, että myös Suomessa nähtiin poikkeuksetta Neuvostoliiton vaatimukset huonoimmassa mahdollisessa valossa.

Saksan vallattua Tanskan ja Norjan sekä Neuvostoliiton liitettävä Baltian maat valtakuntaansa kävi ilmeiseksi, että muuttunut Pohjois-Euroopan sotilaspoliittinen asetelma tarjosi Suomelle vain kaksi reaalista vaihtoehtoa: lähentymisen Saksaan tai myöntymisen Neuvostoliiton vaatimuksiin. Pitkällisen epäroinnin jälkeen maamme ulkopoliittinen johto valitsi ensiksi mainitun vaihtoehdon, mihin oli

tosin myös vaikuttanut Suomen puolustusvoimien johdon oma-aloitteinen yhteistyö Saksan sotilaspiirin kanssa.

Maamme yleinen mielipide hyväksyi — kommunisteja lukuunottamatta — lähentymispolitiikan Saksaan, sillä talvisodan kokemukset yhtyneenä perinteisiin epäluuloihin itäistä suurvaltaa kohtaan, Baltian maiden kohtalo, Euroopan pienten valtioiden puolueettomuuden haaksirikko ja suomalaisten kommunistien toiminta talvisodan jälkeen muodostivat perustelut sille, että toisenlainen asennoituminen olisi ollut välirauhanaikaisissa olosuhteissa suorastaan mahdoton. On tietenkin asia erikseen, kuinka pitkälle ulkopoliittisen johdon, jonka pitää edustaa kylmää, laskelmoivaa ja kansalliset edut huomioivaa poliittista realismia, oli syytä myötäillä yleistä mielipidettä, jossa tunteenomaiset motivaatiot korostuvat aina suhteettomalla tavalla.

Kun Saksa kesäkuussa 1941 hyökkäsi Neuvostoliiton kimppuun, joutui Suomi miltei välittömästi uuden suursodan yhdeksi osapuoleksi. Tähänastinen tutkimus on osoittanut, ettei Suomen poliittinen johto ollut missään muodossa sitoutunut etukäteen taistelemaan Saksan rinnalle; sen sijaan kyllä Suomen ja Saksan sotilaspiirit olivat verrattain yksityiskohtaisesti neuvotelleet operatiivisista kysymyksistä, mutta mitään asiakirjoja ei ole löytynyt siitä, että suomalaiset olisivat tehneet nimenomaisia sitoumuksia yhteisestä esiintymisestä, Jos tapahtumia tarkastellaan aikansa omista edellytyksistä käsin, kuten aina tulee menetellä pyrittäessä totuudelliseen kuvaan menneisyydestä, voidaan todeta, että ajatus, jonka mukaan talvisota oli oikeutettu, mutta jatkosota virhe, on eräässä suhteessa historiallisesti erheellinen. On näet ilmeistä, että talvi- ja jatkosodan keskinäinen syy-seuraussuhde oli niin selvä, että vuosien 1939—1944 tapahtumakehityksestä on äärimmäisen vaikeaa erottaa määrätty jaksot objektiivisuuden vaatimusta loukkaamatta omiksi irrallisiksi kokonaisuuksikseen.

Suomen diplomatia korosti koko jatkosodan ajan, että kysymyksessä oli erillissota. Osittain tässä onnistuttiin, mistä oli osoitukseksi, että Yhdysvallat huolimatta liittolaissuhteestaan Neuvostoliiton kanssa säilytti diplomaattiset suhteet Suomeen aina heinäkuuhun 1944 saakka.

Ei ole mitään syytä kieltää sitä tosiasiaa, että Suomessa laajat piirit, lähinnä oikeisto syylistyi melkoiseen toiveajatteluun pyrkiessään ns. Suur-Suomen luomiseen. Niin ikään oltiin sinisilmäisiä »kanssotija» Saksan todellisten tavoitteiden suhteen. Toisaalta maamme virallisen johdon poliittisena kaukonäköisyytenä on pidettävä, ettei Suomi osallistunut Leningradin eikä Muurmannin rautatien valtauserityksiin, vaikka saksalaiset sitä ponnekkaasti vaativat.

On usein kysytty, miksi Suomi ei irroittautunut ennen vuotta 1944 suursodasta. Tähän on sanottava, että rauhanyrityksiä kyllä tehtiin vuodesta 1942 lähtien, mutta ne osoittautuivat epärealistisiksi niin kauan, kun Saksa hallitsi täydellisesti Baltian maita, Norjaa ja Suomen Lappia. Jos Suomi olisi tässä Saksan rautaisessa puristuksessa solminut rauhan Neuvostoliiton kanssa, seurauksena olisi ollut maamme joutuminen saksalais-venäläisten sotatoimien näyttämöksi. Lapin täydellinen hävitys vuosina 1944—1945 osoitti, kuinka armottomasti Saksa oli valmis kohtelemaan Suomea.

Arvioitaessa Suomen politiikkaa vuosina 1939—1944 voidaan eräänlaisena tilinpäätöksenä todeta, että Suomi oli ainoa sotaan osallistunut maa Englannin ohella Euroopassa, joka ei joutunut kokemaan miehitystä. Tämä oli vaikeassa sotilaspoliittisessa asemassa olleen pienen maan ulkopoliitikalta melkoinen saavutus.

Sisäpoliittisessa suhteessa sotien aika oli verrattain väritön. Ajalle oli tunnusomaista varsin korostunut yhteisvastuuntunne eri kansalais- ja yhteiskuntapiirien välillä. Vaikka poliittiset ja aatteelliset raja-aidat eivät luonnollisesti poistuneet, huomio pyrittiin kiinnittämään sellaisiin seikkoihin, jotka olivat luonteeltaan yhdistäviä. Niistä virheistä, joita sota-ajan politiikassa tehtiin, ovat kaikki puolueet oikeistosta vasemmistoon tavallaan yhteisvastuussa, sillä nimenomaan ulkopoliittiset päätökset hallituksessa ja eduskunnassa tehtiin yleensä melkoisen yksituumaisuuden vallitessa. Tämä ei tietenkään tarkoita sen tosiasian kieltämistä, että monissa olennaisissa kysymyksissä työväenliike edusti huomattavasti maltillisempaa ja kaukonäköisempää ajattelutapaa kuin porvarilliset puolueet. Näin oli asianlaita esim. Suur-Suomen kohdalla. Niin ikään työväenliike pyrki johdonmukaisesti korostamaan demokratian arvoja silloin, kun ääri oikeisto, lähinnä IKL, tunsii ilmeistä viehtymystä natsilaista ideologiaa kohtaan. Myös rauhankysymyksessä sosialidemokraatit olivat yhdessä edistyspuolueen ja ruotsalaisen kansanpuolueen enemmistön kanssa selvemmin kuin oikeisto sillä kannalla, että vihollisuudet oli pyrittävä lopettamaan heti kun siihen tuli riittävät edellytykset itenäisyyttä ja kansanvaltaista yhteiskuntajärjestelmää vaarantamatta.

Syyskuu 1944 aloitti uuden aikakauden Suomen poliittisessa historiassa. Vaikka sen jälkeistä aikaa ei luonnehdittaisikaan ranskalaisittain »toiseksi tasavallaksi», niin sisä- ja ulkopoliittiset olosuhteet muuttuivat perinpohjaisesti.

Heti välirauhan jälkeen Suomi joutui suorittamaan erittäin radikaalisen ulkopoliitiikan uudelleenarvioinnin. Sodassa hävinneen kansa-

kunnan asema ei suinkaan ollut tätä helpottamassa. Kaiken lisäksi oli olemassa se vaara, että omaksuttu ulkopoliitikka nähtäisiin puhtaasti pakkotilasta johtuvaksi, ei maamme todellisia kansallisia etuja vastaavaksi.

On olennaisesti J. K. Paasikiven henkilökohtaista ansiota, että maamme kykeni tavallaan kääntämään sotilaallisen tappion ulkopoliittiseksi voitoksi — olkoonkin, että siitä maksettiin sisäpoliittisesti verrattain kallis hinta. Yli 20 vuoden pituinen ajallinen etäisyys oikeuttaa tällaiseen toteamukseen. Se seikka, että Paasikivi itse asiaa sovelsi monessa suhteessa sitä ulkopoliittista linjaa, jonka sosialidemokraatit olivat jo vuonna 1919 hahmotelleet, ei vähennä hänen valtiomiestyönsä arvoa.

J. K. Paasikiven ulkopoliittiselle ajattelulle oli tunnusomaista realismi, tosiasiat huomioiva suhtautumistapa; hän korosti kansainvälisen elämän voimapolitiittista luonnetta sekä moraalin ja oikeuden merkityksettömyyttä silloin, kun oli kysymyksessä valtioiden ja niidenomaan suurvaltojen elintärkeät kansalliset edut. Tässä mielessä hän oli puhdasoppinen bismarckilainen. Historian »opetuksia» eriteltyään Paasikivi oli tullut siihen tulokseen, että Suomi oli aina jäänyt tappiolle välienselvittelyssä itäisen naapurinsa kanssa ja että mikään ei viittaa toisenlaiseen mahdollisuuteen myöskään tulevaisuudessa. Tästä oli Suomen tehtävä se johtopäätös, että on tavoitettietoisesti pyrittävä sellaisiin suhteisiin Neuvostoliiton kanssa, että sotilaallinen selkkaus näiden kahden valtion välillä tulee ulkopoliittisena keinona tarpeettomaksi. Niin ikään hän oli vakuuttunut siitä, että Neuvostoliiton todellinen intressi Suomen suunnalla on olennaisesti turvallisuuspoliittinen, ei siis esimerkiksi ideologinen, sivistyksellinen tai taloudellinen. Sen vuoksi Suomen on oltava valmis sellaisiin järjestelyihin, jotka takaavat Neuvostoliiton turvallisuusedut sen luoteisrajalla. Tähän päättelyyn hän perusti myös toiveensa siitä, että maallamme on kaikki edellytykset — maantieteellisestä asemastaan huolimatta — säilyttää myös tulevaisuudessa ideologinen yhteytensä Skandinaviaan ja kehittää itse valitsemallaan tavalla suomalaista yhteiskuntaa.

Vuonna 1948 solmittu ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimus, joka on merkittävällä tavalla vakiinnuttanut Suomen kansainvälispoliittisen aseman, oli looginen sovellutus Paasikiven ulkopoliittisesta ohjelmasta.

Tässä yhteydessä ei ole mahdollista kuvata yksityiskohtaisesti Suomen ulkopoliitiikan kehitystä toisen maailmansodan jälkeen. Kiinnitettäköön huomiota sen sijaan eräisiin yleisiin kehitysilmiöihin ja

Presidentti J. K. Paasikivi loi vakaan perustan Suomen ja Neuvostoliiton hyville suhteille toisen maailmansodan jälkeen

eroavaisuuksiin J. K. Paasikiven ja hänen seuraajansa Urho Kekkosen ajan ulkopoliitikassa.

Aina vuoteen 1956 saakka Suomen ulkopoliitiikka oli tavallaan yksipuolisesti keskittynyt idänsuhteisiin. Tähän vaikutti lähinnä kaksi tekijää: uuden kansainvälisen jännityksen syntyminen pian toisen maailmansodan jälkeen ja neuvostodiplomatian jyrkentynyt asenne sekä toisaalta ne epäluulot, jotka sotien jälkeen vaikuttivat puolin ja toisin suomalais-neuvostoliittolaisissa suhteissa. Olihan selvää, ettei siirtyminen sodasta rauhanomaiseen rinnakkaiseloon — todellisesta ystävydestä puhumattakaan — voinut tapahtua kädenkäänteessä. Suomen ulkopoliitiikan ensisijainen päämäärä oli 1940-luvun lopussa ja 1950-luvun ensimmäisellä puoliskolla saada omalta osaltaan Neuvostoliitto vakuuttuneeksi Suomen asenteen vilpittömyydestä ja pysyvyydestä; pelkät sopimukselliset järjestelyt eivät riittäneet, tarvittiin myös ajallista kokemusta.

Paasikiven presidenttikauden aikana virallinen ulkopoliitikamme oli niin varovaista, että se kaihtoi tarkoituksellisesti luonnehtimasta Suomea puolueettomaksi, vaikka yya-sopimus tähän muodollisesti oikeutti. Silloisessa tilanteessa näet katsottiin, että korostettu puhuminen puolueettomuudesta olisi saattanut aiheuttaa epäluuloja neuvostohallituksen taholta. Mihin tällainen päättely perustui, siihen ei vielä — lähteaineksen puuttumisen johdosta — ole mahdollista antaa tyhjentävää selitystä. Lienee kuitenkin varmaa, että ko. asennoitumiselle on täytynyt olla olemassa erittäin painavat perustelut.

Vuoden 1955 lopussa tapahtui merkittävä edistysaskel suomalais-neuvostoliittolaisissa suhteissa, kun maamme sai Paasikiven Moskovan matkan tuloksena Porkkalan vuokra-alueen takaisin ja kun Neuvostoliiton taholta nimenomaisesti ilmoitettiin, ettei sieltä enää asetettu esteitä Suomen jäsenyydelle Yhdistyneissä Kansakunnissa ja Pohjoismaiden Neuvostossa. Tämä oli arvokas, konkreettinen luottamuksen osoitus Suomen sodanjälkeiselle ulkopoliitikalle.

Presidentti Kekkosen ryhtyessä hoitamaan valtionpäämiehen tehtäviä vuonna 1956 oli siis Suomen ulkopoliittinen liikkumatila merkittäväällä tavalla laajentunut. On luonnollista, että suhteet Neuvostoliittoon muodostivat edelleenkin ulkopoliitikamme pääkysymyksen, mutta enää ei katsottu niiden estävän maamme ulkopoliitiikan aktiivisista nimenomaan Pohjolassa ja kansainvälisissä järjestöissä.

Vuoden 1956 jälkeen on Suomen ulkopoliitiikkaa virallisesti luonnehdittu puolueettomaksi, mikä onkin saanut diplomaattisissa kommunikooissa hyväksymisen niin Neuvostoliiton kuin johtavien läntisten suurvaltojen taholta. Aktiivisemman puolueettomuuspoli-

tiikkansa ansiosta Suomi on niin ikään kyennyt omalta osaltaan edistämään niitä yhteistyöhakuisia ja rauhantahtoisia pyrkimyksiä, jotka ovat tulleet yhä tunnusomaisimmiksi kansainväliselle politiikalle.

Mutta olisi väärin sanoa, että ulkopoliittikkamme on sotien jälkeen kehittynyt tasaisen suotuisasti. Eräitä vastoinikäymisiäkin on ollut. Ensimmäinen tapahtui syksyllä 1958, ns. yöpakkasten aikana, jolloin suomalais-venäläiset suhteet joutuivat — ainakin suomalaisesta näkökulmasta — vakavaan kriisiin. Tulevan tutkimuksen asia on selvittää, miksi neuvostohallitus ei katsonut voivansa hyväksyä tuolloin tehtyä hallitusratkaisua. Suomen kannalta on tässä vaiheessa olennaista todeta, että Fagerholmin III hallitus ei poikennut — kuten presidentti Kekkonen radiopuheessaan tuolloin totesi — edeltäjiensä linjalta ulkopoliittikan suhteen.

Toinen vakava takaisku suomalais-neuvostoliittolaisten suhteiden kehityksessä oli noottikriisi syksyllä 1961. Myöskään siitä ei ole vielä tutkimuksellisia edellytyksiä antaa luotettavaa kuvaa. Ilmeistä kuitenkin on, että nootin tarkoituksena oli — kuten diplomaattisen aloitteen yleensä — vaikuttaa useisiin asioihin. Eräinä neuvostonootin tavoitteina voidaan mainita maamme sisäinen tilanne silloisen presidentinvaaliasetelman valossa, kiristynyt Berliinin kysymys ja Länsi-Saksan sotilaallinen lähentyminen erityisesti Norjaan. Mikä näistä tekijöistä oli ensisijaisin nootin tarkoituksena, on ongelma, johon ei ole ehkä vielä pitkään aikaan mahdollista saada valaistusta. Tämän päivän näkökulmasta näyttää tosin eräiden muistelmateosten perusteella siltä, että Suomessa noottikriisin aikana yliarvioitiin neuvostohallituksen mielenkiintoa maamme presidentinvaaliin.

Noottikriisin jälkeen ovat suomalais-neuvostoliittolaiset suhteet kehittyneet jatkuvasti myönteiseen suuntaan. 1960-luvun kuluessa Suomi on kyennyt olennaisesti lisäämään myös muita kansainvälisiä yhteyksiään. Erityisen merkittävä oli maamme liittyminen ulkojäsenenä Euroopan vapaakauppa-alueeseen.

Kun tämän hetken eurooppalaisen politiikan luonteenomaisin piirre on pyrkimys taloudelliseen yhdentymiseen, ei liene liioiteltua todeta, että Suomen itsenäisyyden 50-juhlavuoteen mennessä on Suomen ulkopoliittikan vaikeimmaksi ongelmaksi noussut suhtautuminen Euroopan integraatioon. Eikä liene myöskään liioiteltua sanoa, että myönteisen, sekä poliittisesti että taloudellisesti, kestävän ratkaisun löytäminen integraation suhteen on koko yhteiskunnan vastaista kehittämistä ajatellen meille suorastaan elinkysymys.

Sotien jälkeiselle sisäpoliittiselle kehitykselle oli 1940-luvulla tunnusomaista jatkuva epävarmuus, pelko ja ahdistuneisuus. Pitkien sotavuosien aikana oli taloudellinen ja yhteiskunnallinen elämä päässyt suuresti taantumaan. Välittömästi rauhan tultua ihmisten patoutunut tyytymättömyys purkautui radikaalisella tavalla; vuonna 1945 valittuun eduskuntaan tuli noin neljännes kommunisteja.

Kun Itä-Euroopan maat joutuivat vuoron perään kommunistisen kaappauksen kohteeksi, oli selvää, että samanlainen vaara tuntui Suomessakin erittäin todelliselta. Tähän mennessä on paljastunut niin paljon sellaista luotettavaa aineistoa, että voidaan osoittaa, että kommunistit tietoisesti pyrkivät Suomen yhteiskuntajärjestelmän kumoukselliseen muuttamiseen. Vuoden 1948 kuluessa oli kuitenkin olennaisin uhka kyetty torjumaan, ja merkittävimmin siihen oli vaikuttanut sosialidemokraattien rohkea ja johdonmukainen toiminta kansanvaltaisuuden puolesta niin valtiollisessa elämässä kuin työväenliikkeenkin eri sektoreilla.

Lisäksi 1940-luvun jälkipuoliskon kuvaan kuuluivat mm. vaikea talouskriisi, erilaiset järjestyshäiriöt, raskaat sotakorvaukset ja suomalaisista oikeuskäsitystä syvästi loukannut oikeudenkäynti eräitä johtavia poliitikkoja kohtaan. Sotasyyllisyysoikeudenkäynti oli eräänlainen henkinen sotakorvaus, joka hävinneen maan oli maksettava.

Kun kommunistit olivat kärsineet vuoden 1948 eduskuntavaaleissa huomattavan tappion, muodostettiin K. A. Fagerholmin johdolla sosialidemokraattinen vähemmistöhallitus. Sen aikana suomalainen yhteiskunta selvisi lopullisesti demokratiaansa uhanneesta kriisistä. Seuraavalla vuosikymmenellä siirryttiin sosiaalidemokraattien ja maalaisliiton väliseen yhteistyöaikakauteen. Sitä jatkuikin pieniä poikkeuksia lukuunottamatta aina vuoteen 1957, jolloin Sosialidemokraattinen puolue joutui hajaannustilaan. Seuraavalle yhdeksälle vuodelle oli luonteenomaista maalaisliiton ulkopoliittikan avulla hankkima hallitseva asema sisäpolitiikassa, kunnes vuonna 1966 toimitettujen eduskuntavaalien jälkeen siirryttiin nykyiseen laajapohjaiseen vasemmiston ja keskustan yhteistyökauteen.

Sotien jälkeisenä aikana maamme taloudellinen, sosiaalinen ja sivistyksellinen kehitys on edennyt erittäin nopeaa vauhtia. Niinpä Suomi on jo usean vuoden ajan kuulunut kansainvälisten tilastojen mukaan maailman 15 ensimmäisen maan joukkoon sekä taloudellisen vaurautensa että sivistystasonsa puolesta.

Viime vuosina on myös valtiollinen demokratiamme laajentunut ja vakiintunut olennaisesti. Tämä kehitys on tapahtunut rinnan maamme turvallisuuspoliittisen aseman lujittumisen kanssa.

Puututtakoon tässä vielä erääseen osakysymykseen, joka demokratiamme kannalta on Suomen oloissa edelleen varsin keskeinen, nimittäin suomalaiseseen kommunismiin.

Oli ilmeistä, että kommunistien epäonnistuminen kumouksellisissa tavoitteissaan 1940-luvulla jäykisti heidän poliittisen ajattelunsa pitkäksi aikaa. Heidän asennoitumiselleen on ollut leimaa-antavaa katkeruus, vihamielisyys ja epäluuloisuus muita poliittisia mielipidesuuntia kohtaan. Toisaalta kansanvaltaiset puolueet eivät ymmärrettävistä syistä halunneet yhteistyötä kommunistien kanssa. Voidaankin sanoa, että aina 1960-luvulle saakka korkein aatepoliittinen raja-aita kulki kansanvaltaisten puolueiden ja kommunistien välillä; ja lienee oikeutettua sanoa, että tämä vastakohtaisuus oli vieläkin jyrkempi kuin esimerkiksi sosialidemokraattien ja maalaisliiton keskinäinen vastakohtaisuus, joka alkoi kärjistyä 1950-luvun puolivälissä huipentuen Olavi Hongan presidenttiehdokkuuteen vuonna 1961.

Kansainvälisen kommunismin yhtenäisyyden jatkuva murtuminen, joka alkoi pian Stalinin kuoleman jälkeen, on kuitenkin ulottanut vähitellen vaikutuksensa myös suomalaiseen kommunismiin. Sen piirissä käydäänkin tällä hetkellä ankaraa suuntataistelua. Siinä vastakain ovat Stalinin kauden perintöön tukeutuva ns. kova linja ja ns. revisionistinen suuntaus, joka korostaa nykyisen kansanrintamapolitiikan edullisuutta kommunismin kannalta. Lienee jo tässä vaiheessa selviö, että viimeksi mainittu tulee selviämään voittajana, mikä epäilemättä avaa uusia näköaloja koko demokratiallemme. Joka tapauksessa voidaan pitää varmana, että kommunistit tuskin enää yrittävät turvautua 1940-luvun taktiikkaan. Ja tämä on paitsi työväenliikkeelle, myös koko yhteiskunnallemme varsin suuria toiveita herättävä seikka.

Tässä artikkelissa on pyritty esittelemään eräitä kehitysvaiheita maamme 50-vuotisen itsenäisyyden aikana. Tyhjentävä, kaikki olennaiset tekijät, niiden syyt ja seuraukset huomioiva esitys ei ole mahdollinen muutamalla sivulla.

Erästä seikkaa on tosin vielä lopuksi syytä tähdentää.

Liian usein maamme poliittista historiaa tarkastelevissa esityksissä sivuutetaan sosialidemokraattisen työväenliikkeen panos yhteiskuntamme kehitystyössä. Kuitenkin sosialidemokratian vaikutus on ollut erittäin suuri. Onkin tavallaan ironista todeta, että sosialidemokraattien panos on tuotu korostetusti esiin yleensä vain silloin, kun maamme on kamppailut sisä- tai ulkopoliittisten vaikeuksien kanssa.

Ehkä historian kaikkivaltias hengetär on tässä suhteessa hiukan epäoikeudenmukainen ja armoton.

Maailman politiikan kuva 1966—1967

Englannissa toimivan strategisen tutkimusinstituutin katsauksessa vuodelta 1966 todettiin, että maailman turvallisuuden eri osatekijät alkoivat vuoden 1966 aikana ensimmäisen kerran näkyvästi vaikuttaa toisiinsa. Vietnamin sota tuntui selvästi Euroopassa idän ja lännen lähentymistä vaikeuttavana tekijänä. Lähi-Idässä syntynyt avoin selkkaus olisi kenties voitu estää tai ainakin rauhoittaa nopeasti ilman Vietnamin sotaa, joka pakottaa suurvallat pysymään jyrkissä asenteissaan.

Vietnamissa jatkui hidas mutta tasainen eskalaatio ja sodan laajeneminen. Esklaatiollahan tarkoitetaan sodan tuhoisuusasteen laadullista ja määrällistä nousua. Kesäkuun 29. päivänä 1966 USAn pommikoneet hyökkäsivät ensimmäisen kerran Hanoiin ja Haiphongin öljyvarastoja vastaan. Pommitukset ulottuivat vähitellen yhä pohjoisemmaksi lähelle Kiinan rajaa. Helmikuussa 1967 amerikkalaiset aloittivat tykistötulen Pohjois-Vietnamin alueelle maalta ja mereltä käsin sekä miinoittivat Pohjois-Vietnamin jokia. Huhtikuun alussa strategiset pommikoneet saattoivat aloittaa hyökkäyksensä Thaimaahan rakennetusta tukikohdasta käsin. Loppukeväästä alkoivat taistelut demilitarisoidulla vyöhykkeellä. Lokakuussa pommitettiin Haiphongin satamaa.

Amerikkalaisten joukkojen määrä, joka elokuun lopussa 1966 ylitti 300 000 rajan, oli lokakuussa 515 000. Viiden vuoden aikaiset tappiot nousivat yli 13 000 kaatuneeseen taistelujen käydessä entistä verisemmiksi demilitarisoidulla vyöhykkeellä. Lentokoneita amerikkalaiset olivat menettäneet yli 600. Sodan kustannukset, jotka vielä vuoden 1966 puolivälissä olivat n. miljardi dollaria kuukaudessa, kaksinkertaistuivat vuoden sisällä lähestyen siten kuukautta kohti

summaa, joka vastaa Suomen valtion vuosibudjetin loppunumeroita.

Liittoutuneiden joukkojen kokonaismäärä Vietnamissa kohosi n. 1,2 miljoonaan. Vastapuolella, siis Kansallisella vapautusrintamalla ja Pohjois-Vietnamilla, lasketaan olevan Etelä-Vietnamissa 250—300 000 miestä. Sissien tappiot viiden vuoden aikana nousevat yli 100 000 kaatuneeseen.

Sodan kulusta on vaikeata saada tarkkoja tietoja. Eräiden länsimaisten kirjeenvaihtajien mukaan liittoutuneet ovat hitaasti voittamassa alaa Etelä-Vietnamissa sissien olosuhteiden käydessä vaikeiksi. Sen sijaan Pohjois-Vietnamin pommitusten kerrotaan tuottaneen paljon vähäisempiä tuloksia kuin oli odotettu. Etelä-Vietnamin »puhdistaminen» on myös äärimmäisen vaikea tehtävä ja vaatii erittäin suuria joukkoja, sillä sissit saavat jatkuvasti vahvistuksia.

USAn sotilasjohto on painostanut nostamaan Vietnam-joukkojen määrää yli 700 000 ja tehostamaan Pohjois-Vietnamin pommituksia. Puolustusministeri McNamara on vastustanut näitä vaatimuksia, mutta joukkojen määrää nostetaan joka tapauksessa vähitellen. McNamara matkusti heinäkuussa 1967 Etelä-Vietnamiin yhdeksännen kerran viiden vuoden kuluessa tutkimaan tilannetta.

NLn apu Pohjois-Vietnamille kohtasi vaikeuksia Kiinan alueen kautta tapahtuvissa kuljetuksissa. Kiina helpotti kuitenkin läpikulua painostuksen jälkeen. NL ja Pohjois-Vietnam solmivat lokakuun 3. päivänä 1966 sopimuksen NLn materiaaliavun laajentamisesta. Toimitetuista ohjuksista ja suihkuhävittäjistä ei kuitenkaan ole ollut odotettua hyötyä, vaan ilmatorjuntamenestykset perustuvat pääasiassa tulitukseen tavanomaisilla ja varsin alkeellisillakin aseilla. Kokonaisuudessaan NLn apu Pohjois-Vietnamille on arvioitu n. 1 miljardiksi dollariksi vuodessa.

Tuloksettomat rauhantunnustelut

Ponnistelut rauhan palauttamiseksi Vietnamiin eivät o.e tuottaneet minkäänlaista positiivista tulosta. Loppuvuodesta 1966 Pohjois-Vietnam hylkäsi pääsihteeri U Thantin kolmen kohdan ohjelman, jossa vaadittiin Pohjois-Vietnamin pommitusten lopettamista, sotilaallisen toiminnan molemminpuolista rajoittamista sekä rauhanneuvotte,uja kaikkien osapuolten (Vapautusrintama mukaan lukien) kesken. Hanoin mielestä YK ei ole pätevä ratkaisemaan Vietnamin kysymystä, koska se on USAn käsissä. Manilan kokouksessa 25.10.1966 liittoutuneet kiristivät ehtojaan julistaen lähtevänsä Etelä-Vietnamista vasta kuusi kuukautta sen jälkeen, kun Pohjois-Vietnam on poistanut joukkonsa. Julistuksessa tähdennettiin myös Etelä-Vietnamin alueellista yhtenäisyyttä.

Joulukuussa 1966 USAn YK suurlähettiläs Goldberg vetosi U Thantiin, jotta tämä ryhtyisi toimenpiteisiin keskustelujen aloittamiseksi. Goldberg ilmoitti, että USAn ehtona olisi ehdottomasti sotatoimien molemminpuolinen rajoittaminen. U Thant vastasi vuodenvaihteessa palauttamalla mieliin kolmen kohdan ohjelmansa ja hylkäämällä ns. dominoteorian, jonka mukaan kommunismi on pysäytettävä Vietnamsissa, jotta sen leviäminen laajemmalti voitaisiin estää.

Tammikuun 28. päivänä 1967 Pohjois-Vietnamin ulkoministeri Duy Trinh ilmoitti, että alustavat keskustelut rauhasta voitaisiin aloittaa USAn ja Pohjois-Vietnamin kesken sillä edellytyksellä, että amerikkalaiset lopettaisivat ehdoitta ja lopullisesti sotatoimensa Pohjois-Vietnamin aluetta vastaan. Tämä tarjous oli huomattavasti aikaisempaa neijän kohdan ohjelmaa lievempi, sillä nyt ei vaadittu USAlta sitoumusta lähteä Etelä-Vietnamista.

Ulkoministeri Trinhin ehdotus tehtiin vähän ennen molemminpuolista tulen lopettamista 8. helmikuuta neljäksi vuorokaudeksi Vietnamin uuden vuoden merkeissä. Ehdotuksen tekeminen tulitauon edellä korosti Pohjois-Vietnamin pyrkimyksen vakavuutta.

USAn kohdistettiin helmikuun alussa voimakas rauhanoffensiivi Hanoin ehtojen hyväksymiseksi. Paavo Paavali VI vetosi USAn sekä Etelä- ja Pohjois-Vietnamin presidentteihin. U Thant pyysi pidentämään tulitaukoa. Pääministerit Kosygin ja Wilson olivat Lontoossa yhtä mieltä siitä, että tilanne olisi suotuisa neuvottelujen aloittamiselle.

USA ilmoitti kuitenkin, että sen ehdottomana vaatimuksena oli sotatoimien molemminpuolinen rajoittaminen, ts. Pohjois-Vietnamin olisi ehdottomasti lopetettava solutus Etelä-Vietnamiin vastapalvelukseksi Pohjois-Vietnamin pommitusten lopettamiselle. Ulkoministeri Rusk sanoi 9. päivänä helmikuuta, että USAta vastaan oli tähdäty systemaattinen kampanja pommitusten lopettamiseksi. Seuraavana päivänä ilmoitettiin, että USA jatkaisi sotatoimiaan tulitauon päätyttyä, ellei mitään uutta ilmenisi. Pommitustaukoa pidennettiin yhdellä päivällä; helmikuun 13. päivänä sota oli jälleen täydessä vauhdissa.

Vasta maaliskuun 21. päivänä saatiin tietää, että kulissien takana oli tapahtunut salainen kirjeenvaihto presidentti Johnsonin ja Ho Tshi Minhin välillä Moskovon toimiessa postitoimipaikkana. Helmikuun 8. päivänä lähettämässään kirjeessä Johnson ehdotti salaisia keskusteluja USAn ja Pohjois-Vietnamin välillä. Näiden neuvottelujen ehtona olisi, että solutus Etelä-Vietnamiin lopetettaisiin vasta-

palvelukseksi Pohjois-Vietnamin pommitusten lopettamiselle ja amerikkalaisten joukkojen määrän vakiinnuttamiselle.

Presidentti Ho, joka paljasti kirjeenvaihdon, vastasi kieltävästi toistaen vaatimuksensa Pohjois-Vietnamia vastaan tähdätyjen sota-toimien lopettamisesta. Pohjois-Vietnam ei näin ollen tunnusta molemminpuolisuusperiaatetta rauhanneuvottelujen edellytyksiä luottaessa. Tämä johtunee siitä, että vahvistusten loppuminen Etelä-Vietnamissa taisteleville sisseille jättäisi ne amerikkalaisten joukkojen puhdistusoperaatioiden armoille.

Pääsihteeri U Thant julkaisi maaliskuun lopussa uuden rauhanohjelman, jossa hän ehdotti yleistä tulen lopettamista, alustavia neuvotteluja ennen muuta USAn ja Pohjois-Vietnamin välillä sekä Geneven konferenssin tapaista rauhankonferenssia. Pohjois-Vietnam hylkäsi ohjelman, koska siinä vaadittiin molemminpuolisuutta tulen lopettamisessa. Tämän jälkeen U Thant vetosi USAhan, että se lopettaisi tulen yksipuolisesti; tämän ehdotuksen USA luonnollisesti hylkäsi.

USAssa on jatkuvasti käyty kiihkeätä sisäistä keskustelua Vietnamista. Maaliskuussa 1967 senaattori Robert Kennedy esitti rauhanohjelman, jossa vaadittiin viikon pommitustaukoa neuvottelujen alulle panemista varten. Yleensä Kennedyn lausunnot ovat olleet hyvin maltillisia eikä hän ole solidaarisuussyistä kyennyt kokoamaan hajanaista Vietnam-oppositiota, johon kuuluu useita huomattavia kansalaisia. Opposition tärkein lähtökohta on, että kommunismin leviämisen pelkoa on liioiteltu, ja että kommunismi ei enää ole mikään yhtenäinen verkko, joka pyrkii levittäytymään yli koko maapallon. USAn olisi arvioitava Aasian politiikkansa kokonaan uudelta pohjalta ja luopua maailmanpoliisin roolista. Näitä käsityksiä ovat esittäneet mm. tunnetuin amerikkalainen kolumnisti Walter Lippman sekä USAn entinen Intian suurlähettiläs John Kenneth Galbraith.

USAn hallitus ei ole kuunnellut Vietnam-oppositiota siinä määrin, että sen politiikka olisi muuttunut. USA ei ole valmis hyväksymään Vietnamin yhtymistä, mikäli se merkitsisi kommunistista johtoa. Tästä syystä painotetaan Etelä-Vietnamin riippumattomuutta ja pyritään kehittämään sen poliittista järjestelmää demokraattisempaan suuntaan ja taloutta jaloilleen. Huhtikuun alussa astui voimaan uusi perustuslaki, joka tähtää näihin päämääriin. USA toivoo sisäisen kehityksen kautta voittavansa puolueellisen maaseutuväestön, joka on tukenut sissejä. Syksyllä pidettyjen presidentinvaalien yhteydessä esitettiin syytöksiä sotilasjohdon puolueellisuudesta.

Kulttuurivallankumous rauhoittui

Vietnamin tilanteen kehitykseen on vaikuttanut merkittävästi lähiympäristön jättiläisvaltioiden, ennen muuta Kiinan, mutta myös Indonesian sisäinen kehitys. Pohjois-Vietnamin rauhantarjous on nähtävä NLn ja Kiinan kärjistyvän ristiriidan valossa.

Vuodenvaihteessa Pekingin punakaartilaiset hyökkäsivät NLn suurlähetystöjä vastaan, millä yritettiin ärsyttää NLoa katkaisemaan diplomaattiset suhteet Kiinaan. Tilanteessa tapahtui selvä käänne, kun pääministeri Tshou En-lai ilmoitti helmikuun 11. päivänä, että suurlähetystön henkilökunnan toivottiin voivan aloittaa normaali toiminta ja kielsi mellakat.

On arveltu, että suunnanmuutos johtui sisäisen valtataistelun kiihtymisestä vuodenvaihteessa. Kulttuurivallankumousta oli jo aikaisemmin hillitty ja helmikuun jälkipuolella julistettiin virallisesti, että puoluevirikailijoita tulisi suojella ja kunnioittaa. On ilmeistä, että sisäisessä voimainmittelyssä ei vuoden 1967 ensimmäisellä puoliskolla tapahtunut ratkaisevaa käännettä. Maolaisten pääviholliset, presidentti Liu Shao-tshi ja puo.uesihteeri Teng Hsiao-ping ovat säilyttäneet suuren osan vaikutusvaltaansa siitä huolimatta, että punakaartilaisien julisteissa ilmoitettiin kesäkuun loppupuolella, että Liu olisi menettänyt lopullisesti kaikki virkansa.

Taitavimmin on sisäisessä valtataistelussa hoitanut osansa pääministeri Tshou En-lai, jonka onnistui vapautua punakaartilaisien syytöksistä ja säilyttää arvovaltansa maltillisen maolaislinjan kannattajana.

Kiinan ja NLn suhteissa ei vuoden 1967 lokakuuhun mennessä tapahtunut mitään olennaisesti uutta. Noottien sävy tosin on muuttunut jyrkemmäksi. Taustalla on kuitenkin käynnissä suuria muutoksia NLn siirtäessä vähitellen uusia joukkoja Kauko-Itään ja Kiinan vastaiselle rajalle. Kiinan yleismaailmallinen vaikutusvalta ei ole sisäisten mullistusten takia lisääntynyt — päinvastoin punakaartien toiminta on vieroittanut monia maita Kiinasta. Suurimpana kiinalaisen diplomatian voittona voidaan pitää Romanian ymmärtämyksen saavuttamista. Lähi-Idän kriisi saattaa myös antaa Kiinalle tilaisuuden saavuttaa jalansijaa arabimaissa.

Kulttuurivallankumouksen aikaansaaman sekasorron liioittelusta varoittaa Kiinan atomikokeiden onnistuminen. Kolmas ydinkoe suoritettiin toukokuussa 1966, neljäs lokakuussa ampumalla ohjus 600 km:n matkan, viides joulukuussa lämpöydinmateriaalin sisältäessä pommiin ja vihdoin ensimmäinen varsinainen vetypommikoe kesäkuussa 1967.

Asiantuntijoiden arvion mukaan Kiina ei ole vielä lähimain valmis atomiasevaltio. Puolustusministeri McNamara otaksuu, että vasta 1970-luvun puolivälissä Kiina voi uhata USAta jonkinlaisella operatiivisella mannertenvälisellä ohjuksella. Atomikokeiden onnistuminen on kuitenkin aiheuttanut uutta spekulointia aikataulun kiristymisestä.

Indonesiassa presidentti Sukarno menetti 5.7.1966 asemansa maan elinikäisenä presidenttinä, mutta säilytti vielä suuren osan arvovaltaaan lähinnä maaseutukannatuksen ansosta. Maan todellisen johtajan Subandriön asema on sen jälkeen vahvistunut. Subandrio on keskittynyt vaikean taloudellisen kriisin selvittämiseen ja näyttää jossakin määrin elvyttäneen toiveita maan talouden tasapainoitumisesta. Länsimaista pääomaa on tulossa Indonesiaan maan hylättyä Kiinaa seurailevan ulkopoliitiikan ja kommunistipuolueen tultua teurastetuksi vallankaappauksen yhteydessä syksyllä 1965.

Asian kahden muun jättäisvaltion, Intian ja Japanin sisäinen kehitys säilyi ainakin pinnallisesti ennallaan keväällä 1967 toimeenpannuissa vaaleissa. Intian kongressipuolue kärsi merkittäviä tappioita, mutta pääministeri Indira Gandhi säilytti asemansa. Intian taloudellinen tila on jatkuvasti huononemassa ja nälänhätä todellisuutta monilla alueilla. Maa elää käytännössä USAn vilja-avun varassa. Ulkopoliittisesti Intia on ollut varsin voimaton. Japani on sensijaan hiljalleen lisännyt ulkopoliittista liikkumatilaansa etsien varsinkin taloudellisia yhteyksiä Kiinaan. Vaaleissa johtava konservatiivinen puolue saavutti voiton sosialistien kamppaillessa edelleen sisäisten vaikeuksiensa kanssa. Hallituspuolueen talouspolitiikka on ollut erittäin menestyksellistä. Japanin taloudellinen kasvu on jatkunut suhteellisen tasaisena yleismaailmallisesta suhdannekriisistä huolimatta. Japani kohoo nykyistä kasvuvauhtia maailman kolmanneksi teollisuusvaltioksi.

Lähi-Idän kriisi — yllätyskö?

Vaikein maailmanpoliittinen kriisi kehittyi toukokuun loppupuolelta alkaen Lähi-Idässä Yhdistyneen Arabitasavallan presidentti Nasserin siirtäessä joukkonsa Siinain erämaahan ja vaatiessa YK:n rauhanturvajoukkojen poistumista. Pääsihteeri U Thant katsottua, että YK:n joukot voivat olla alueella vain YAT:n suostumuksella ja määrättyä ne poistumaan, Nasser asetti Akaban lahden saartoon. NL asettui puoltamaan Nasseria länsifaltojen vaatiessa vapaata merenkulkua Tiranan salmessa ja uhkauksista luopumista.

Toista viikkoa kestänyt hermosota puhkesi aseelliseksi selkkaukseksi kesäkuun 5. päivän aamuna Israelin ilmavoimien yllättäessä

Egyptin, Jordanian ja Syyrian lentokentät täysin valmistautumattomina torjuntaan. Israel ei ollut saanut miltään maalta mielestään riittäviä takeita turvallisuudestaan. Näytti myös selvältä, että USA ei ollut valmis menemään kovinkaan pitkälle Akaban lahden avaamisessa välttääkseen välitöntä suurvaltakonfliktia. NL oli siirtänyt ennen sodan puhkeamista sotalaivojaan Välimerelle lähinnä valvomaan USAn 6. laivaston liikkeitä. Israelin kannalta näytti uhkaavalta myös Nasserin ja Jordanian kuningas Husseinin yllättävä liitto.

Israelin ilma- ja maavoimat pääsivät 60 tunnissa Suezin kanavalle ja valtasivat Tiranin salmen asemat. Arviolta yli 400 arabilentokonetta ja yli 600 panssaria tuhottiin tai otettiin sotasaaliiksi. Israel valtasi myös Jordan-virran länsirannat ja tunkeutui muutamia kymmeniä kilometrejä Syyrian alueelle ennen aselevon solmimista. Arabijoukot olivat täysin voimattomia ilmaherruuden saavuttaneita israelilaisia vastaan, joskin niiden väitetään taistelleen paremmin kuin vuonna 1956. Tappion sinetöi Egyptin armeijassa tapahtunut upseerien joukkoluopuminen, joka saattoi kaiken sekasortoon.

Israelin sotaretki osoitti murskaavalla tavalla, että Nasserin armeija ei ollut materiaalisesta ylivoimastaan huolimatta vieläkään valmis tasapäiseen kamppailuun. Suurin osa NL:ta saadusta, arviolta 2 miljardin dollarin arvoisesta modernista kalustosta menetettiin. Ennen sodan alkua arvelivat useimmat länsimaiset kommentoijat, että Nasser ei voi tarkoittaa totta sodanuhkallaan. Tällöin viitattiin mm. siihen tosiasiaan, että yli 40 000 miestä Egyptin armeijasta oli sidottuna Jemenin sotaan. Kuitenkin on todettava, että yllätyshyökkäys olisi antanut myös Egyptille yliotteen ainakin aluksi.

Nasser näyttää menneen itse asettamaansa ansaan ja joutuneen sotaan, jota ei halunnut. NL painosti todennäköisesti sotaa edeltäneen hermosodan aikana Egyptiä luopumaan hyökkäyksestä, joka olisi merkinnyt länsivaltojen puuttumista tilanteeseen Israelin puolella. Tällä tavoin Israel jäi tavallaan kahden Egyptin kanssa USAn selviytyessä näennäisesti täysin puhtain paperein. NL:n oli pakko hyväksyä aselepovaatimus Israelin ylivoiman edessä.

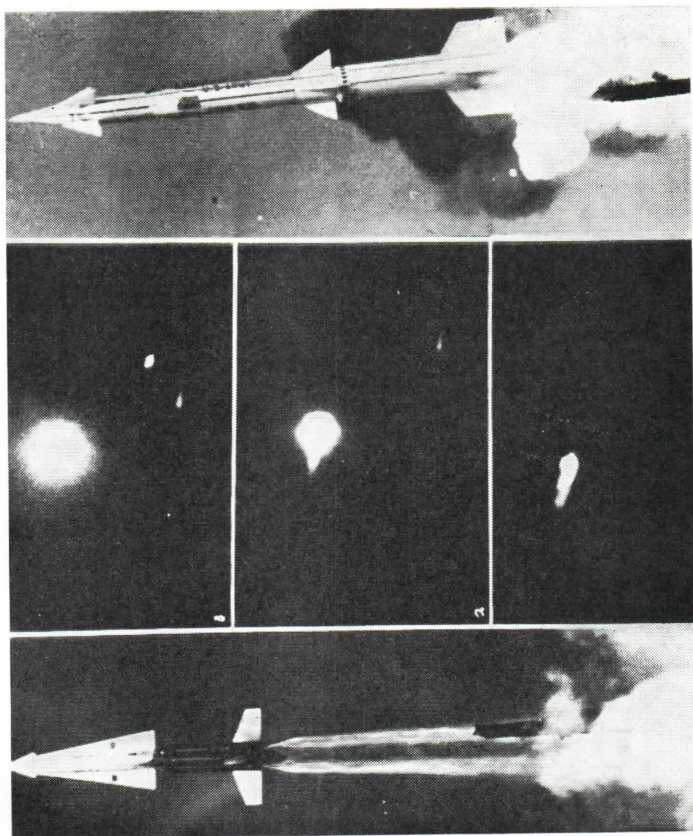
Lähi-Idän konfliktin syyt ovat luonnollisesti syvällä menneisyydessä. Kriisin puhkeamisen ajankohtaan vaikuttavat kuitenkin ennenkaikkea Vietnamin sodan aiheuttama suurvaltojen etääntyminen toisistaan sekä paikallinen eskalaatio. Syyrian ja Jordanian alueilta käsin on parin viime vuoden aikana harjoitettu kiihtyvää terroritoimintaa, mihin Israel on vastannut voimakkailla kostotoimenpiteillä. Marraskuussa 1966 israelilaiset joukot suorittivat ankaran hyökkäyksen erästä jordanialaiskylää vastaan ja huhtikuussa 1967 Israelin ilmavoimat pudottivat kuusi Syyrian ilmavoimien suihkuhävittäjää.

Vietnamin sodan tragiikkaa

Rotujen välinen jännitys on lisääntynyt jatkuvasti Yhdysvalloissa. Kuvassa fanaattinen Rap Brown julistaa "mustan vallan" oikeutusta käyttää väkivaltaisia menetelmiä neekerien aseman parantamiseksi

*Yleistä aseistariisuntaa ei ole vielä edes näköpiirissä. Kilpa-
varustelu jatkuu. Kuvassamme amerikkalaisia ohjuksia koe-
lennolla*

YAT ilmoittikin pelkäävänsä, että Israel aikoo käydä Syyrian kimp-
puun. YAT ja Syyria solmivat marraskuussa 1966 puolustussopi-
muksen.

YATn sisäiset ongelmat ja Jemenin sodan epäonnistuminen ovat
myös saattaneet vaikuttaa Nasserin päätöksiin. Israelin lyötyä arabit
Nasser tarjoutui eroamaan, mutta pysyi paikallaan »kansan vaati-
muksesta». Hänen asemansa arabimaailman johtajana on kuitenkin
horjunut perusteellisesti eikä ole varmaa, säilyttääkö hän edes YATn
presidentin paikan.

Aselevon synnyttyä taistelevien osapuolten välillä NL kutsui YKn
yleiskokouksen erityisistunnon koolle käsittelemään Lähi-Idän tilan-
netta. YKssa NL tuomitsi Israelin hyökkääjäksi vaatien sitä suoritta-
maan korvauksia arabimaille ja poistumaan valtaamiltaan alueilta.
Länsivallat vaativat myös Israelin joukkojen vetäytymistä, mutta
torjuivat muut vaatimukset huomauttaen, että Israelin olemassaoloa
oli uhattu. Israel itse vaati suoria neuvotteluja arabimaiden kanssa ja
riittäviä turvallisuustakeita. Israel vaati myös pakolaisongelman väli-
töntä ratkaisemista joko YKn myötävaikutuksella tai ilman.

YKn keskustelujen aikana kesäkuun lopussa Israel ilmoitti liitt-
neensä jaetun Jerusalemin yhdeksi kaupungiksi. Tämä toimenpide
hylättiin sekä idän että lännen taholta. YKn päätöslauselmääänes-
tyksissä oltiin ajautumassa umpikujaan. Kysymys lykkäytyi syksyn
yleiskokoukseen.

Haparointia Euroopassa

Presidentti Johnson piti lokakuun 7. päivänä 1966 suuren puheen,
jossa hän toivoi idän ja lännen lähentymistä Euroopassa. NL ei kui-
tenkaan reagoinut tähän vetoomukseen myönteisesti, vaan toisti
syytökset USAn agressiosta Vietnamsissa. Sama näytelmä kertautui
Lähi-Idän kriisin aikana ns. Glassboron kokouksessa pääministeri
Kosyginin ja presidentti Johnsonin tavatessa toisensa YKn erityis-
istunnon lomassa. Tapaaminen sujui sydämellisessä ilmapiirissä, mut-
ta ei johtanut mihinkään välittömiin tuloksiin enempää Lähi-Idän
kuin Vietnamin kriisinkään suhteen. Tosin näytti siltä, että NL alkoi
painostaa YATaa maltillisemmalle linjalle.

Vietnamin sodan estäessä supervaltojen lähentymisen Euroopassa
tapahtui kuitenkin paljon sellaista, mikä viittaa jännityksen vähit-
täiseen lievenemiseen.

Ranska toteutti vuoden 1966 alussa Atlantin liiton jäsenmaille jät-
tämiensä noottien sisältämät uhkaukset ajaen NATOn joukot ja pää-

majan pois Ranskasta. Vaikka Ranska tällä tavoin irrottautui NATO:n sotilaallisesta organisaatiosta, se ilmoitti kuitenkin sodan sattuessa taistelevansa Atlantin maiden rintamassa. Tällä vakuutuksella Ranska vähensi huomattavasti toimenpiteidensä haittavaikutuksia NATOLle. Ranskan 65 000 miestä jäivät myös edelleen Länsi-Saksaan erityisen sopimuksen puitteissa.

Presidentti De Gaullen hyvät suhteet NLoon säilyivät. Marraskuun 9. päivänä 1966 Ranska ja NL allekirjoittivat sopimuksen suoran yhteyden perustamisesta Kremlin ja Elysee-palatsin välille. Lähi-Idän kriisin yhteydessä pääministeri Kosygin tapasi presidentti De Gaullen Pariisissa, jolloin valtionpäämiehet ilmoittivat hallitustensa käsitysten maailmantilanteesta olevan samanlaiset.

Ranskan sisäinen tasapaino horjui merkittävästi maaliskuussa 1967 suoritetuissa parlamenttivaaleissa gaullistien enemmistön supistuessa muutamaan paikkaan. Tämä vaalitulokset ja edellisen vuoden presidentinvaalitulokset antavat aiheen olettaa, että seuraavalla kerralla tapahtuu vallan siirtyminen yhtyneelle vasemmistolle.

Kauden merkittävin eurooppalainen tapahtuma oli epäilemättä uuden hallituksen muodostaminen Länsi-Saksassa marraskuun 28. päivänä 1966. Erhardin hallitus kaatui sisäpoliittisiin vaikeuksiin vapaiden demokraattien edustajien asetettua liian kovia ehtoja budjettipolitiikassa ja erottua hallituksesta. Erhard ilmoitti tällöin, että hän ei ole uuden hallituksen muodostamisen tiellä. Uudeksi kansleriehdokkaaksi nimettiin Kurt Georg Kiesinger, joka muodosti ns. »suuren koalition» sosialidemokraattien kanssa. 20 ministeristä 11 on CDU/CSU:sta (mm. finanssiministeri Franz Josef Strauss ja sisäministeri Hermann Höcherl) ja 9 SPD:sta (ulkoministeri ja varakansleri Willy Brandt, yleissaksalaisten asioiden ministeri Herbert Wehner).

SPD:n piirissä vastustettiin erittäin voimakkaasti hallitukseen menoa. Monet kiinnittivät huomiota liittokansleri Kiesingerin natsipuolueen jäsenyyteen vuosilta 1933—45 ja pahamaineisen Straussin hallitukseen tuloon. Kiesinger puolustautui natsisyytöksiä vastaan todistelemalla, että hän oli jopa vaarantanut henkensä sodan aikana vastustaessaan Hitlerin politiikkaa. SPD:n johto katsoi, että maan etu vaati sekä sisä- että ulkopolitiikan alalla sosialidemokraattien tuloa hallitusvastuuseen.

Hallitukseen meno ei osoittautunut SPD:lle onnelliseksi vaalitulosten kannalta. Puolue joko säilytti tai menetti suhteellisesti asemansa vuoden 1967 osavaltiovaaleissa. Vapaat demokraatit ovat menestyneet vieläkin heikommin. Yleismaailmallista huolestumista

on herättänyt selvillä natsitunnuksilla esiintyvän kansallisdemokraattisen puolueen NPD:n saavuttama 5-7 prosentin asema useissa osavaltioissa, mikä merkitsee puolueen tuloa liittopäiville seuraavissa vaaleissa.

Kiesingerin hallituksen «uusi idänpolitiikka» merkitsi suhteiden normalisoimispyrkimystä Itä-Euroopan maihin, taloudellista yhteistyötä näiden maiden kanssa sekä vähittäistä lähentymistä Itä-Saksaan päin. Hallitus haluaa edetä pienin askelin ja on siten luopunut entisten hallitusten jyrkästä asenteesta. Sensijaan se ei ole luopunut yhdestäkään Saksan kysymyksen peruskannanotosta Oder-Neissenlinjan, Münchenin sopimuksen tai yksinedustusoikeuden suhteen.

Suuren koalition ensimmäinen ulkopoliittinen voitto oli diplomaattisuhteiden solminen Romanian kanssa tammikuun 31.päivänä 1967. Kaksi viikkoa myöhemmin Kiesinger ja Brandt vierailivat Pariisissa sopimassa ranskalaisten joukkojen pysyttämisestä Länsi-Saksassa ja elvyttämässä Erhardin aikana viilenneitä suhteita. Kesäkuussa Brandt vieraili Ruotsissa, Norjassa ja Suomessa.

NL:n suhtautuminen Liittotasavallan «uuteen idänpolitiikkaan» oli alusta lähtien kielteinen. NL väitti, että Länsi-Saksan pyrkimyksenä on Itä-Saksan eristäminen ja vaati peruskannanottojen muuttamista. Itä-Saksa solmi vastavetona maaliskuussa bilateraaliset avunantosopimukset Puolan ja Tshekkoslovakian kanssa. Liittotasavallan yritykset solmia diplomaattisuhteet Unkariin eivät onnistuneet. Samoin epäonnistuivat yritykset lähestyä Itä-Saksan hallitusta epävirallisten neuvottelujen merkeissä.

Varsovan liiton puitteissa ei tapahtunut mitään olennaisesti uutta kesällä 1966 pidetyn Bukarestin konferenssin jälkeen, jossa vaadittiin sotilasliittojen lakkauttamista ja Euroopan turvallisuuskonferenssin koollekutsumista. Samat vaatimukset toistuivat Euroopan kommunistipuolueiden kokouksessa Karlovy Varyssa toukokuussa 1967, josta annettiin laaja julkilausuma. Mielenkiintoinen piirre tässä asiakirjassa oli vetoomus kommunistien ja sosialidemokraattien kansainvälisestä yhteistyöstä.

Toukokuussa 1967 Englanti ilmoitti anovansa uudelleen EEC-jäsenyyttä ilman ehtoja. Tämä toimenpide sai useat EFTA-maat pohtimaan perusteellisesti politiikkaansa Euroopan yhdentymistilanteessa. Tanska ja Norja ilmoittivat anovansa jäsenyyttä Englannin mukana, Ruotsin pyrkimyksen ollessa samansuuntainen mutta puolueettomuutta korostava. Ranskan presidentti De Gaulle ei kuitenkaan antanut erityisen suuria toiveita neuvotteluihin torjumalla peitetyin, mutta selvin sanankääntein Englannin anomuksen.

Vuonna 1967 tuli kuluneeksi neuvostovallankumouksesta 50 vuotta

Aseriisunta ratkaisuvaiheessa

Aseriisunnan jatkuvasti ajankohtaisena kysymyksenä on ollut ennen kaikkea ydinaseiden leviämisen ehkäiseminen. USA ja NL pääsivät vuoden 1966 lopulla yksimielisyyteen leviämissopimuksen perusteista. Kun sopimusluonnos valmistui keväällä, asettui Länsi-Saksa sitä vastaan väittäen, että teksti suosii liikaa nykyisiä atomivaltoja. Myös Geneven aseriisuntaneuvotteluihin osallistuneet sitoutumattomat ovat arvosteelleet sopimusluonnosta vaatien takeita turvallisuudelleen.

Kokonaan uusi ongelma aseriisunnassa putkahti esille loppuvuodesta 1966, kun puolustusministeri McNamara ilmoitti, että NL on pitkällä ohjusten torjuntaohjusten tuotannossa ja käyttöönotossa.

USAn kongressissa käytiin vilkasta keskustelua suuren osan edustajia vaatiessa näitä ohjuksia myös USAlle. Puolustusministeri McNamara onnistui aluksi torjumaan nämä vaatimukset osoittamalla, että ABM järjestelmä tulisi maksamaan kymmeniä miljardeja dollareita.

Tammikuussa 1967 presidentti lähetti Moskovon suurlähettiläänsä mukana vetoomuksen NLn johdolle keskustelujen aloittamiseksi torjuntaohjusten tuotannon rajoittamisesta. Jonkin aikaa kestäneen epäselvyyden jälkeen NL suostui keskustelemaan »puolustus- ja hyökkäysaseiden rajoittamisesta».

Syyskuussa 1967 USA päätti rakentaa »ohuen», 4—5 miljardia dollaria maksavan ABM-verkon lähinnä Kiinan varalta.

Kauden tärkeimmäksi saavutukseksi aseriisunnan alalla jäi YK:n yleiskokouksen täysistunnon joulukuun 19. päivänä 1966 yksimielisesti hyväksymä sopimus, jolla kiellettiin ydinaseiden vienti ulkoavaruuteen.

Moninapainen maailma

Afrikan ja Latinalaisen Amerikan kehitys ei tuonut polttopisteeseen yleismaailmallisia kriisejä. Sensijaan Afrikassa jatkui sotilasvallankaappausten sarja. Efityisen huolestuttavalta näytti Afrikan suurimman valtion Nigerian sisäinen hajaannus Itä-Nigerian erottua liittovaltiosta ja julistauduttua itsenäiseksi Biafran nimellä. Kongossa alkoivat heinäkuussa uudet taistelut palkkasotureiden ja kenraali Mobutun johtaman hallituksen joukkojen välillä.

Rhodesian tilanne koteloitui vuoden kuluessa kauppasaarron seurausten odotteluksi. Lounais-Afrikan alue julistettiin YK:ssa edelleen YK:n itsehallintoa vailla olevaksi alueeksi, mutta toimenpiteistä Etelä-Afrikan hallitusta vastaan ei päästy yksimielisyyteen.

Yleinen kehitys maailmassa kulki kohti kehitys- ja teollisuusmaiden välisen vastakohdan syvenemistä. Kehitysapu ei lisääntynyt odotetusti ja kauppapolitiikassa Kennedyn kierros päättyi kehitysmaille epäedullisesti. Erityisesti USAn apu kehitysmaille on vaarassa Vietnamin sodan kulujen kasvaessa. Sensijaan asekauppa laajenee jatkuvasti myös kehitysmaiden kanssa.

Huolimatta siitä, että etenkin turvallisuuspolitiikassa korostui yleismaailmallinen keskinäinen riippuvaisuus, jatkui 60-luvulla alkanut eriytymiskehitys selvästi. Suurvallat eivät enää pysty entiseen tapaan kontrolloimaan keskisuurten ja pienvaltojen toimintaa keskinäisen konfliktin pelon takia. Kiinan nousu suurvallaksi on tehnyt maailman vähintään kolminapaiseksi ja siten mutkistanut tilannetta. Monet tärkeät ratkaisut ovat tekemättä — vasta lähivuosien kehitys osoittaa, ovatko ratkaisut rauhanomaisia.

Taloudelliden kehitys vuosina 1966—1967

Maailmankaupan volyymin suhteellisen nopea kasvu, valuuttasäännöstelyn ja erityisesti kansainvälisten pääomaliikkeiden säännöstelyn lieventyminen sekä erilaisten valuuttojen muodostumisen vaihtokelpoisiksi on yhdessä talousliittoutumien syntymisen kanssa tehnyt yhä useammat kansantaloudet «avoimiksi». Kansantalouden avonaisuus puolestaan merkitsee sitä että yhä useammat elinkeinoelämän alat — maa- ja metsätalous, teollisuus, merenkulku ja turismi — ovat joutuneet ja joutumassa kansainvälisen hintakilpailun puristukseen. Jos jonkin kansantuotteeltaan suhteellisen pienen maan yksipuolisen viennin kysyntä heikkenee ja ao. vientituotteen hinta alenee, joutuu maa helposti valuuttapulaan.

Vain erittäin kehittymättömissä oloissa vientituotanto sellaisenaan edustaa tuntuvaa välitöntä osaa koko maan kansantuotteesta. Näin ollen vientituotannon saamien tulojen ehtyminen ei sellaisenaan välttämättä vähennä muun kansantalouden kokonaiskysyntää. Kokonaiskysynnän kasvaessa on tuontikysynnällä taipumus kasvaa jopa kokonaiskysyntää nopeamminkin juuri em. maailmankaupan vapauttamisen takia. Vaikka vientituotanto vähentyessään saattaisi vähentää työvoiman kysyntääkin, on työllisyyttä ylläpitävän talouspolitiikan mahdollisuuksien rajoissa pyritty vähentyneen vientituotannon työttömäksi jättämälle työvoimalle pyritty järjestämään uusi työpaikka. Näin ollen viennistä saatujen valuuttatulojen vähentymistä ei ole suinkaan automaattisesti seurannut tuonnin aiheuttamien valuuttamenojen vähentyminen, ei edes niiden kasvuvauhdin heikkeneminen.

Valuuttamenojen ylittäessä valuuttatulot maa voi joko vähentää valuuttavarantoaan tai yrittää lisätä ulkomaista luotonottoaan. Valuuttavaranto on erittäin harvoissa tapauksissa suhteessa tuontiin enempää kuin jotain 5-10 kuukauden tuontimenoa vastaava. Näin ollen pelkkään valuuttavarannon supistamiseen turvautuminen ulkomaisen maksuhäiriön sattuessa voi olla vain tilapäistä tai se voi tapahtua tuontienemmyyden ollessa hyvin pieni suhteessa koko ulkomaiseen maksuliikkeeseen. Ulkomaisen pitkäaikaisen luoton saanti on niinikään vaikeutunut kansainvälisten pääomamarkkinoiden kiristymisen takia. Lyhytaikaista ulkomaista luottoa on sen sijaan ollut suhteellisen helppo saada, mutta se on säännöllisesti sidottu tiettyyn tavarankantaan ja sellaisenaan se voi muodostua uhaksi kotimaiselle kilpailevalle tuotannolle.

tavarahankintaan ja sellaisenaan voi muodostua uhaksi kotimaiselle kilpailevalle tuotannolle.

Suomen taloudellista kehitystä ovat nimenomaan kahtena viimeksi kuluneena vuotena hallinneet valuuttavaikkeudet. Maataloustuotteiden, lähinnä voin, juuston ja maitojauheen, vientiä ovat vaikeuttaneet toisaalta vähentynyt kotimainen maidontuotanto ja toisaalta markkinointivaikkeudet aikaisempiin perinteellisiin ostajamaihin. Erittäin nopeasti lisääntynyt minkinnahkojen viennin arvo pääsi supistumaan v. 1967 minkin hinnan romahduksen takia. Puunjalostusteollisuuden tuotteiden vientiin vaikutti jossain määrin sahateollisuustuotteiden kohdalta raakapuun saannin vaikeus ja erityisesti sen hinta, selluloosan, hiokkeen ja paperin kohdalta taas perinteellisten ostajamaiden hidas taloudellinen kasvu, osittain myös nimenomaan Kanadan lisääntynyt kilpailu Euroopan markkinoilla. Kennedykierroksen loppuunsaattatut neuvottelut paransivat jossain määrin paperiteollisuuden kilpailuasemaa, mutta vaneerin viennin kohdalta edut jäivät käytännöllisesti katsoen kokonaan saavuttamatta.

Metalliteollisuustuotteiden vienti Neuvostoliittoon voimistui selvästi vuoden 1967 aikana, osittain tämä johtui 5-vuotiskauppasopimuksen mukaisten toimitusten ajoittumisesta. Ilman ajoituksen aiheuttamaa harhaakin, on metalliteollisuustuotteiden itävienti kuitenkin selvästi noussut. Metalliteollisuustuotteiden länsiviennin alalla toteutettiin jonkin verran uusia aluevaltauksia, ennenkaikkea Skandinaaviaan suuntautuneessa kaupassa. Kokonaisuudessaan metalliteollisuustuotteiden länsivientikin oli katsauskaudella nousussa.

Uusviennin, erityisesti tekstiilien, vaatetustavaran ja kemian teollisuuden, aluevaltaukset olisivat sekä lännessä että idässä. Nimenomaan vaatetustavaran vienti Neuvostoliittoon kasvoi voimakkaasti rajakaupassa Leningradin ja Baltian neuvostotasavaltojen kanssa.

Kokonaisuudessaan uusivienti on kasvanut arvoltaan nopeasti, mutta sen osuus kokonaisviennissä on vielä pieni.

Tyypillisenä esteenä maataloustuotteiden viennille on ollut sekä vähentynyt tarjonta että puuttuva menekki, puunjalostusteollisuuden tuotteiden viennille suhteellisen hidas kysynnän kokonaiskasvu ja kiristynyt kilpailutilanne menekkimaissa, metalliteollisuustuotteiden viennille kiristynyt kilpailutilanne Itä-Euroopan markkinoilla ja tyypilliset viennin alkuvaikeudet läntisillä markkinoilla. Ne ilmenevät puutteellisena markkinointiorganisaationa kevyen metalliteollisuuden tuotteiden kohdalla ja puuttuvan vientiluoton myöntämismahdollisuutena raskaan metalliteollisuuden kohdalla. Uusviennin kasvua rajoittavat käyttökelpoisten vienti-ideoiden puute, puuttuva markkinointiorganisaatio sekä myyntitaito.

Suomalaisten viejien taitoa ja myyntihalukkuutta epäiltäessä, ovat epäilykset pääasiallisesti kohdistuneet kevyen metalliteollisuuden ja valmiiden kulutustavaroiden valmistajiin.

Samanaikaisesti on kuitenkin tuonnin kasvu jatkunut miltei muuttumattomana. Osa tästä tuonnin kasvusta johtuu aivan yksinkertaisesti elinkeinoelämän laajentumisesta; laajentunut kotimainen tuotanto edellyttää lisääntyvää raaka-aineiden sekä poltto- ja voiteluaineiden tuontia. Erityisesti polttoaineiden tuonti kasvoi voimakkaasti vuoden 1966 kylmän talven jälkeen suoritettuina varmuusvarastojen täydennyksinä. Suurin osa raaka-aineiden tuonnista on sellaista, ettei se sanottavasti kilpaile kotimaisen tuotannon kanssa. Poikkeuksen tästä muodostavat tietyt tekstiilipuolivalmisteet, nahat ja metalliteollisuudessa käytetyt puolivalmisteet. Niiden tuonnin kasvu on osittain tapahtunut kotimaista tuotantoa syrjäyttäen.

Pääomatavaroiden tuonti kilpailee osittain suuressakin määrin kotimaisen tuotannon kanssa. Kilpailussa ostajasta ratkaisee, paitsi hintaa, huollon ja varaosien saannin turva sekä ennenkaikkea toimitusluoton määrä. Kotimaisten suhteellisten pienten tuottajien voi tiettyissä tapauksissa olla vaikeata turvata huolto ja varaosasaanti ostajaa tyydyttävällä tavalla, sen sijaan enemmistötapauksissa kotimaisella myyjällä on tämä etu puolellaan. Toimitusluottojen myöntämisessä on toisaalta pääomavahvoilla ulkomaisilla yrityksillä selvä etu puolellaan.

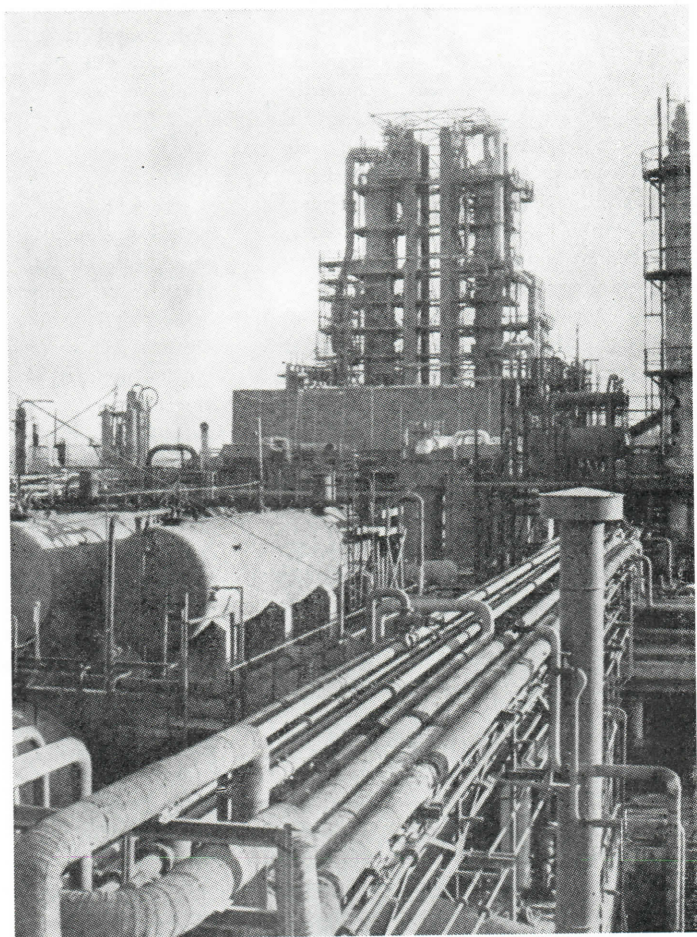
Kulutustavaroiden tuonti kokonaisuudessaan muodostaa pienen osan Suomen tavaratuonnista. Kuitenkin näiden tavaroiden tuonnissa on kotimaisen tuotannon kanssa kilpaileva tuonti aiheuttanut maksutaseen rasittumista. Osa kulutustavaroiden tuonnista ei lainkaan kilpaile kotimaisen tuotannon kanssa, kuten esim. henkilöautot tai trooppiset hedelmät. Osa tuontikulutustavaroista on laadultaan ja

hinnoiltaan täysin kotimaisten kaltaisia, joten ainoastaan muoti tai muotoilu tahi kotimaista tuotetta kohtaan tunnettu epäluulo ovat olleet tekijöitä, jotka vaikuttavat kotimaisten tuotteiden markkinaosuuden vähentymiseen. Kotimaisen kustannustason noustessa ja markkinaosuutensa supistuessa on kotimainen tuottaja joutunut yhä ahtaammalle.

Hallitus ja Suomen Pankki ovat seuraavilla toimilla pyrkineet autamaan maksutaseen tasapainottumista: Kennedy-kierroksen tullinalennusneuvottelut perinteelliselle puunjalosteiden myynnille, kaupapasopimusneuvottelut sekä rajakauppaneuvottelut viennin lisäämiseksi Neuvostoliittoon, vientiluoton myöntäminen, erilaiset vientiavustukset markkinatutkimuksiin ja markkinointiteiden luomiseen sekä vientihenkilökunnan koulutukseen. Tuonnin kanssa kilpailevan kotimaisen tuotannon kilpailuasemaa on pääomatarvaiden kohdalla pyritty parantamaan myöntämällä kotimaisia toimitusluottoja, sekä rajoittamalla ulkomaisten toimitusluottojen saannin ylärajaa, kulu-
tustarvaiden kohdalla vastaavasti maahantuoja pakotettiin maksamaan käteisellä hankintansa, joten tuontikulutustarvaiden varaston ylläpitäminen muodostui maahantuojalle hyvin kalliiksi ja luottoasemaa rasittavaksi.

Ottaen huomioon kireltä ulkomaisilta pääomamarkkinoilta saadut lainat sekä Kansainvälisessä Valuuttarahastossa olevan Suomen osuuden nostot sekä edellä mainitut toimenpiteet, on Suomi jo itse asiassa käyttänyt miltei loppuun suhteellisen vapaata ulkomaankauppaa harjoittavan maan käytettävissä olevat keinot. Raaka-aineiden ja puolivalmisteiden tuonnin kohdalla voidaan luonnollisesti vielä pyrkiä kii-
rehdittymään ulkomaisia maksuja ja siten kallistamaan kotimaisten maahantuojien varastonpitoa, mutta tämän jälkeen suoritettavat välittömät toimenpiteet ovat jo enemmän tai vähemmän täydelliseen tuontisäännöstelyyn liittyviä.

Lukuunottamatta valuuttatilanteen kireyttä, on myös valtion maksuvalmius pysynyt kireänä. Auto- ja tupakkaveron korottamista ja alkoholijuomien sekä eräiden valtion laitosten perimien maksujen nostamista ovat seuranneet liikevaihtoveron korottaminen yhdellä prosenttiyksiköllä, yhtiöiden tulo- ja omaisuusveron korottaminen sekä jaetun että jakamattoman voiton osalta ja yksityisten henkilöiden tuloveron progression lisääminen ja omaisuusveron asteikon korottaminen. Yllä olevat toimenpiteet lisäsivät valtion varsinaisia tuloja, mutta toisaalta valtion lakisääteiset menot, lähinnä palkat, sosiaalipoliittiset tulon-

siirrot sekä korot ja kuolelutukset valtion ottamista lainoista kasvoivat niin ikään tuntuvasti. Valtion menojen lakiin sitomaton osa, jonka muodostavat pääasiallisesti valtion pääomamenot valtion omina sijoituksina, valtion yhtiöiden osakepääoman korotuksina tai valtion lainoina, ei valtion tulojen kasvun hitauden takia ole voinut lisääntyä yhtä paljon kuin muutoin heikentyneen tuotannon kasvun ja sitä seuranneen työvoiman kysynnän ja tarjonnan epäsuhteen kompensoiminen olisi edellyttänyt. Näin ollen valtiovalan mahdollisuudet työllisyyttä ylläpitävään talouspolitiikkaan ovat olleet rajoitetut. Verojen korotus, mikäli se olisi kohdistunut yrityksiin, olisi heikentänyt oleellisesti yritysten itserahoitusmahdollisuuksia erilaisiin investointihankkeisiin nähden, yksityisten henkilöiden tulo- ja omaisuusverotuksen korottamiseen ei ollut poliittisia mahdollisuuksia, tullien korottaminen yleisesti olisi ollut vastoin kansainvälisiä sitoumuksia, erillisistä valmisteveroista on vähitellen luovuttu, joten liikevaihtovero on jäänyt miltei ainoaksi liikuteltavissa olevaksi verotusmuodoksi. Liikevaihtoveron korotus puolestaan vaikuttaa nopeasti elinkustannusindeksiin sekä palkkasopimusten indeksiehtopykälän välityksellä palkkoihin, tosin melko hitaasti. Se johtaa sitä tietä edelleen kustannustason nousuun ja elinkeinoelämän kilpailukyvyyn heikkene- miseen.

Valtion menojen karsiminen on kohdannut eduskunnassa vastustusta. Asiallisesti vain hyvin harvan pääluokan kohdalla — ennenkaikkea maatalous- ja maanpuolustusmenojen kohdalla on voitu suoriittaa menojen supistusta tai ainakin menojen kasvuvauhdin hidastamista. Muulta osin valtion menojen kasvun hidastuminen on toteutettu sisäisen rationalisoinnin ja erilaisten toimintojen tehostuksen kautta.

Rahoitusmarkkinoiden kiristyminen on itse asiassa ollut mak- sutasevaikeuksien, valtion talouden tasapainottomuuden sekä yksityisen kulutusalttiuden nousun seurausilmiöitä. Yksityi- nen kulutus on reagoinut suhteellisen hitaasti tulojen kas- vuvauhdin hidastumiseen ja varsinaiseksi joustavaksi eräksi on jäänyt yksityinen säästäminen. Valuuttavarannon supis- tuminen on hidastuttanut ja asiallisesti pysähdyttänyt liikkeessä olevan setelistön kasvun. Kun maksuvälineiden kiertonopeus ei ole vastaavasti kasvanut, on yhteiskunnan maksuvälinevarannon suhde kansantuotteeseen pienentynyt ja samalla rahoitusmarkkinat kiristy- neet. Valtion lyhytaikainen luotonotto on vähentynyt ja valtio on kuolettaessaan pitkäaikaista kotimaista luottoa enemmän kuin laa-

jentaessaan omaa pitkäaikaista luotonottoaan jossain määrin keventänyt rahoitusmarkkinoita, mutta lisätessään mm. yritysverotusta se on samalla heikentänyt yritysten itserahoitusmahdollisuuksia.

Rahoitusmarkkinoiden ohjaus, jota on pääasiallisesti hoidettu pankkien rediskonttauslimiittiä säätelemällä, on epäilemättä vähentänyt sekä investointihalukkuutta että -mahdollisuuksia. Toisaalta rahoitusmarkkinoiden yleinen keventäminen ilman valikoivia toimenpiteitä johtaisi epäilemättä nykyisellään ensi vaiheessa konetuonnin lisäykseen ja sitä kautta maksutasetilanteen kiristymiseen ja mahdollisesti myös tuonnin kanssa kilpailevien kotimaisten konetoimittajien kilpailuaseman heikkenemiseen. Tämä asiantila on johtanut lisääntyviin vaatimuksiin pääomavirtojen ohjailusta.

Vaikka taloudellinen kasvuvauhti Suomen tärkeimmissä vientimaissa jossain määrin lisääntyisikin, ei se välttämättä johda Suomen viennin oleelliseen kasvuun. Kaikkien vientiä tukevien toimenpiteiden lisäksi on tuonnin kasvuvauhtia pyrittävä myös hillitsemään. Yleisesti vaikuttavina toimenpiteinä ovat keskeisimmät kotimaisen kokonaiskysynnän kasvun hidastaminen ja Suomen kustannustason nousun hidastaminen. Kummassakin tapauksessa on lähellä se vaara, että hidastuttaminen heikentää joko työllisyyttä tai vähentää palkkatulojen osuutta kansantulossa tahi molempia. Tästä syystä valikoivat toimenpiteet tuonnin kasvun hidastamiseksi ja investointien elvyttämiseksi yhdessä tulopolitiikan harjoittamisen kanssa muodostunevat keskeisiksi. Suomen taloudellisen kasvun kiihdyttäminen ei ole mahdollista lähivuosina perinteellisin keinoin, valikoivien keinojen käyttöön on oltu Suomessa liian valmistumattomia poliittisesti ja suunnittelutaidollisesti.

Koulunuudistuksen tavoitteet

Suomalainen yhteiskunta elää rajua kehitysvaihetta: se on siirtynyt agraariyhteiskunnasta — ilman väliporrasta — tekniseen ja palveluyhteiskuntaan. Tämä merkitsee puolestaan koulutusyhteiskunnan toteutumista. Siksi koulunuudistus on yhteiskunnan uudistumisen osa. Se on sekä koulupoliittinen, kulttuuripoliittinen, sosiaalipoliittinen että talouspoliittinen kysymys.

Jos Suomi haluaa pysyä teollistuneiden maiden kilpailussa mukana, sen tulee olla sivistysmaa. Tämän vuoksi on koulunuudistuksessa todettava seuraavat tosiasiat:

— Yhä syvemmälle ulottuva työnjako ja specialisoituminen sekä ammattien nopea muuttuminen, mitkä edellyttävät perus-, jatko ja uudelleenkoulutusmahdollisuuksien luomista.

— Vaikka ihmisen lihasvoiman osuus hänen työpanoksessaan on vähentynyt, on— ja juuri siksi — hänen tiedoillaan ja henkisellä kypsyydellään entistä suurempi merkitys.

— Automaatio tuo mukanaan yllirasittumisen tilalle alirasittumisen vaaran, minkä johdosta ihmiseltä vaaditaan entistä enemmän henkistä vitaliteettia — elinvoimaa.

— Naisten lisääntyvä osallistuminen yhteisten asioiden hoitoon ja naisen aseman muuttuminen yleensäkin. Heijastusilmiönä tästä voitaneen pitää tyttölukioiden nopeutuvaa muuttumista yhteislukioiksi.

— Taloudellisten ja poliittisten voimien kasvu, jolla on merkitystä myös koulutoimen kvantiteettiin ja laatuun. Onhan tunnettua, että tähänastinen oppikoululaitos on rakentunut oikeistolaiselle ideologialle, samalla kun kansakoulu on tukeutunut keskiluokan ideologialle.

— Nykyaikana ovat myös eturyhmittymät realiteetteja, joitten ryhmien kiinnostus koulun kehittämiseen on kasvamassa.

— Suomalainen kansanvalta on humanismia, joka kunnioittaa erilaaisuutta, mutta tuomitsee eriarvoisuuden. Sen takia on luotava Suomen lapsille yhteinen peruskoulu ja avattava erilaisia teitä, myös ns. toinen opintie aina korkeakouluopintoihin saakka.

— Vapaa-ajan lisääntyminen on tosiasia. Sen vuoksi on tehtävä jatkuva opiskelu mahdolliseksi ja opiskelusta itsestään tapa, status.

Mutta koulu vaikuttaa puolestaan myös yhteiskuntaan ja sen tulevaan laatuun. Siksi koulun tämä päivä on myös huomien päivä. Rakentaessaan pohjaa huomisen ihmisen toiminnoille se moukkaa siten myös huomisen päivän yhteiskunnan jäsenten asenteita ja odotuksia. Senpä tähden jokaisen aikakauden on tunnettava vastuunsa koulusta, mikä nimenomaisesti tällä hetkellä merkitsee koulutoimemme kokonaisvaltaista uudistamista, ei vain peruskoulun, vaan myös nuorisoasteen koulun ja korkeakoulujen, samoin kuin aikuiskasvatuksen osalta.

Edellä esitettyyn suuntaan käyvät asenteet ja odotukset ovat varsin selvästi luettavissa myös viime vuoden oppikoulun pääsyutkinnoista. Kesikoulun ensimmäisen luokan pääsyutkintoon osallistui Suomen valtakunnan 11-vuotiaiden koko ikäluokasta kerrassaan 72,2 %, pääsyutkinnon läpäisi hyväksyttävästi 67,7 % ja kouluun voitiin ottaa vain runsaasti 50 %. Lukuvuonna 1950—51 oli keskikoulussa 76 800 oppilasta, 1965—66 207 800. Lukiossa vastaavasti 15 000—59 500 eli 9 % ja 25 % ikäluokasta. Ammattikouluihin voidaan 1970-luvulla ottaa 50 % ikäluokasta. Nämä luvut ovat todella puhuttelevia, ne ovat ajattelemaan pakottavia, eivätkä vain ajattelemaan, vaan myös toimenpiteisiin vaativia.

Peruskoulussa saatu hyvä opillinen pohja on välttämätön edellytys taloudellisenkin elämän kilvassa mukana pysymiselle, mutta mahdollisimman hyvä, yksilön kaikki luontumukset ja lahjakkuusreservit aktivoiva peruskoulutus on myös ja nimenomaisesti edellytys yksilön onnistuneelle yhteiskuntaan liittymiselle, hänen sosiaalistumisprosessilleen. Näin ollen yhteiskunnalliset kasvatustavoitteet ja yksilölliset koulutustarpeet eivät ole ristiriidassa keskenään, vaan samaistuvat sekä yksilön oikeuksien että yhteiskunnan odotusten ja vaatimusten laatua ajatellen.

Me elämme kilpailun maailmassa ja me elämme epäonnistumisen maailmassa, joka heijastelee turvattomuuden tunnossa. Tämän päivän ihminen etsii turvallisuutta muuttuvasta, ei pysyvästä — niin koulunkin suhteen.

Koulun tähänastinen positiivinen karsinta, joka on jakanut lapset jo 11-vuoden iässä valittuihin ja hylättyihin, on ollut sekä kohtuuton

että epäonnistumisen maailmaa paisuttava. Karsinnalla on ollut viimeisen tuomion tunto, josta on ollut seurauksena hyvinkin monen kohdalla kauna koulua kohtaan. Hiljattain ilmestyneessä Nuorisorikollisuustoimikunnan mietinnössä todetaan, että koulutusmahdollisuuksien vajavuus ja erilaisen koulutuksen saama erilainen arvostus ynnä oppikoulussa epäonnistuminen liittyvät nuorten sosiaaliseen häiriintymiseen.

Jos tarkastelemme tiedon ja taidon tasoa yksilön osalta ja muistamme, että maailma on moninaisuuksien maailma, joka enemmän kuin aikaisemmin tarjoaa mahdollisuuksia erilaisille individualistisille luontumuksille, meidän on pakko siirtyä nykyistä humanisempaan järjestelmään, toisin sanoen on otettava huomioon tähän asti epäonnistuneetkin, ne, joilla ei nykyisillä mitoilla ole ollut edellytyksiä läpäistä

Myös apukoululaiset ovat yhteiskuntakelpoisia ja tarvitsevat vieraiden kielten taitoa. Apukoulun englannin kielen tunnilta

*Peruskoulu kunnioittaa yksilöä antamalla tarvittaessa tuki-
opetusta*

karsinnan seula ja oppikoulua, vaikka heillä on täydet mahdollisuudet kehittyä yhteiskunnan terveiksi, sitä rakentaviksi jäseniksi. Em. Nuorisorikollisuustoimikunta mainitsee mietinnössään, että koulunkäyntiä ei voida nyky-yhteiskunnassa pitää vain moitteettomalle ainekselle tarjottavana palkkiona normien mukaisesta käyttäytymisestä, koska yhteiskunnan etu vaatii nykyisin mahdollisimman monien kouluttamista.

Kulttuurimuotomme muuttuminen heijastelee luonnollisesti uudistusta vaativasti myös koulun oppiaineiden muuttumiseen. Luonnontieteelliset ja tekniset tiedot edellyttävät matematiikalle, fysiikalle, kemialle ja biologialle tähän astista keskeisempää asemaa opetussuunnitelmissa teknisluonteisten aineiden ohella. Vieraiden kielten taidolla tai ainakin joltisellakin valmiudella yhdessä maailmankielessä on pyrittävä puhkaisemaan se kielellinen umpiperä, jossa kansamme on ollut, jos mielimme pysyä yhä pienentyvällä telluksellamme »kansakuntana kansakuntien joukossa».

Viime vuoden huhtikuun 14 päivänä hallitus jätti esityksensä eduskunnalle laiksi koulujärjestelmän perusteista, jossa se on täsmentänyt edellä esitetyt periaatteet seuraavasti:

Koulujärjestelmän tulee olla yhtenäinen siinä mielessä, että kaikkien lasten opetus on peruskoulussa yleensä yhteistä ja samansisältöistä, mutta aineiden oppimäärien ja myös oppiaineiden valintaan perustuen asteittain eriytyvää, että varsinainen opinnollinen erikoistuminen tapahtuu vasta peruskoulun päätyttyä ja että myös peruskoulun jälkeinen opetus järjestetään kaikki koulumuodot toisiinsa niveltäväksi kokonaisuudeksi, joka sisältää erilaisia mahdollisuuksia edetä opinnoissa korkeakouluasteelle saakka.

Koulujärjestelmän perustana tulee olla kaikille lapsille tarkoitettu yhdeksänvuotinen peruskoulu, jonka oppimäärän suorittanut on täytännyt oppivelvollisuutensa.

Koska keskikoulu on saanut kansakoulun rinnalla yhä suuremman merkityksen oppivelvollisten yleisenä kouluna, jonka oppimäärää on alettu pitää peruskoulutukseen kuuluvana ja sille asetettavia lisäantuvia vaatimuksia vastaavana, on keskikoulun oppiaineiden tärkeät ja keskeiset osat sisällytettävä peruskoulun oppimäärään ja peruskoulu muodostettava sulattamalla nykyinen varsinainen kansakoulu, kansalaiskoulu ja keskikoulu yhdeksi yleistä peruskasvatusta antavaksi kouluksi eli peruskouluksi.

Kun niiden tietojen ja taitojen kokonaismäärä, joiden hankkimiseen on peruskasvatuksen yhteydessä varattava mahdollisuus, kasvaa jatkuvasti ja kun oppilaiden taipumukset ja harrastukset ovat erilaisia, ei kaikkien peruskasvatus voi olla täysin sama. Kaikille välttämättömän tieto- ja taitomäärän rinnalla tulee opetussuunnitelmassa olla erilaista nuorten tiedollista, taidollista, eettistä ja esteettistä kehitystä edistävää valinnanvaraista ainesta. Peruskoulun yläasteella tulee jokaisella oppilaalla olla mahdollisuus aineiden oppimäärien ja rajoitetusti myös oppiaineiden valinnan puitteissa valita taipumustensa ja harrastustensa mukainen opinto-ohjelma, ja koulun oppimäärän

Tehtaitten kaupunki Tampere pitää hyvää huolta koululaitoksestaan. Kuvassa äskettäin valmistunut Tesomajärven moderni koulu

Uusi koulu käyttää kielilaboratoriota apuna vieraiden kielten opetuksessa

suorittaneilla tulee tietyin edellytyksin olla samat mahdollisuudet opintojen jatkamiseen.

Koska oppikoulun pääsyttutkinnon kaltaisen tutkinnon avulla ei aina voida osua oikeaan oppilasvalintaan, tulee oppilaiden taipumuksia ja harrastuksia voida selvittää suhteellisen pitkän ajan kuluessa, mikä on mahdollista aloittamalla vieraan tai toisen kotimaisen kielen opetus oppilaiden ollessa 9-10 vuoden ikäisiä ja suorittamalla eräitä muiden aineiden oppiaineiden järjestelyjä peruskoulun neljännellä, viidennellä ja kuudennella vuosiluokalla. Peruskoulun kuuden ensimmäisen vuosiluokan tulee työskennellä luokkaopettajan johdolla, kuitenkin niin, että aineenopettajien käyttöä lisätään asteittain, ja kolmen ylimmän vuosiluokan pääasiallisesti aineenopettajajärjestelmän mukaan.

Jotta lasten vanhempien taloudelliset mahdollisuudet, koulumatkat ja näistä johtuvat seikat eivät vaikuttaisi koulutustien valintaan, tulee peruskoulun kaikilla oppilailla olla samat ulkonaiset edellytykset koulunkäyntiin. Näistä syistä ja koska peruskoulun käyminen on oppivelvollisuuden täyttämistä, on sen oltava kaikilla asteilla maksuton ja samanlaiset sosiaaliset edut tarjoava.

Koska peruskoulu on yleinen oppivelvollisten koulu ja koska kokonaan julkisin varoin rahoitettavaa koulua jo valvontasyidenkään vuoksi ei ole tarkoituksenmukaista antaa yksityisten hoidettavaksi, peruskoulun tulee olla yhteiskunnan omistama ja hoitama. Kun valtio ei ilmeisesti voi järjestää peruskoulun laajuista koululaitosta siten, että se joustavasti mukautuisi paikallisiin olosuhteisiin ja kun kansakoululaitos jo entuudestaan on kunnallinen, on peruskoulu tehtävä kunnalliseksi kouluksi. Lukiot ja ammatilliset oppilaitokset on useissa tapauksissa opetuksellisista ja hallinnollisista syistä tarkoituksenmukaista liittää organisatorisesti peruskoulun yhteyteen. Sen vuoksi on myös peruskoulun jälkeisen opintovaiheen koulutus voitava antaa kuntien hoidettavaksi. Kunnan koululaitokseksi nimitettävään organisaatioon tulee näin ollen aina kuulua peruskoulu, mutta siihen on voitava sisällyttää myös lukio ja peruskoulun oppimäärälle rakentuvia ammatillisia oppilaitoksia. Myös lastentarha, joka voidaan kehittää peruskoulun esi-asteeksi, on, milloin kunta niin haluaa, saatava liittää kunnan koululaitokseen.

Peruskoulun jälkeisten opintojen ulkonaiset edellytykset on järjestettävä sellaisiksi, etteivät varallisuus ja asuinpaikka vaikuta ratkaisevasti opintien valintaan.

Ajankohtainen kuntauudistus

Tätä kirjoitettaessa kesällä 1967 eivät aivan kaikki kunnat vielä ole antaneet lain edellyttämille lääninhallitusten avuksi asetetuille toimikunnille lausuntoaan, mutta tuskinpa sävy muuttuu miksikään siitä, mitä se on ollut. Kun on sanomalehdistä seurannut kysymyksen käsitteilyä eri kunnallisvaltuustoissa, on uutisissa toistunut sama yksitoikkoinen ilmoitus: »Haluaa pysyä itsenäisenä». — Kuntauudistuksen toteuttamisen vaikeus tiedettiin kyllä jo silloin, kun lakiesitystä kunnallisen jaotuksen ja kuntien yhteistoiminnan kehittämisestä eduskunnassa käsiteltiin ja tuon vaikeuden oli aavistanut myös hallitus, jonka esitys oli huomattavasti vesitetty niistäkin varovaisista ehdotuksista, joita ns. »Pienkuntakomitea» v. 1965 ilmestyneessä mie-
tinnössään teki.

Kuitenkin tässä asiassa on pakko päästä eteenpäin.

LAIN TARKASTELUA

Laki erinäisistä toimenpiteistä kunnallisen jaotuksen ja kuntien yhteistoiminnan kehittämiseksi annettiin 13. p:nä tammikuuta 1967. Laissa sanotaan ensiksi, että kussakin läänissä on laadittava suunnitelma kunnallisen jaotuksen tarkistamista ja kuntien yhteistoiminnan kehittämistä varten. Sitten selvitetään periaatteita, joita suunnitelmia laadittaessa on otettava huomioon. Päämääränä suunnitelmia laadittaessa on sellaisten kuntakokonaisuuksien luominen, joihin tulee n. 8 000 asukasta, mikäli muut asiaan vaikuttavat näkökohdat eivät muuta aiheuta. Laissa sanotaan erityisesti, että kunta voi jäädä n. 4 000 asukasta pienemmäksi vain, milloin erityisen painavat syyt sitä vaativat. — Esimerkiksi saaristo-olosuhteet tulevat käytännössä olemaan tuollaisia »erityisen painavia syitä».

Suunnitelmien laatiminen jää lääninhallitusten ja niiden avuksi asetettujen toimikuntien huoleksi. Laissa huomautetaan erikoisesti, että suunnitelmia laadittaessa on pidettävä tarpeellista yhteyttä kuntainliittoihin, asianomaisiin maakunnan taloudellisiin ja muihin järjestöihin, valtion piiri- ja paikallishallinnon viranomaisiin sekä seurakuntiin ja tuomiokapituleihin.

Lääninhallituksen on laadittava alustava suunnitelmansa kunnallisen jaotuksen muuttamisesta ja kuntien yhteistoiminnan kehittämisestä omalla alueellaan 1. päivään heinäkuuta 1968 mennessä, mikäli sisäasiainministeriö ei erityisestä syystä myönnä lykkäystä määräkseen. Alustava ehdotus on lääninhallituksen toimesta saatettava kunnissa yleisesti nähtäväksi. Samalla on varattava mahdollisuus muistutusten tekemiseen suunnitelmaa vastaan kaikille niille, joita asia saattaa koskea. Tarkastettuaan mahdolliset muistutukset, annettuaan tarpeelliset selitykset niiden johdosta ja hankittuaan mahdolliset lisäselvitykset, on lääninhallitusten jätettävä ehdotuksensa suunnitelmiksi sisäasiainministeriölle 1. päivään tammikuuta 1969 mennessä, ellei ministeriö erityisistä syistä myönnä lykkäystä. Samanaikaisesti on ehdotus annettava tiedoksi kunnille ja niille yhteisöille, joita asiassa on kuultu. Sisäasiainministeriö tekee suunnitelmiin tarkistukset, mikäli lisäselvitykset, valtion keskushallintoviranomaisten, kirkkohallituksen, kuntien keskusjärjestöjen tai muiden yhteisöjen lausunnot antavat siihen aihetta. Tarkistetut suunnitelmat ministeriö toimittaa kuntien, sekä kaikkien niiden yhteisöjen tiedoksi, joita asiassa on kuultu.

Siinä on käynnissä olevan prosessin kulku pääpiirteittäin sellaisena, kuin se laissa on määritelty.

ENTÄ SITTE

Minkäänlaisia »reseptejä tulevaisuuden keittiötä» varten ei tässä laissa ole kirjoitettu, tuota Karl Marxin lentävää ilmaisu lainatakseen. Toisin sanoen, ei ole sanottu mitään siitä, mitä tapahtuu sitten, kun suunnitelmat ovat valmiit ja vahvistetut. Tässä yhteydessä on haluttu uskoa, että kehitys lähtee, ainakin osittain, vapaaehtoista tietä hakeutumaan suurempia kuntayksiköitä kohti.

Tähänastisessa keskustelussa on kuitenkin näyttänyt siltä, että hyvään suomalaiskansalliseen tapaan sivuasiasia on noussut pääasiaksi. Tämän käsiteltävänä olevan lain päätarkoitus joka tapauksessa on suurempiin kuntayksiköihin pyrkiminen kuntien yhdistämisen kautta, vaikka tuo tarkoitus on laissa kääritty monenlaisiin pumpuleihin. Kuntien yhteistoiminta-alueet on kyllä mainittu kyseisessä laissa,

mutta nuo suppeat yhteistoiminta-alueet eivät ymmärtääkseni tule käytännössä muodostumaan riittäväksi lääkkeeksi siihen tautiin, jota kuntien yhdistämisellä yritetään yhteiskunnassamme parantaa. Monien kuntien lääninhallitukselle annettavaa lausuntoa koskevan päätöksen kaava on ollut samanlainen: Haluaa pysyä itsenäisenä, mutta on valmis yhteistoimintaan yhteistoiminta-alueen (kuntaryhmän) puitteissa. Tämänlaatuisen kaavan valitseminen on hyvin useissa tapauksissa tarkoittanut vain vakavan asian sivuuttamista mahdollisimman keveästi, sivuasiaan tarttumista, jotta välttyttäisiin ottamasta vakavien tosiasioiden edessä kantaa itse pääasiaan, siihen, miten kehitystä vallitsevien olosuhteiden keskellä pienissä jaheikoissa kunnissa todella voidaan tulevaisuudessa hoitaa.

MIKSI KUNTAUUDISTUSTA TARVITAAN

Jos tarkastelemme tätä kysymystä kokonaisuudessaan, ohi paikallisten ja osittain myös itsekkäiden intressien, täytyy pyrkimyksen kohti suurempia kuntayksiköjä olla oikea ja hyväksyttävä pyrkimys, sillä se on eräs tie kohti suurempaa oikeudenmukaisuutta yhteiskunnassamme. Yhteiskunnan tarjoamien palvelusten laatu, määrä ja hinta, kansalaisen vakinaisesta asuinpaikasta riippuen, vaihtelevat meidän maassamme enemmän, kuin mitä minkäänlaisten näkökohtien nojalla voidaan pitää oikeana ja kohtuullisena. Muuttuvan yhteiskunnan mukanaan tuomat tehtävät opetus- ja sivistystoimen, terveyden- ja sairaanhoidon, sosiaalitoimen, yhdyskuntasuunnittelun, taloudellisen kehittämispolitiikan, kunnallisteknillisten palvelusten jne piirissä edellyttävät riittävän vahvoja ja toimintakykyisiä kuntia. Esimerkiksi työllisyyttä ajatellen on nähty ja todettu, että pieni ja heikko kunta voi vain aivan sattumanvaraisesti odottaa uusien teollisuus- tai liikelaitosten asettuvan alueelleen. Tulossa oleva koulunuudistus on tekijä, joka erityisesti kiirehtii kuntauudistuksen toimeenpanoa. Nykyinen »peruskoulumme», kansakoululaitos on satavuotisen olemassaolonsa aikana ollut elimellinen, kenties monissa tapauksissa keskeisin osa kunnallista itsehallintoamme. Uusi tulossa oleva peruskoulu rakentuu periaatteiltaan samalle pohjalle, mutta edellyttää esitettyjen arvioiden mukaan 8 000 hengen väestöpohjaa, voidakseen rakentua koulunuudistussuunnitelmien edellyttämäksi toiminnalliseksi kokonaisuudeksi. Tässä yhteydessä on liian vähän kiinnitetty huomiota siihen, ettei meillä ole varaa nykyisestään suurentaa nuoren ihmisen asuinpaikasta johtuvaa erilaisuutta koulutusmahdollisuuksiin nähden jo peruskouluasteella. Olemassa oleva

railo asutuskeskusten ja pienten syrjäisten paikkakuntien nuorison koulutuksellisten mahdollisuuksien ja opetuksellisen tason välillä tulee entisestään vain kasvamaan, mikäli uutta peruskoulua lähde-tään toteuttamaan nykyisten kuntarajojen puitteissa.

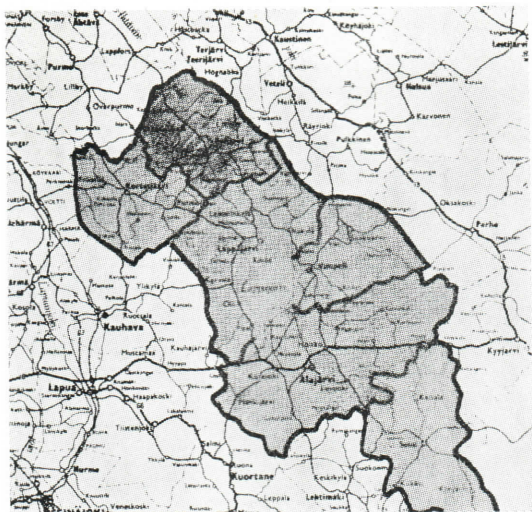
KUNTAUUDISTUS JA DEMOKRATIA

Kuntauudistusta vastustaneissa puheenvuoroissa on väitetty, että siirtyminen suurempiin kuntayksikköihin kaventaa kunnallista demokratiaa, koska yhteisten asioiden hoitamiseen väittömästi osallistuvien kansalaisten lukumäärä pienenee. Sisäasiainministeri Martti Viitanen lausui tästä asiasta eräässä yhteydessä. »Demokratian voimaa ei mitata sillä, kuinka monta ihmistä on edustuselimissä, vaan sillä kuinka suuri on näiden elinten ratkaisuvalta. Kun kunnan taloudelliset mahdollisuudet lähes kokonaan rajoittuvat valtion taholta tiukasti ohjattujen ja valvottujen lakimääräisten tehtävien hoitamiseen, kun sen suurin yhtenäinen menoerä on maksut kuntainliitolle, on kunnallishallinnon kansanvalta perin näennäistä.»

— Kansanvaltaisuuden periaate kunnallishallinnossa toteutuu paremmin, jos taloudelliset resurssit suovat mahdollisuuden itsenäisiin ratkaisuihin pakonomaisten, lakimääräisten tehtävien valvomisen ohessa. Pyrkieessään luomaan suurempia ja taloudellisesti voimakkaampia kuntayksikköjä kuntauudistus tosiasiaassa on kunnallista demokratiaa laajentava, ei suinkaan sitä supistava toimenpide. Sitäpaitsi laajempi osallistuminen voidaan kuntauudistusta toteutettaessa turvata siten, että kunnallisvaltuutettujen lukumäärää nostetaan siitä, mitä kunnallislaki nykyisellään kussakin tapauksessa edellyttää. Kunnallisvaltuutettujen lukumäärää säätelevien rajojen tarkistaminen olisi hyvin perusteltavissa siitäkin syystä, että kuntien toimiala on laajentunut ja niiden tehtävät monipuolistuneet hyvin paljon niistä ajoista, jolloin nykyiset kunnallisvaltuutettujen lukumäärät on määritelty.

KUNTAUUDISTUS JA SOSIALIDEMOKRAATIT

Vaikka periaatteessa lienemmekin kaikki sitä mieltä, että väkisin tehtyjä pakkoliitoksia kuntauudistuksen toteuttamisen yhteydessä on syytä mahdollisimman pitkälle välttää, saattaa kuitenkin tulla eteen tapauksia, joissa yleisen edun täytyy voida kulkea ahtaiden paikallisten intressien edellä ja yläpuolella. Kunnallinen itsehallintomme periaatteellisesti ajateltuna lienee eräs demokraattisen kehityksemme arvokkaimpia aikaansaannoksia, mutta jos ajattelempa alueellista

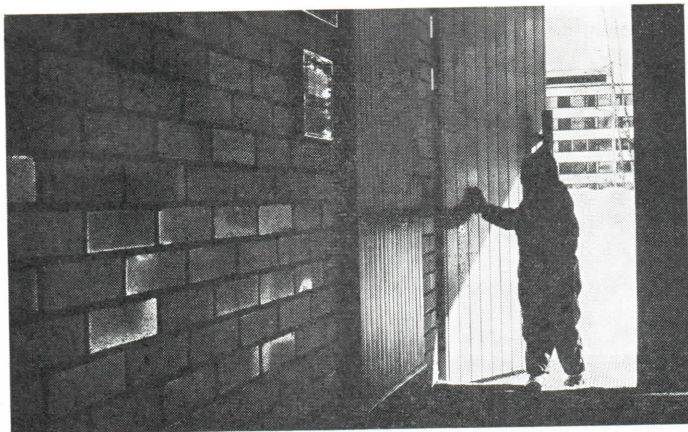
kehitystä kokonaisuuden valossa ja tuon kehityksen järkevää ohjaamista koko valtakunnan kannalta tilannetta katsellen, ei aina, parhaalla tahdollakaan, voida pitäytyä niihin kaavoihin, joita kuntien nykyiset rajat, pyhinä ja loukkaamattomina säätelevät.

Sosialidemokraattisen puoleen kunnallisasiainjaosto tätä vaikeaa ja monitahoista kysymystä pohtiessaan on tullut siihen tulokseen, että asiallisten syiden perusteella voimme ottaa kuntauudistusta joka portaassa avoimesti ja reilusti puoltavan kannan, joka voidaan perustella kaikissa tilanteissa ja jota voidaan rehellisesti puolustaa. Kunnallisasiainjaoston suosituksesta on puoluetoimikunta lähettänyt piirijärjestöjen kautta kaikkien sosialidemokraattisten kunnallisvaltuutettujen tiedoksi tuon puoluepäätöksenä pidettävän kannanoton. Ohi paikallisten ja kunnallisvaalien edellä opportunististen aseiden tässä kysymyksessä on nähtävä kokonaisuus. Kysymyksessä on suuri yhteiskunnallinen uudistus, jonka puolesta, sen olemme jo nähneet, joudumme taistelemaan. Mutta niinhän on ollut asianlaita jokseenkin kaikkien niiden suurten uudistusten kanssa, joita Suomessa on suoritettu. Uudistusten vastustajat ovat eri yhteyksissä vaihdelleet, mutta uudistusten puolesta käydyn taistelun kärkijoukkona on aina ollut Sosialidemokraattinen puolue. Kuntauudistuksen kärkeen asettueksaan Sosialidemokraattinen puolue on perinteellisesti katsoen aivan oikealla paikallaan.

Parempi maapolitiikka on parempaa asumista

Suomalaisella arkkitehtuurilla on maailmalla melkoinen maine. Hyvä maine pääasiassa. Mutta onpa huonokin. Ainakin asemakaava-arkkitehtuurimme on saanut täällä vierailleilta asiantuntijoilta moitetta osakseen. Esimerkiksi Hampurin kuulussa asemakaavantutkimuslaitoksessa työskentelevä puolalainen tekniikan tohtori ja arkkitehti Mieczuslaw Skrzypczak-Spak totesi täällä käydessään, että Suomessa on paljon hyviä taloja ja siksi on hämmästyttävää täällä vallitseva asemakaavallinen jälkeenjääneisyys. Mutta niinpä vain uutta suomalaista arkkitehtuuria ja vanhaakin esitellään mielellään ns. lahjakirjojen muodossa. Lahjakirjat tapaavat yleensä olla kalliita, mutta eivät useinkaan silti hintansa väärtejä. Sitä paitsi karamelli saattaa jättää äitelän maun.

Suomessa seurataan edelleenkin — niin tapahtuu muuallakin ns. länsimaisen sivistyksen piirissä — vanhoja kaavoja. Vain julkisiin rakennuksiin ollaan valmiita uhraamaan varoja ja — mikä tärkeintä — ideoita, suunnittelun ja rakentamisen henkistä panosta. Mystisistä syistä julkisista rakennuksista oli — ja on useimmiten vieläkin — tehtävä mahdollisimman edustavia ja komeita. Asuinrakennuksiin ei muinaisina aikoina, eikä usein vielääkään uhrata suurta suunnittelun ja tutkimuksen panosta; poikkeuksen asuntotuotannon loholla ovat tässä suhteessa muodostaneet arkkitehtien itsensä ja muutamien yhteiskunnan huippujen omat asuintalot sekä kuolemanjälkeistä elämää varten pystytetyt linnat, mausoleumit. Hyvien asuntojen ja yhdyskuntien suunnittelu on kiinni osaamisesta ja halusta. Näyttää siltä, ettei meidän maassamme vielä oikein osata edes kouluttaa suunnittelijoita hahmottamaan niitä suuntaviivoja, joiden mukaan rakennet-

Nykyaikainen asunalähiö on alle kouluikäisten kannalta yleensä onnistunut

Suomalaisen nykyarkkitehtuurin tilaa luonnehtii erinomaisella tavalla yhteiskunnan omistamalle maalle pääasiassa rakennettu Kontula. Yhteiskunnan, tässä tapauksessa Helsingin kaupungin, olisi ollut mahdollista ohjata suunnittelua tuottamaan parempiakin tuloksia. Mutta asioista päättävien ja päätöksiä valmistelevien asenteet ovat olleet esteenä ihmisten kaupungin rakentamiselle

taisiin ihmisten tarpeita vastaavia ja viihtyisiä yhdyskuntia sekä yhdyskuntiin asuntoja, työpaikkoja, kulttuurilaitoksia, virkistysalueita jne.

Yhdyskuntasuunnittelu on alueiden suunnittelua. Se on erilaisten toimintojen järjestelyä. Kasvava yhdyskuntasuunnittelijoiden arvostelu osoittaa ihmisten olevan tyytymättömiä yhdyskuntasuunnitteluun ja suunnitelmien toteuttamiseen. Tyytymättömyys on herännyt jo vuosia sitten. Mutta yhdyskuntasuunnittelijoiden koulutuksen järjestämistä vasta — ja kaiken huipuksi vastatulessa — harkitaan.

Jokaisen on pakko asua.

»Asuminen on se tapa, jolla kuolevainen (so. ihminen) on maan päällä», on filosofi Martin Heidegger sanonut. Ja asunnon tehtävät ovat:

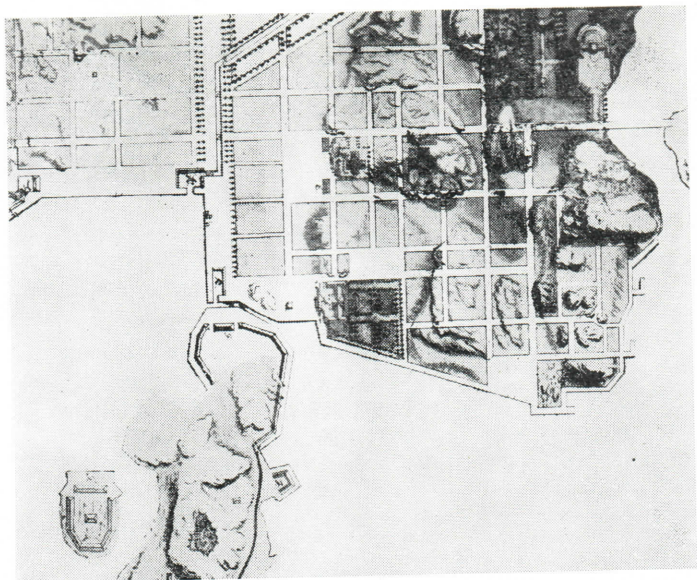
- Tarjota suojaa ulkoa tulevilta häiriöiltä ja ihmisille sopimattomilta luonnonolosuhteilta.
- Edistää ihmisen persoonallisia pyrkimyksiä, tarjota paikka »kasvamiselle».
- Antaa ihmiselle paikka tarpeidensa tyydyttämistä varten, antaa paikka tuotannolliseen latautumiseen.

Yhdyskunnan ihmistä palveleva tehtävä on kenties laajempi kuin asunnon, mutta ainakin kaksi ensimmäistä kohtaa ovat laajasisältöisinä yhdyskunnan perustavaa laatua olevia tehtäviä teknistyneen ja sivilisoituneen ihmisen maailmassa. Kolmaskin kohta pitää pääosin paikkansa — vain latautumisen paikalla on itse tuotannollinen toiminta.

Yhdyskuntasuunnittelu on osa yhteiskuntasuunnittelua. Yleinen yhteiskuntasuunnittelu on suunnittelun lohkojen, esimerkiksi koulusuunnittelu on tällainen osalohko, kimppu, jossa jokaisella osalohkolla tehdyillä suunnitelmissa tai sitä varten kerätyllä perusmateriaalilla on huomattava vaikutus useimpiin muihin lohkoihin. Muissa lohkoissa tehty suunnitelmat on myös suorastaan pakko ottaa huomioon kunkin lohkon omimmassa suunnittelutehtävässä.

Näihin asti sana metropoli on tarkoittanut suomalaisen korvissa useamman miljoonan asukkaan väen tihentymää. Me suomalaiset olemme nähneet metropoleiksi vain jonkun Pariisin, Lontoon, New Yorkin tai Tokion. Mutta käsite metropoli on kansainvälisissä tutkimuksissa otettu tarkoittamaan tihentymiä, joiden asukasmäärä nousee sadantuhannen korville.

Kun alue alkaa metropolisoitua, alkaa alueella maan hinta kohota. Samalla alkaa keinottelu, ellei yhteiskunta katso tarpeelliseksi puuttua vapaaseen hinnanmuodostukseen. Niinpä Helsinkiä onkin pidettävä lähinnä varoittavana esimerkkinä maassamme. Tuntuupa aika

*Vanhan ruutukaavan mukaan rakennettiin elävä kaupunki.
Pieneenkin kaupunkiin nousi toimiva miljöö*

*Nyt rakennetaan mahtavat ostoskeskukset, minne keskitetään
ne asumalähiössä asuvien toiminnot, jotka ovat tärkeällä
sijalla toimivassa miljöössä. Näin ihmisten toiminnot palotel-
laan ja erotetaan toisistaan eri alueille. Järkevän niveltämi-
sen sijasta katkotaan olennaisia jänteitä*

merkilliseltä, että esimerkiksi miljoonakaupungin Hampurin (1.85 milj. asukasta) keskustassa maan hinta on samalla tasolla kuin Helsingissä, jonka väkiluku on huomattavasti alhaisempi ja joka on harvaan asutun maan kaupunki; Hampuri sen sijaan on ahtaasti asutun Saksan kaupallinen keskus.

Meidän maassamme jokin on vialla asemakaavoitusrintamalla ja maan hinnan vapaassa muodostumisessa. Hinta nousee arkkitehdin toimenpiteiden johdosta. Miksi maan hinta nousee vasta silloin ja miksi periaatteessa arvottomasta maasta voi yhtäkkiä tulla varsin arvokasta? Siksi, että täällä palvotaan menneitten aikojen menneitä arvoja.

Yhdyskuntasuunnittelun näkyvin puoli tavallisen kadunmiehen silmille on maankäytön suunnittelu. Sen huomaavat maanomistajat, joista toiset pitävät suunnitelmien laatijoita mieltä vailla olevina — egoistisesta syystä — sillä suunnittelit ja kaavojen vahvistajat ovat viisaudessaan riistäneet heiltä oikeutettuna pitämänsä ansiottoman maan arvonnousun. Toiset ovat tietenkin tyytyväisiä — syystä hekin — sillä heidän maansa arvonnousuvauhti on kiihtynyt noiden samojen kaavojen ansiosta.

Mutta kuka maksaa kaikki kustannukset?

Asunnontarvitsijat ja yhdyskunnissa asuvat tai niihin muuttavat.

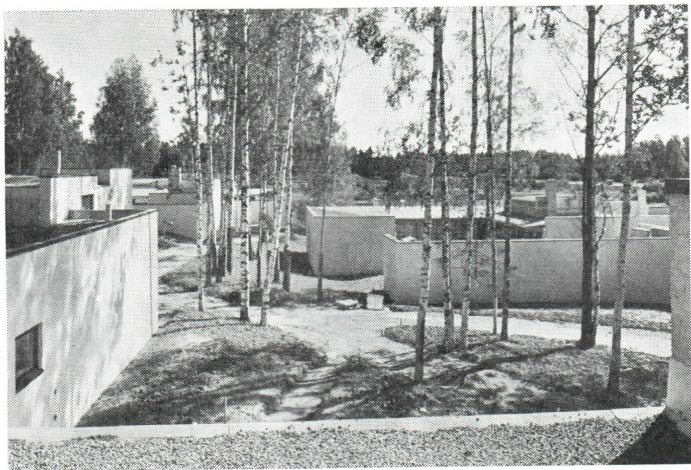
Toinen puoli yhdyskuntasuunnittelua on aivan yhtä tärkeä. Taloudellinen, hallinnollinen, kulttuuritoiminnan, korkeakoulu- ja kouluverkoston, sosiaalipalvelusten ym. suunnittelu voidaan lukea yhdyskuntasuunnittelun toiminnalliseen lohkoon.

Esimerkkejä suunnittelemattomuudesta on helppo löytää kaikilta yhdyskuntasuunnittelun tasoilta. On esimerkiksi perin valitettavaa, että pankinjohtajat ja eräät syndikalististyyppiset ammattikunnat ovat saaneet sangen suuren sananvallan verraten suurtenkin — useiden tuhansien asukkaiden — yhdyskuntien ja aluerakentamiskohteiden toteuttamisessa.

Ne, joilla on joltinenkin yhdyskuntasuunnitteluun viittaava koulutus, eivät nykyisellään asiasta paljontaan välitä ja kun välittävät, välittävät vain suuresta taloudellisesta voitosta. Kun sitten kunnollista yhdyskuntaa ei ihmisille — myymisestäään loppujen lopuksi paljolti on kysymys — lainkaan tarjota, eikä tietoaakaan siitä millainen eri asteinen yhdyskunta (kortteli, kylä tai kaupunginosa, kunta, seutu, valtakunta) oikein suunniteltuna saattaisi olla, ei sellaisia tarvitse vaivautua rakentamaan. Onneksi muutos on tapahtumassa — toivottavasti — kiitos vasemmistoenemmistön, jonka soisi säilyvän tulevisa eduskunnissakin.

Oulunkylän idyllinen, pieni ja muuttuvaan ympäristöön sopeutuva puukirkkokin aiotaan lähitulevaisuudessa korvata ylellisellä monumentaalirakennuksella. Paljon puhuttuja pääomavirtoja sietäisi tosiaankin peukaloida

Muutamia ilahduttavia kokeiluitakin on, niistä esimerkkinä Pentti Aholan suunnittelema Tapiolan tuntumaan tiiviisti rakennettu pientaloalue Hakalahdossa; Helsingin Asuntokeskus-kunta Haka oli tämän edistyksellisen työn teettäjä ja myös rakentaja

Neljä prosenttia kaupunkien ihmisistä määrää nykyisin se, miten kaikkien sadan prosentin tulee asua ja elää yhdyskunnassaan. Mutta keitä tähän neljään prosenttiin sitten kuuluu?

- Kiinteistön omistajat.
- Niiden maa-alueiden omistajat, minne yhdyskunnan kasvu suuntautuu. Ainakin Helsingin ympäristön tai seudun kunnista kansalainen tapaa useasti jopa tragikoomisia esimerkkejä mielettömistä ansiotonta arvonnousua tavoittelevista ja odottelevista.
- Koronkiskurit.
- Luotonantajat, toisinsanoen vakuutusyhtiöt ja pankinjohtajat. Myös valtio asuntolainoineen vaikuttaa asuntoalueitten suunnitteluun. Valtion lainoitus pelaa nykyisen muotoista suunnitelmallista rakentamista harrastettaessa liian lyhyellä tähtäyksellä. Suuriakin rakennuskohteita toteutetaan hihasta suunnitelmat pudistamalla. Siis tehdään paljon enemmän virheitä kuin jos suunnitelmia kysytettäisiin ajan vaatimuksia vastaaviksi, eikä vain jäljentämällä joitakin jo kenties pitkiäkin aikoja aikaisemmin rakennettuja alueita.
- Grynderit.

Oli aivan luonnollista, että feodalismi aikanaan väistyi. Niinpä on aivan luonnollista, että tontinomistajan »pyhät» edutkin väistyvät. Tavallinen asunnontarvitsija on kuin entisaikojen maaorja vielä nyt vuonna 1967 — reformia kaivataan ja se tulee vaikka hitaasti. Ja ehdottomasti on ohjelmassa romutettava myytti liikeyritysten kyvystä maksaa korkeita liiketonttien hintoja ja liikehuoneistojen suuria vuokria, sillä kuluttaja senkin viimekädessä maksaa. Raha vain kasvaa korkoa tontinomistajille. Radion tai pesukoneen hinta, vakuutuksen hinta jne kallistuu kalliin liikepaikan mukana.

Ihmisille on Suomessa ryhdyttävä nyt rakentamaan ja suunnittelemaan kelpo asuntoja kelvollisiin yhdyskuntiin, joiden suunnittelijoiden koulutus ja lähtökohdat on pikaisesti uudistettava. Tänään tiedetään suurinpiirtein millainen ihanteellinen yhdyskunta saattaa olla. Sitä ei vain osata tai haluta rakentaa, todennäköisesti ei haluta, koska edellytyksenä on vanhan periaatteen — maa kuuluu kaikille — ottaminen uudelleen maapolitiikan pohjaksi.

Ammattiyhdistysliike eilen ja tänään

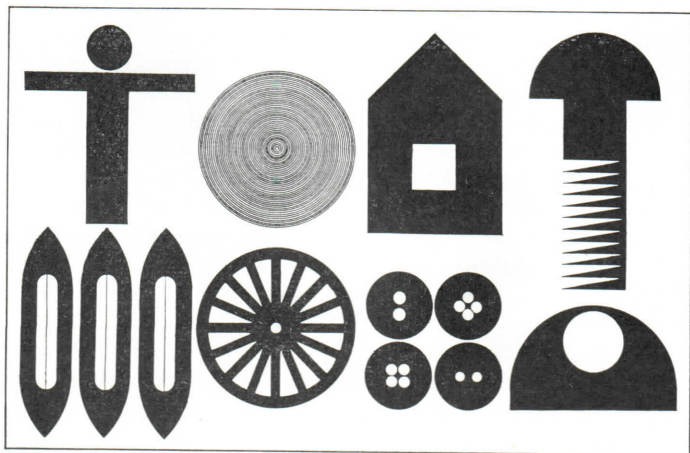
Yleinen kansalaiskasvatuksemme on edelleenkin niin lapsen kennissä, ettei sitä tietä saada lähes tulkoonkaan oikeaa kuvaa itsenäisen maamme historiasta. Saadaanko kouluoppikirjoistamme edes päällisinpuolinenkaan käsitys mm. sellaisesta yhteiskuntaamme muokkavasta tekijästä kuin ammattiyhdistysliike, jonka historialliset juuret ovat kasvaneet jo viime vuosisadan maaperästä. Ellei työväenliike itse olisi kouluttanut jäsenistöään ja tällä hetkellä jo monituhatpäisen luottamus- ja toimihenkilöstönsä yhteiskunnallista tietoutta, kansakuntamme eläisi edelleenkin eräänlaisen »kehitysmaan» elämää, romanttisia mielikuvia kruunupäistä ja aatellisista, ylväistä sotasan-kareista, ylä- ja alaluokista, köyhistä ja rikkaista, tsm.

Vuosikymmenten poliittisen ja taloudellisen paineen esiinnostama työväenliike, tässä yhteydessä maamme ammattiyhdistysliike, oli jo itsenäisyytemme julistamisvuoteen 1917 mennessä pystynyt rakentamaan merkittävän muurinmurtajan, Suomen Ammattijärjestön, johon mainittuna vuonna kuului 28 ammattiliittoa edustaen yli 156 000 jäsentä. Tämä järjestöllinen työtaisteluväline ratkaisevasti vaikutti mm. 8-tuntisen työpäivälainsäädännön hyväksymiseksi yksikamarisessa edustuslaitoksessamme (eduskunnassa). Maan itsenäistyminen kohtalokkaine vaiheineen (kansalaissota, järjestövainot, työväenliikkeen sisäiset ristiriidat) aiheuttivat kuitenkin ammattijärjestön tuhoutumisen. Sen silloisen julkisen toimintavaiheen päättyessä vuonna 1930 järjestössä oli vain 16 ammattiliittoa ja n. 70 000 jäsentä. Suomen Ammattijärjestö lakkautettiin — kuten sanonta kuului — valtio- ja maanpetoksellisen toimintansa vuoksi.

Monien vaikeiden ja ristiriitaisten vaiheiden jälkeen perustettiin v. 1930 Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK), jota silloin olivat tukemassa ainoastaan poliittiset ns. länsimaisesti asennoituneet sosialidemokraattiset piirit. SAK:n perustamisen aikoihin liittyi siihen 7 jäsenliittoa, kokonaisjäsenmäärän ollessa noin 15 000 jäsentä. Äärivasemmistolaiset eivät niihin aikoihin tunteneet suurtakaan mielenkiintoa ammatillista järjestäytymistä kohtaan. Tiedetään heidän »maanalaisen» johtonsa suorastaan kehoittaneen kommunisteja boikotoimaan uutta keskusjärjestöä ja sen jäsenliittoja.

Rauhoittuvista sisäpoliittisista oloista ja hitaasti tapahtuneesta elintason noususta huolimatta ei SAK:n jäsenmäärä toisen maailmansodan alkamiseen 1939 mennessä päässyt kohoamaan 19 jäsenliittoa ja noin 70 000 jäsenmäärää korkeammalle.

Ryhtyessämme tarkastelemaan maamme ammattiyhdistysliikkeen tämän ajankohdan järjestöllistä tilaa sivuutamme tarkoituksellisesti kehitykseen vaikuttaneet tapahtumat. Niiden kertaaminen ei sitaipaitsi kuulukaan artikkelimme puitteisiin. Sensijaan järjestötilastollinen vertailu eri ajankohtien kesken, lähinnä kymmenvuotisajanjaksoin, on paikallaan.

Suomen itsenäistyessä puolivuosisataa sitten näytti silloisen ammatillisen keskusjärjestön järjestötilasto seuraavalta.

Lasiteollisuustyöväen liitto	460	jäsentä
Tie- ja Vesirak.työväen liitto	3 729	»
Puutyöntekijäin liitto	8 849	»
Sukeltajain liitto	67	»
Sahateollisuustyöväen liitto	16 780	»
Paperiteollisuustyöväen liitto	8 575	»
Kulta- ja Hopeatyöntekijäin liitto	301	»
Leipurien liitto	965	»
Kivityöntekijäin liitto	3 030	»
Kutomateollisuustyöntekijäin liitto	8 849	»
Metalliteollisuustyöntekijäin liitto	25 084	»
Kirjatyöntekijäin liitto	3 035	»
Tehdas- ja Sekatyöväen liitto	43 241	»
Muurarien liitto	1 925	»
VR Konepajan ty.	2 130	»
Sos.dem. Sanomalehtimiesten	50	»
Nahtatyöntekijäin liitto	3 253	»
Vaatetustyöntekijäin liitto	3 750	»
Kuljetustyöntekijäin liitto	8 060	»
Maalarien liitto	1 740	»
Vanginvartijayhdistys	547	»
Rautatieläisten liitto	5 300	»
Posteljooniyhdistys	710	»
Veturimiesten liitto	1 550	»
Tullimiesten liitto	885	»
Luotsimiesten liitto	475	»
Talous- ja ravint.palv. liitto	2 042	»
Kauppa- ja liiketyöntekijäin liitto	1 381	»

Kaikkiaan kuului Suomen Ammattijärjestöön silloin 28 liittoa kokonaisjäsenmäärän ollessa 156 763. Sinä ajankohtana melkoinen järjestöllinen voimareservi. Mutta vain pari vuotta myöhemmin — jo mainituista kansalaissodan seurausvaikutuksista johtuen — v. 1919 kuului vaivoin toimintansa vireille saaneeseen keskusliittoon ainoastaan 40 677 jäsentä 21 liiton kautta.

Seuraavan kymmenvuotiskauden aikana koettelivat ammatillista järjestäytymistä sisäpoliittisen paineen ohella vakavat työväestön keskinäiset poliittiset erimielisyydet. Kuitenkin vuoden 1929 lopussa

merkittiin tilastoihin 16 liittoa, joiden yhteinen jäsenmäärä oli 70 435. Tähän sitten päättyikin vanhan SAJ:n historia, sillä keskusjärjestö ajan luokkatuomioin lakkautettiin ja ei-kommunistinen järjestöväki läksi kulkemaan omaa tietään. Eikä sekään tie ollut helppo, kun tiedetään 30-luvun sisäpoliittiset oloimme taloudellisen pulakauden ja lapuanliikkeen puristuksessa.

Sitäkin rohkeammalta tuntui uuden ammatillisen keskusjärjestön, Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton (SAK) perustaminen. Tilastollinen kuva perustamishetkellä vuonna 1930 oli näin vaatimaton:

Työläisliitto	8 403 jäsentä
Liiketyöntekijäin liitto	2 375 »
Kutomateollisuustyöväen liitto	1 448 »
Paperiteollisuustyöntekijäin liitto	1 382 »
Jalometallityöntekijäin	285 »
Lasi- ja Posliinityöntekijäin liitto	218 »
Rautatieläisten liitto	856 »

Siis ainoastaan 7 liittoa 14 967 jäsenen voimalla aloitti — historiallisesti tarkastellen — toisen ajan jakson suomalaisessa ammattiyhdistysliikkeessä.

Toisen ajanjakson kehitys oli hidasta, osin vaivalloistakin. Mutta kuitenkin kaikkien ensimmäisen kymmenvuotiskauden päättyessä oli SAK:n jäsenmäärä kohonnut (v. 1938 lopussa) 70 348:aan ja jäsenliittojen luku 19:ään. Tilastollinen kuva näytti nyt seuraavalta:

Työläisliitto	479 jäsentä
Liiketyöntekijäin liitto	4 817 »
Kutomateollisuustyöväen liitto	4 912 »
Paperiteollisuustyöntekijäin liitto	1 891 »
Jalometallityöntekijäin	371 »
Lasi- ja Posliinityöntekijäin liitto	756 »
Rautatieläisten liitto	2 282 »
Metallityöväen liitto	13 411 »
Rakennustyöläisten liitto	8 703 »
Muurarien liitto	2 663 »
Kirjatyöntekijäin liitto	4 690 »
Puutyöväen liitto	5 975 »
Sos.dem. Sanomalehtimiesten liitto	68 »

Kunnantyöntekijäin liitto	5 411	»
Elintarviketyöläisten liitto	3 140	»
Merimies-Unioni	3 832	»
Kuljetustyöntekijäin liitto	4 558	»
Nahka-, Jalkine- ja Kumityöntekijäin liitto	1 569	»
Vaatetustyöläisten liitto	1 820	»

Vertailtaessa keskenään kolmea edellä esitettyä tilastoa voidaan helposti havaita, mitkä ammattialat ja liitot kansalaissodan jälkeen olivat joutuneet kommunistien johtamiksi. Rinnan ensimmäisen keskusjärjestön lakkauttamisen kanssa joutuivat nämäkin liitot saman kohtalon alaisiksi. Tästä johtuen SAK:n perustamishetkellä esiintyy tilastoissa liittojen lukumäärä ainoastaan seitsemänä. Samasta syystä Työläisliiton jäsenmäärä vuoden 1930 tilastoissa on niin suuri kuin yli 8 000. Tähän liittoon oli koottu kommunistien valtaamien ja myöhemmin lakkautettujen liittojen ei-kommunistisia jäseniä, jotka seuraavan kehitysjakson aikana ryhtyivät toimenpiteisiin uusien ammattiliittojen perustamiseksi 30-luvulla.

Sotavuodet 1939—44 eivät luonnollisestikaan olleet vapaan ammattiyhdistys- ja järjestötoiminnan aikaa, mutta tältä ajalta kaksi merkittävää ja myöhempään kehitykseen ratkaisevasti vaikuttavaa tapahtumaa on tässäkin yhteydessä kirjattava. Ensimmäinen oli vuoden 1940 tammikuussa Suomen Työnantajain Keskusliiton ja SAK:n yhteinen julkilausuma, jossa molemmat osapuolet tunnustettiin tasavertaisiksi neuvottelukumppaneiksi, ja toinen vuodelta 1944, jolloin solmittiin ensimmäinen yleissopimus mainittujen työmarkkinaosapuolten välillä. Ensiksimmäitun vaikutuksena on pidettävä sitä, että SAK:n jäsenmäärä jo sodan keskelläkin alkoi kohota. Vuoden 1943 päättyessä kuului SAK:oon 22 liittoa edustaen 86 068 jäsentä. Vuoden 1938 liittojen tilastoon voitiin uusina jäsenliittoina lisätä Hotelli- ja Ravintolahenkilökuntien, Mielisairaanhoidtajien ja Veturimiesten järjestöt.

Edelläesitettyyn päättyykin Suomen ammattiyhdistysliikkeen historian toinen vaihe, sillä k o l m a n n e n v a i h e e n voidaan katsoa alkavan Suomen ja Neuvostoliiton solmimasta välirauhasta syyskuussa 1944. Kumottiinhan tässä sopimuksessa ne onnettomat poikkeuslait, jotka sotaa edeltäneinä kahtena vuosikymmenenä olivat rajoittaneet kansalaisvapauksia eikä vähimmin järjestötoimintaa.

Kun sodan päätyttyä maamme poliittisten työväenpuolueiden ja ammattiyhdistysliikkeen keskeisissä neuvotteluissa oli päästy yksi-

mielisyyteen siitä, että ammatilliset järjestövoimat kootaan saman keskuselimen, SAK:n ympärille, alkoi oloissamme aivan tavaton järjestöllinen kasvu. Poliittisten ryhmien keskinäinen kilpailu jäsenmäärän ja kannattajavoimiensa lisäämiseksi entisissä ja uusissa ammatti-liitoissa ei liene vähäisin syy tähän kehitykseen.

Vuoden 1944 päättyessä kirjattiin SAK:n jäsentilastoihin edellämainitut 22 liittoa ja jäsenmääräksi 106 015. Mutta jo kolme vuotta myöhemmin tämä tilasto (1947) osoitti seuraavia mahtavia lukuja: 38 liittoa ja 341 583 jäsentä. Suomen ammattiyhdistysliikkeen historian kolmannen jakson huippulukema. SAK:n järjestövoima oli nyt sitä suuruusluokkaa, että se — paradoksaalisesti ottaen — pelkäsi jo omaa voimaansa. Jäsentilasto koko komeudessaan näytti seuraavalta:

Työläisliitto	10 307	jäsentä
Liiketoimintajärjestöjen liitto	20 731	»
Kutomateollisuustyöväen liitto	15 031	»
Paperiteollisuustyöntekijäin liitto	17 650	»
Jalometallityöntekijäin liitto	1 421	»
Lasi- ja Posliinityöntekijäin liitto	3 813	»
Rautatieläisten liitto	15 152	»
Metallityöväen liitto	54 678	»
Rakennustyöläisten liitto	29 548	»
Muurarien liitto	3 318	»
Kirjatyöntekijäin liitto	8 859	»
Puutyöväen liitto	22 005	»
Sos.dem. Sanomalehtimiesten liitto	102	»
Kunnantyoimintajärjestöjen liitto	17 566	»
Elintarviketyöläisten liitto	10 379	»
Merimies-Unioni	6 316	»
Kuljetustyöntekijäin liitto	24 009	»
Nahka-, Jalkine- ja Kumityöntekijäin liitto	8 217	»
Vaatetustyöläisten liitto	5 798	»
Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan liitto	4 796	»
Mielisairaanhoidtajien liitto	1 523	»
Veturimiesten	3 485	»
(Seuraavat uusia liittoja)		
Kansakoul. Miesopettajayhdistys	525	»
Luotsi- ja Majakkamies liitto	451	»
Maa- ja Sekatyöväen liitto	20 009	»
Metsätalousammattiliitto	246	»
Muusikkojen liitto	1 427	»

Poliisien liitto	4 050	»
Postimiesliitto	2 877	»
Sukeltajain liitto	274	»
Tullimiesliitto	602	»
Vankilavirkailijain liitto	1 255	»
Metsä- ja Uittotyöntekijäin liitto	17 436	»
Mekanikkojen liitto	432	»
Oppikoulunopettajien liitto	320	»
Maalaiskuntien Virkailijaliitto	1 129	»
Valtion Virkailijain liitto	788	»
Yleinen Lehtimiesliitto	58	»

Siis vielä kerran: SAK:oon kuului vuoden 1947 päättyessä 38 jäsenjärjestöä, jotka yhteensä edustivat 341 583 jäsentä. Liittojen lukumäärä vielä tästäkin hieman nousi ollen se v. 1956 39 liittoa, mutta SAK:n jäsenmäärä oli saavuttanut v. 1947 huippulukemansa.

(Jäsentilastoja niinkuin kai tilastoja yleensäkin tutkittaessa on vaikea todeta, kuinka tosiasioita vastaavia ne ovat, mutta edelläolevat numerot ovat kuitenkin ns. virallisia tietoja. Järjestöllinen kilpailu edustaja- ja liittokokousten edellä saattaa joskus houkutellessa huomioon esim. rästiläisiä enemmän kuin olisi oikein ja kohtuullista. Onpa joskus puhuttu kokonaisista »paperiosastoistakin», mutta tämä tutkimuksemme ei halua eikä voikaan em. seikkoihin kajota.)

Tilastotutkimuksen näkökulmasta tarkastellen ei kymmenvuotiskajakso 1947—56 tarjoakaan mainittavampia arviointimahdollisuuksia. Tietenkin tänä ajanjaksona tapahtui paljon merkittävää ammattiyhdistysliikkeen historiankirjoitusta ajatellen. Tänä kautena jäsenmäärä SAK:ssa oli vuoden 1947 huippulukeman jälkeen alimmillaan v. 1953, jolloin se oli 240 000 kohoten sitten suurlakkovuoden 1956 päättyessä lähes 290 000:een.

Maamme ammattiyhdistysliikkeen kehityksen kolmas vaihe läheni päättymistään. SAK:ssa esiintyneet sisäiset erimielisyydet johtivat useista yhtenäisyyden palauttamisyrityksistä huolimatta repeämään, jonka seurauksena vuonna 1960 perustettiin toinen ammatillinen keskusjärjestö Suomen Ammattijärjestö (SAJ) ja vuotta myöhemmin Virkamiesten Yhteisjärjestö (VY), minkä lisäksi eräitä liittoja jättäytyi tyystin keskusliittojen ulkopuolelle. Eräiden liittojen sisäiset hajaantumiset johtivat samaa alaa koskevien ns. rinnakkaisliittojen perustamiseen. Näin alkoi ammattiyhdistysliikkeen neljäs a j a n j a k s o, jonka kauden työmarkkinapolitiikka enempää kuin järjestö-

poliittinenkaan arviointi ei kuulu artikkelimme puitteisiin. Murheellinen hajaannuksen kausi, joka parhaillaankin jatkuu, oli ja on tosiasia.

Monijakaisuudesta ja järjestöjen keskinäisestä kilpailusta johtuen — kenties juuri siitä syystä — on kuitenkin ammattiyhdistysliikkeen jäsenmäärä tällä hetkellä korkeampi kuin koskaan aikaisemmin, sillä suorittamamme tutkimus osoittaa, että vuoden 1966 päättyessä oli SAK:n, SAJ:n, VY:n ja neljän näiden ulkopuolella olevan ammattiliiton (yhteensä 60 liittoa) yhteinen jäsenmäärä kokonaista 462 537 jäsentä. Todella mahtava luku. — Kokoamamme tilasto näyttää seuraavalta:

SAK:n jäsenliitot:

Auto- ja Kuljetustyöväen	3 794	jäsentä
Elintarviketyöläisten	11 121	»
Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan	5 699	»
Ilmakuljetus-Unioni	380	»
Kiinteistötyöntekijäin	4 276	»
Kunnallis- ja sairaala-alojen työntekijäin	4 327	»
Lasi- ja Posliinityöntekijäin	3 233	»
Maaseututyöväen	14 360	»
Mekanikkojen	784	»
Metallityöväen	46 027	»
Muurarien	5 591	»
Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen	6 237	»
Paperiteollisuudentyöntekijäin	29 196	»
Puutyöväen	13 636	»
Rakennustyöläisten	66 140	»
Rautatieläisten	14 920	»
Satamatyöntekijäin	2 643	»
Sukeltajain	261	»
Tekstiililaitosmiesten	933	»
Tekstiilityöväen	13 381	»
Toimittajain	82	»
Työläisliitto	10 934	»
Valtion Virkailijain	1 303	»
Yleinen Lehtimies	189	»

Yhteensä 24 liittoa 259 447 »

SAJ:n jäsenliitot:

Auto- ja Kuljetusalantyöntekijäin	8 356	jäsentä
Ilmakuljetusalan	868	»
Jalometallityöntekijäin	720	»
Järjestötoimitsijain	45	»
Kirjatyöntekijäin	13 920	»
Teollisuuden korjaamo- ja voimalaitostyöntekijäin ..	3 851	»
Kutoma- ja Neuletyöväen	7 105	»
Merimies-Unioni	11 409	»
Nahka- ja kumialojen	3 332	»
Paperikoneenhoitajien	240	»
Puunjalostusteollisuustyöntekijäin	15 221	»
Rautatieläisten Ammattiyhdistysten	6 907	»
Sos.dem. Sanomalehtimiesliitto	148	»
Sähköalantyöntekijäin	10 281	»
Teräs-, kaivos- ja konepajatyöväen	7 305	»
Tiemiesten	1 562	»
Vaatetustyöläisten	3 886	»
Yleis- ja erikoisalojen		»

Yhteensä 18 liittoa 107 412 »

VY:n jäsenliitot:

Helsingin Poliisien Yhdistys	880	»
Kuntien Teknikoiden ja Työnjohtajien	130	»
Mielisairaanhoitajien	4 625	»
Oppilaitosten ja virastojen toimihenkilöiden	300	»
Postiliitto	7 265	»
Poliisien Liitto	3 884	»
Veturimiesten	5 300	»
Tie- ja vesirakennusmestarien	776	»
Tullimiesten	1 145	»
Valtionrautateiden viran- ja toimenhaltijain	938	»
Vankilain Teknilliset Toimihenkilöt	150	»
Vankilavirkailijain	1 307	»
VR Konduktööriyhdistys	680	»
Yl. viran ja toimenhaltijain	220	»

Yhteensä 14 liittoa 27 627 »

(VY:öön kuuluvat myös Rautatieläisten Ammattiyhdistysten ja Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liittojen virkamiesjäsenet, mutta nämä on huomioitu omien liittojensa jäsenmäärissä.)

Ns. ulkopuoliset liitot:

Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain	41 884	jäsentä
Liiketyöntekijäin	23 866	»
Luotsi- ja Majakkamiesten	550	»
Muusikkojen Liitto	1 751	»
Yhteensä 4 liittoa	68 051	»

Kokonaistilasto näyttää siis seuraavalta:

SAK:laiset liitot	259 447	jäsentä
SAJ:laiset liitot	107 412	»
VY:n liitot	32 186	»
Ulkopuoliset liitot	68 051	»
Kaikkiaan	462 537	»

Edellämainittuja jäsenmääriä voitaisiin yhdistellä esim. ammattitai teollisuusaloittain ja saataisiin varsin mahtavia liittoja. Mutta ennenkaikkea — voimat kooten saataisiin todellakin varteenotettava AMMATILLINEN KESKUSJÄRJESTÖ.

Järjestöpalvelun tutkimus voi esittää muitakin merkittäviä numeroita. Edellämainittujen kuudenkymmenen liiton toimivien perusjärjestöjen, siis ammattiosastojen kokonaismäärä on noin 4 500. Liittojen 38 työttömyyskassaa suorittivat vuonna 1966 yhteensä noin 76 000 jäsenelle kunnioitettavan kokonaissumman yli 36 000 000 nykymarkkaa. Keskusjärjestöjen, liittojen, paikallisjärjestöjen ja eräiden suurimpien ammattiosastojenkin palkattujen toimitsijoiden ja muiden toimihenkilöiden kokonaismäärä lähentelee tuhatta.

Numerot puhuvat eheytyksen ja eheyttämisen puolesta. Puhuvatko ja ennenkaikkea toimivatko konsulit, joilla on voima ja vastuu, maamme ammattiyhdistysliikkeen voimien koamisen puolesta?

Olemme tappajakansaa?

Erään haastattelun yhteydessä talvella 1967 valtakunnan pääministeri luonnehti meitä suomalaisia tappajakansaksi. Senhetkistä taustaa vasten ilmaisu oli sangen ymmärrettävä, olihan kuukaudesta toiseen jatkunut suoranainen kolarien ryöppy, joissa useita satoja ihmisiä menetti henkensä.

Pitemmällä tähtäyksellä katsottuna ei tilannetta kuitenkaan ole syytä maalata aivan niin synkin värein. »Tappajamenttaliteettia» kun tapaa monin paikoin muuallakin. Liikenneviikon yhteydessä kululaitosministeri aivan oikein totesikin vertailuja tehtäessä osoittautuvan, että me liikenneonnettomuuksien suhteelliseen määrään nähden jäämme suunnilleen Euroopan keskitasolle, ilmeisesti hiukan sen huonommalle puolelle.

Kansainväliset vertailut ovat tässä asiassa ylen vaikeita. Usein tehdään se virhe, että asetetaan eri maista saatuja lukuja rinnakkain ja vedetään johtopäätöksiä, joiden valossa me täällä syrjäisessä Suomessa näytämme jäävän kovin kehnolle sijalle. Ei tiedetä, että luvut monessa tapauksessa puhuvat aivan eri kieltä. Yhden esimerkin ottaaksemme: Belgiassa viedään liikenneonnettomuustilastoon kuolleina vain henkilöt, jotka ovat heittäneet henkensä tapahtumapaikalla, kun meillä pohjoismaissa näkyvät tilastoluvuissa kaikki, jotka ovat kuolleet 30 vuorokauden kuluessa tapahtumasta. Tämä yksin aiheuttaa sen, että Belgian kuolemanlukuihin on lisättävä n. 50 % ennenkuin ne ovat joten kuten vertailukelpoisia.

Mitä kuolemantapauksiin tulee olemme me täällä Suomessa kyllä ehdottomasti huonoimmalla sijalla pohjoismaista. Mutta liikenteessä tapahtuu paljon muutakin kuin kuolemaan johtavia onnettomuuksia. Niinpä esim. loukkaantuneiden lukumäärä on mm. Tanskassa suhteellisesti ottaen jotakuinkin sama kuin meillä.

Liikenneopetus aloitetaan nykyään jo kansakoulun ala-asteella. Oman opettajan lisäksi huolehtii poliisi parhaansa mukaan opetuksen antamisesta

Kauhistellessamme liikenneonnettomuuksien uhrien lukumäärää meidän siis on muistettava, että ongelma ei ole yksin meidän. Kysymyksessä on yleismaailmallinen kansansairaus, jota vastaan kaikkialla taistellaan vieläpä jotakuinkin samanlaisia menetelmiä käyttäen.

Tällä ei suinkaan haluta sanoa sitä, että voisimme olla tyytyväisiä vallitsevaan olotilaan. Tilanne, joka tosin viimeisen puolen vuoden aikana on näyttänyt valkenemisen merkkejä, on kyllin hälyyttävä, jotta nykyistä paljon voimakkaammatkin toimenpiteet ovat oikeutettuja.

Tämän artikkelin puitteissa ei ole mahdollisuutta ryhtyä laajemmin pohtimaan liikenneonnettomuuksien syitä erityisesti meidän olosuhteissamme. Siitä voitaisiin jo yksistään nykyisten tutkimusten valossa kirjoittaa kokonainen kirja, joka kuitenkin toistaiseksi sisältäisi tietoja vain eräistä asiaan vaikuttavista osatekijöistä.

Hyvin usein kuulee mainittavan, että suurena syynä onnettomuuslukumme määrään on puutteellinen liikennekuri. Tässä väitteessä on nähtävästi perää. Suomalainen ei luonteeltaan ole varsinkaan silloin, kun hän toimii itsenäisesti, taipuvainen noudattamaan yksityis-

kohtaisia määräyksiä. Ja liikenteessä hän toimii itsenäisenä »yksikönä», jonka näyttää olevan vaikea käsittää olevansa osasena yhteis-
pelissä, jonka jokaiselta osatekijältä vaaditaan joustavuutta ja itse-
kuria, so. alistumista liikenteen kirjoitettuihin ja kirjoittamattomiin-
kin säännöksiin.

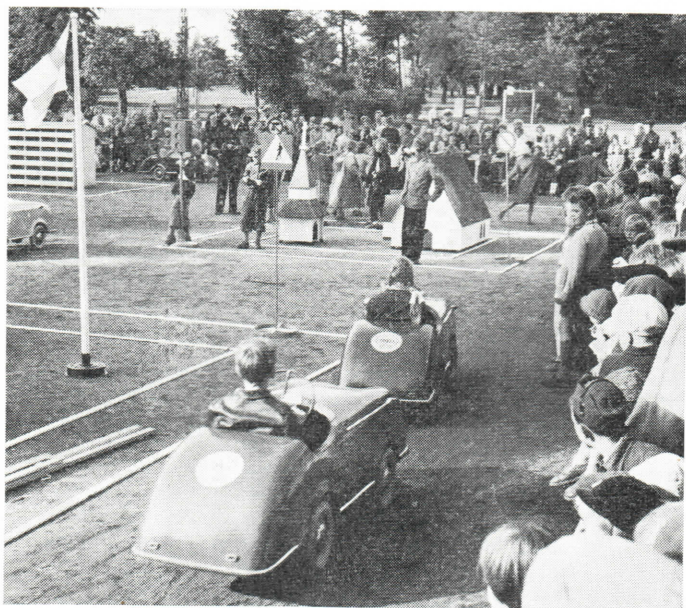
Moitteet kurittomuudesta kohdistuvat herkimmin moottoriajo-
neuvojen kuljettajiin. Kiistaton tosiasia onkin, että varsinkin nuorten
ikäluokkien keskuudessa piittaamattomuutta ilmenee silmiinpistävän
selvästi. Ilmiö on kuitenkin yleismaailmallinen. Kaikkialla moititaan
moottoroituneen nuorison kurittomuutta ja tilastotkin osoittavat
alle kaksikymmenvuotiaiden kuljettajien kolariherkkyyden verratto-
masti muita ikäryhmiä suuremmaksi. Ei sovi kuitenkaan unohtaa,
että myös jalankulkijat muodostavat liikenteessä tärkeän osapuolen.
Vaikka moottoriajoneuvon kuljettajan vastuu luonnollisesti onkin
suurempi, on myös jalankulkijoilta nykypäivän tieliikenteessä voi-
tava vaatia kurinalaista käyttäytymistä. Siihen näyttää suomalaisen
jalankulkijan olevan vaikea tottua. Tosiasia lienee, ettei missään
muussa Euroopan suurkaupungissa tapaa niin kurittomia jalankulki-
joita kuin hyvässä Helsingissämme.

Onko syynä väärään asenteeseemme — siitähän kurittomuus lo-
pultakin johtuu — härkäpäinen ja itsekäs kansanluonteemme vai
onko ehkä kasvatuksemme, nimenomaan liikennekasvatus liian vä-
häistä tai kenties väärää? Asiantuntijat näyttävät olevan yksimieli-
siä siitä, että aikuisen ihmisen asenteita on hyvin vaikea muuttaa.
Vain silloin, kun hän joutuu oppimaan jotakin kokonaan uutta, on
oikean asenteen kasvattaminen kutakuinkin helppoa. Liikenteestä
puheen ollen joutuu aikuinen ihminen uuden asian eteen avatessaan
autokoulun oven. Silloin siis tarjoutuu mahdollisuus muokata ihmistä
aikuisenakin haluttuun suuntaan. Autokoulujen vastuu oikeitten
liikenneasenteiden kasvattajana on siis erittäin merkittävä. Palaam-
me autokouluopetukseen tuonnempana.

Toteamus, että aikuisen kasvattaminen on erityisen vaikeaa, johtaa
ajatuksen ja käytännön toimenpiteet siihen, että liikenneopetus on
aloitettava mahdollisimman varhain, jo heti kansakoulun alimmilla
asteilla. Juuri tämä onkin pyrkimyksenä kaikkialla moottoroituneessa
maailmassa. Viime kädessä on tarkoitus kasvattaa uusi sukupolvi,
joka alusta asti tajuaa ne vaatimukset, joita nykyinen tieliikenne jo-
kaiselle asettaa. Amerikan Yhdysvalloissa, missä autoistuminen on
sukupolven meitä edellä, on asiassa ilmeisesti onnistuttu. Liikennekuri
ja -käyttäytyminen Atlantin takana on kokonaan toista luokkaa kuin
Euroopassa. Jos tiedustelee asiantuntijoilta, miten siihen on päästy,

Vuonna 1965 aloitettiin autoilijoitten talviajokoulutus. Eri puolille maata auratuilla jääradoilla, joista autojärjestöt ja TALJA ovat huolehtineet, opetettiin auton hallintaa talviolosuhteissa. Kurvinottoharjoitukset käynnissä

Valmiiksi rakennettuja, kiinteitä liikennepuistoja on jo useilla paikkakunnilla. Näitä täydentävät nk. liikkuvat liikennekaupungit, joita tilapäisesti pystytetään sopiviksi katsottuihin paikkoihin. Polkuautoharjoitus käynnissä liikkuvan liikennekaupungin väliaikaisilla "kaduilla"

saa lähes poikkeuksetta vastaukseksi, että tulos on saavutettu lapsesta asti annetulla kasvatuksella ja tiukalla valvonnalla.

Suomessa on liikenneopetusta kansakouluissa annettu kuusi tuntia lukuvuodessa jo n. 15 vuotta. Totuuden nimessä on sanottava, että varsinkin alkuaikoina määräys oli lähes kuollut kirjain. Vain harvoilla opettajilla oli riittävät taidot ja tiedot opetuksen antamiseen, eikä asiassa apuna oleva poliisi missään tapauksessa pysty hoitamaan opetuksesta kuin murto-osan. Vähitellen on kuitenkin TALJAn opettajille järjestämän kurssitoiminnan avulla päästy siihen, että huomattava osa opettajista on pystyviä oikean liikennekasvatuksen antamiseen ei ainoastaan teoreettisten tietojen jakamisen suhteen vaan myös asenteiden kasvattajina.

Eduskunnan äskettäin hyväksyttyä kansakoululain muutoksen, jonka mukaan syksystä 1967 lähtien opetusohjelmaan kuuluu uusi oppiaine, kansalaistaito, on tilanteeseen tulossa perusteellinen muutos. Kansalaistaitohan sisältää suurelta osalta myös liikenneopetusta, joka näin on tullut suorastaan viralliseksi oppiaineeksi. Kestää kuitenkin vielä muutamia vuosia, ennenkuin koko opettajakunta on täysin koulutettu pätevää opetusta antamaan.

Joskin kansakoululaitoksen piirissä on liikenneopetus jo pitkään ollut keskimääräisesti katsoen tyydyttävällä tasolla ja käänne parempaan päin on jo tapahtunut, ei samaa voi sanoa oppikouluista. Useimmissa oppikouluissa on liikenneopetuksen antaminen, jota määräysten mukaan tulisi antaa kahdella alimmalla luokalla, lähes kokonaan vain paperilla. Tosin aivan viime vuosina on myös oppikoululaitoksen piirissä päästy hyvään alkuun. Ylemmillä asteilla ei aihe siis kuulu lainkaan ohjelmaan.

Onkin todettava, että yläasteen oppilaita liikenneopetus tuskin kiinnostaakaan ellei sillä ole selvää päämäärää. Tästä syystä on ehdotettukin, että oppikoulujen yläasteilla pitäisi liikenneopetus järjestää siten, että se tähtäisi ajokortin saantiin. Menetelmä, joka USA:ssa jo pitkään on ollut käytännössä, ja jota nyt parhaillaan kokeillaan sekä Englannissa että Länsi-Saksassa.

Tämäntapaisia ehdotuksia ei ole tehty sitä varten, että autokoulupetus Suomessa olisi jotenkin takapajulla. Kokonaisuutena voidaan sanoa, että se hyvin kestää vertailun useimpien Euroopan maiden vastaavien laitosten kanssa. Missään muussa Euroopan maassa ei esim. autokoulun opettajien koulutusta ole järjestetty valtiovalnan valvoman pakollisen ja laadultaan varsin tyydyttävän kurssitoiminnan puitteissa.

Parantamisen varaa kuitenkin tietysti on kaikilla elämän aloilla. Niinpä autokoulupetuksessa olisi nykyistä paljon enemmän pyrit-

tävä oikeiden asenteiden kasvattamiseen. Kaavamainen sääntöjen panttääminen ja auton mekaaninen hallinta ei enää riitä. Kuitenkin nykyinen autokouluopetus on paljolti vielä vain sitä. Ei voida kyllin korostaa, mikä merkitys autokouluilla on liikenteen aikuiskasvatuksen piirissä ja tässä suhteessa on vielä paljon toivomisen varaa.

Yhä kasvava määrä nuorisoomme siirtyy nykyisin kansakouluista ammattikouluihin. Myös tämä on otettu liikenneopetusta suunniteltaessa huomioon. Ammattikasvatushallitus on yhdessä TALJAN kanssa aloittanut opettajien systemaattisen koulutuksen ja jo lähiaikoina kuuluu liikennekasvatus myös näiden oppilaitosten ohjelmaan.

Yleisesti omaksutun käsityksen mukaan vaikuttaa liikenneonnettomuuden syntyyn kolme päätekijää: tie, ajoneuvo ja ihminen, joista jälkimmäinen on ylivoimaisesti tärkein, johtuuhän n. 90 % onnettomuuksista inhimillisestä virhetoiminnasta. Ihmiseen pyritään vaikuttamaan lainsäännöksin, valvonnalla ja kasvatuksella, joista viimeksimainittua pidetään pitkällä tähtäyksellä katsottuna tärkeimpänä.

Meidän liikennekasvatuksemme ei kokonaisuudessaan ole ollut suinkaan mallikelpoisella tasolla, vaikka yhtä ja toista sen hyväksi vuosien mittaan on tehtykin. Parempaa näyttää kuitenkin olevan luvassa. Kun samalla valvonnankin mahdollisuudet sentään vähitellen paranevat, voidaan ehkä toivoa ajan tulevan, jolloin käsite tapajakansa ei enää sovi suomalaisen liikenteen yhteyteen.

Lapsenkengistä aikuiseksi

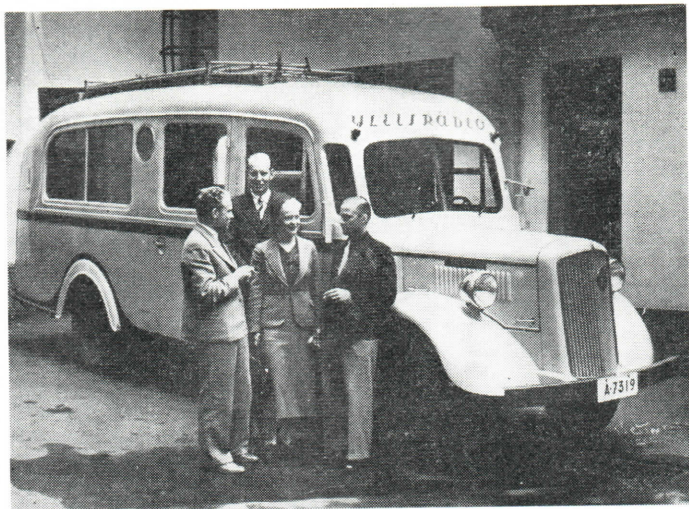
Yleisradion toiminta on viime vuosina herättänyt paljon keskustelua. Laineet ovat lyöneet usein melko korkeina. Kiistoista on aina sentään selvitty. Vaikka arvostelu on ollut ankaraa, se on ollut kuitenkin rakentavaa. Keskusteluissa on kyllin selvästi tulleet esille toiminnan hyvät ja huonot puolet. Suhteellisen vähän on kuuntelijoiden ja katseelijoiden keskuudessa esiintynyt jarruttavia voimia aikana, jolloin hahmotellaan ohjelmatoiminnan suunta moniksi vuosiksi eteenpäin.

Osittain on Yleisradion käymistila johtunut puhtaasti käytännöllisistä syistä, talo on kasvanut jättiläismäisin askelin. Tämä ilmiö ei ole tuntematon muissakaan maissa. Kymmenen vuotta sitten lähetti ääniradio 7 500 tuntia ohjelmaa vuodessa. Tuolloin televisio otti ensi askeleitaan ja sen lähetysaika oli vuonna 1957 vain 48 tuntia. Yleisradion henkilökunnan määrä oli noihin aikoihin 560 henkeä. Pari vuotta sitten ääniradio lähetti yli 15 000 tuntia ohjelmaa vuodessa, televisio, mainos-tv poisluettuna, 2 700 tuntia ja henkilökunnan määrä oli suunnilleen 2 600.

Yleisradiotoimintamme lähtiessä liikkeelle ohjelmien pääpaino keskittyi kansansivistyksen puolelle niin musiikki- kuin puheohjelmissa. Niissä käsiteltiin kansansivistys — ja muiden kansalaisjärjestöjen tehtäviä ja toimintaa ja varsinkin kirkolla oli ohjelmissa vankka jalansija. Lähetysajat täytyivät musiikista ja esitelmistä ja puheohjelmat olivat opettavaisia. Tällaisen toiminnan saneli yhtiöjärjestys, jossa oli mukana erityinen sensuuriyksikkö: »Ohjelmat ovat ennen niiden lähettämistä yhtiön toimesta tarkastettava ja hyväksyttävä, ja on yhtiön tässä kohden noudatettava niitä ohjeita, joita valtion taholta voidaan antaa.» Maaseudun väestöä muistettiin myös yhtiöjärjestyksessä: »Kuuntelijoille on esitettävä jalostavaa ja viatonta ajan-

Radiotalo Unioninkadulla

Yleisradion ensimmäinen varsinainen ääniauto

Legendaarinen radioselostaja ja Martti Jukola

Jussi Koskikluoma haastattelee

vietettä etenkin etäällä liikekeskuksista asuvien tarpeita mielessä pitäen.» Ei ollut siis ihme, että ohjelmat kangistuivat kaavoihinsa.

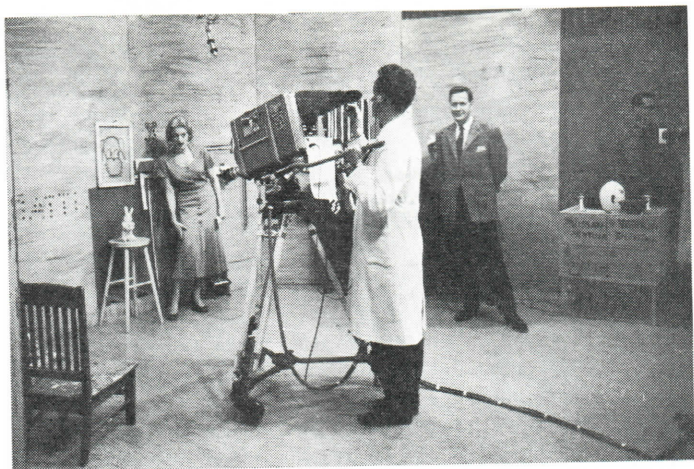
Vasta kolmekymmenluvun puolivälissä saatiin muutos aikaan. Ohjelmat tulivat vaihteleviksi, esitelmiä vähennettiin, tilalle tuli haastatteluja, selostuksia ja kuulokuvia. Selostukset pyrittiin saamaan ajankohtaisiksi ja radionomaisiksi.

Rauballisen kehityksen katkaisi toinen maailmansota. Se paljasti lopullisesti radion valtavan vaikutuksen propagandavälineenä ja mielipiteenmuodostajana. Sota toi mukanaan myös radiolle haitallisia vaikutuksia. Tiedonvälityksen luotettavuus, johon tätä ennen oli pyritty, sai väistyä valtiollisen tarkoituksenmukaisuuden tieltä.

Kun sota oli ohi, alkoi yleisradiotoimintamme jälleen kulkea omia uomiaan. Radiotekniikka kehittyi ja tämä teki mahdolliseksi ohjelmien vaihtelevuuden. Ei kestänyt kauan, kun radion aalloissa alkoi kuulua häiriöitä, uusi tulokas — televisio — oli tullut salaperäisenä ja tuntemattomana radion rinnalle kilpailemaan. Ennakkoluuloista huolimatta televisio valtasi itselleen melko nopeasti suuren osan radiokuuntelijoista. Nopeutta kuvaa katselulupien kasvu, kun radiolta meni 800 000 kuunteluluvan saamiseen lähes kolmekymmentä vuotta, saavutti televisio tämän määrän yhdeksässä vuodessa.

Televisiolla oli jo syntyessään käytettäväänään radion teknillinen apu ja ohjelmatoiminnalla oli puolestaan tukenaan teatteri- ja elokuvamaailma. Oli luonnollista, ettei televisio pystynyt heti aluksi esittämään sille ominaisia ohjelmia. Kehitettäessä omia ilmaisukeinoja jouduttiin, niinkuin usein nykyäänkin, turvautumaan muiden kommunikaatiovälineiden ilmaisumuotoihin. Televisio hakee edelleen omia uomiaan, tähän se on käyttänyt jo nyt paljon rahaa, sen käyttö ei ole ollut samassa suhteessa ohjelman tason kanssa. Televisio on saavuttanut vakiintuneen paikan olohuoneen nurkkauksessa, sitä katsotaan ilta illan jälkeen ja katselijamäärä on paljon suurempi kuin radion kuuntelijoiden.

Oy Yleisradio Ab:n tehtävät määritellään yhtiöjärjestyksessä ja toimiluvassa, joka on voimassa vuoden 1968 loppuun. Nykyisessä yhtiöjärjestyksessä, joka on vahvistettu 1961, määritellään radion ja television tehtäväksi »kehittää yleisradiotoimintaa yleensä ja harjoittaa muuta siihen läheisesti liittyvää toimintaa». Toimiluvassa määritellään ohjelmatoiminta: »Yleisradio-ohjelmien tulee olla vaihtelevia, sisällöltään ja esitykseltään arvokkaita, asiallisia ja puolueettomia sekä myös sopivaa ajanvietettä tarjoavia. Niiden järjestämisessä on päämääränä pidettävä kansansivistyksen edistämistä ja hyödyllisten tietojen ja uutisten toimittamista. Ohjelmat on valittava niin, että

Teija Sopanen ja Niilo Tarvajärvi Tenava-kanavalla vuonna 1957

Television ajanmukainen lähetyskeskus

voidaan edellyttää esitysten kiinnostavan huomattavan suurta osaa kuunteluluvan haltijoista ja niin, että hyväksyttävät eri harrastusalat tulevat tasapuolisesti huomioonotetuiksi.»

Tehtävämäärittelyt ovat jo vanhanaikaisia. Niissä ei paljoakaan kiinnitetä huomiota televisioon, joka on paljon muuttanut ihmisten katselutottumuksia. Jos määräyksiä olisi noudatettu kirjaimellisesti, me olisimme jääneet osattomiksi monista keskusteluja herättäneistä ohjelmista, emme lisäksi olisi voineet kuunnella sellaisia ohjelmia, jotka ovat tarkoitettut pienryhmille. Kansainvälisiin asioihin ei olisi saanut kiinnittää kovinkaan suurta huomiota. Toimilupa ja yhtiöjärjestys on pikaisesti uusittava.

Yhteiskuntamme on muutosvaiheessaan, yleisradiotoiminnan on oltava samalla aaltopituudella. Tämän tietäen Yleisradiossa on käynnistetty laaja tutkimustoiminta. Se on apuna mm. pitkän tähtäimen ohjelmatoimikunnalle, jonka tehtävänä on määritellä Yleisradion suunta. Toimikunta on viime keväänä saanut valmiiksi ensimmäisen osamietinnön Yleisradiotoiminnan tehtävistä ja tavoitteista. Se näkee lähivuosisikymmenien kuluessa yhteiskunnallisen kehityksen vievän neljään muutokseen: väestön tulotason kasvun ja lukumäärän lisäykseen Etelä-Suomen hyväksi, kaupunkimaistumiseen, teknistymiseen ja vanhempien ikäluokkien voimakkaaseen kasvuun. Tämä asettaa yleisradiotoiminnalle uusia vaatimuksia. Niitä varten PTS-toimikunnalla on oma kahdeksan kohdan ohjelmansa.

1. Alueellisen tulotason ja väestönjakautumisen suuret vaihtelut, jotka todennäköisesti tulevat jatkumaan, ovat merkityksellisiä tv:n kannalta. Sen katselualuetta joudutaan laajentamaan seuduille, joissa luultavasti tulee olemaan yhä vähemmän ja suhteellisesti yhä köyhempää väestöä.

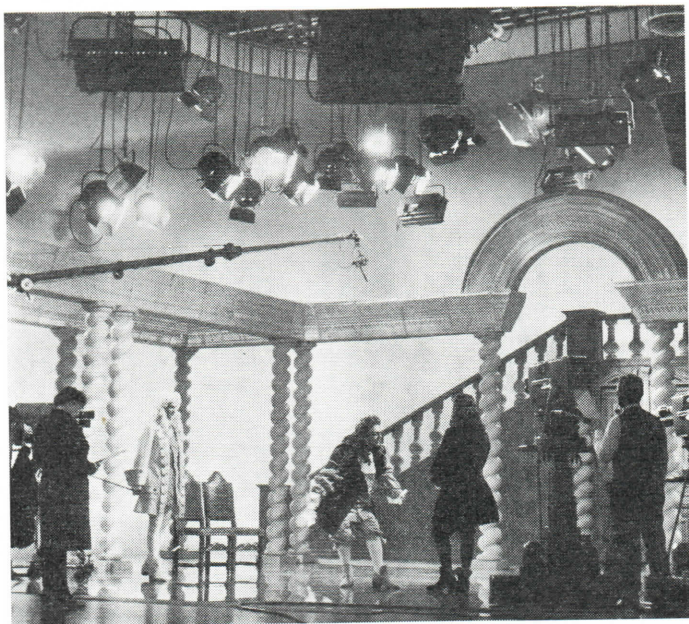
2. Pitkän tähtäimen ohjelmasuunnittelussa on tarpeeksi kiinnitettävä huomiota siihen kehityssuuntaan, jonka kaupunkimaistuminen muodostaa. Koska työntekijäryhmät säilyttävät vastakin nykyisen lukumäärällisen valta-asemansa, asiantilan tulee vaikuttaa ohjelmasuunnitteluun entistä enemmän.

3. On otettava huomioon vanhempien ikäluokkien voimakas kasvu. Todennäköisesti myös nuorten merkitys painostusryhmänä radio- ja tv-ohjelmiin nähden tulee kasvamaan.

4. Väistämätön ja nopea teknistyminen on odotettavissa.

5. Televisiotoiminnan ulottaminen entistä köyhemmille seuduille saattaa vaatia joitakin ohjelmien sisällön ja rakenteen muutoksia.

6. Kuuntelun ja katselun huiput, jotka nykyisin saavutetaan lau-

Teatteriesityksen kuvaus studio 2:ssa

antai-iltaisin ja sunnuntaisin, tulevat viisipäiväisen työviikon tultua sijoittumaan perjantai- ja lauantai-iltoihin.

7. On mahdollista, että radio ja tv lähitulevaisuudessa lainsäädäntötietä valjastetaan palvelemaan hyvinkin erilaisia intressejä siten, että eri aloilla, järjestöissä ja erilaisissa yhteisöissä voidaan seurata omaa ohjelmaa.

8. Yleisradion on pyrittävä joka suhteessa ja tilanteessa todella tietämään, mitä se tekee, eikä toimimaan »kädestä suuhun», improvisoiden haparoiden tai sattumanvaraisesti. Siksi sen on tarkoin seurattava sekä oman alansa tekniikan ja ohjelmien kehitystä että myös kuuntelijain ja katselijain tottumusten ja reaktioiden vaihteluja samoin kuin koko kehitysprosessia siinä yhteiskunnassa, missä se toimii.

Olemme yksimielisiä siitä, että radio ja televisio ovat erikoisasemassa yhteiskunnassamme. Siksi niillä on suuri vastuu. Radion ja television eräänä tärkeänä tehtävänä on antaa oikeisiin tietoihin ja tosiasioihin perustuvia aineksia, joista itsekukin oman maailmankuvansa hahmottelee.

Kuntoliikunta kuuluu kaikille

Marraskuun 4 p:nä 1964 kokoontui joukko kansanvaltaisen työväenliikkeen edustajia HTY:n talon neuvotteluhuoneeseen tarkoituksena perustaa maahamme valtakunnallinen järjestö, jonka tehtävänä tulisi olemaan ensisijaisesti kansanvaltaisen työväenliikkeen piiriin lukeutuvien ihmisten liikunnallisten harrastusten edistäminen ja samalla koko valtakunnallisen kuntoliikuntatoiminnan kehittäminen. Paikalla olleet edustajat totesivat yksimielisesti tällaisen järjestön olemassaolon tarpeellisuuden ja niin syntyi uusi työväenjärjestö, joka kastetilaisuudessa sai nimekseen Kuntoliikunnan Keskusliitto, sekä kummilahjakseen vankan järjestöllisen perustan kaikkien seitsemän valtakunnallisen työväenjärjestön liittyessä sen jäseneksi. Välittömästi liiton perustamisen jälkeen teki liittomme esityksen alan muille vastaaville valtakunnallisille kuntojärjestöille yhteistyöstä ja sai ehdotukseensa järjestöjen myönteisen vastauksen. Käytyjen neuvottelujen tuloksena perustettiin kaikkien neljän maamme valtakunnallisen kuntojärjestön välille yhteistyöelin, joka tapahtuma oli ilolla todettava koko maamme kuntoliikuntatoiminnan tulevaisuutta ajatellen.

Yhteistoiminnan ensimmäisenä näkyvänä tuloksena järjestettiin kuntojärjestöjen toimesta keväällä —65 yhteinen, huomattava valtakunnallinen tempauskausi, Kevään Kuntokausi, jonka pyrkimyksenä oli henkilökohtaista kuntoa vaalimalla kohottaa koko kansan terveyttä. Käyty kampanja oli tavallaan lähtölaukaus yhteisille toiminoille ja senjälkeen on järjestetty useita muitakin valtakunnallisia tilaisuuksia yhteistuumiin. Mainittu yhteistoiminta on tietenkin vain osa liiton toiminnasta, jonka pääpaino on luonnollisesti keskitetty omaan jäsenkenttään.

Lyhyenä yhteenvetona voidaan todeta, että nuoresta iästään huolimatta on liittomme olemassaolonsa aikana pystynyt selvästi osoittamaan tarpeellisuutensa yhteiskunnassamme, sillä valtiovallan myönteinen suhtautuminen, liittomme ja sen toiminnan yleinen tunnustaminen ja hyväksyminen, saavutetut yhteistyömuodot alan muiden vastaavien erikoisjärjestöjen kanssa, sekä uusien kansalaispiirien mukaansaaminen ovat seikkoja, jotka ovat luoneet Kuntoliikunnan Keskusliitolle vankan perustan, jolta on hyvä jatkaa eteenpäin.

»Kunnan» asiaa . . .

Nykypäivämme suurimpia ongelmia on liiallinen mukavuus. Eräänä osasyllisenä tähän on viime vuosina tapahtunut autoilun vyörymäinen kehitys, joka suuntaus ei ole suinkaan taantumassa vaan päinvastoin, sillä vuonna 2000 on laskettu Suomessa olevan 1 auto jokaista 2 henkeä kohden. Vastaavasti on todettu elimistömme sopeutuvan erittäin herkästi mukavuuteen. Tämän seurauksena on mm. liikalihavuus, joka puolestaan aiheuttaa sydän- ja verisuonisairauksia. Tuskalliset rasisairaudet selässä ja nivelissä ovat usein seurauksina juuri liikunnanpuutteesta. Kuntomme huononee ja useat tutkimukset mm. asevelvollisten ja eri koulujen oppilaiden keskuudessa osoittavat tämän koskevan nimenomaan nuoria. He ovat kouluikäisistä lähtien tottuneet ajamaan yleisissä kulkuneuvoissa tai vanhempiensa autoissa ja näinollen syntyy jo aikaisessa vaiheessa pohja sairauksille. Yleiskunto 20-vuotiailla on huonompi kuin viisi vuotta sitten ja valitettavasti olemme menossa edelleen samaan suuntaan, vaikka autoilla kulkemista täydennettäisiinkin kevyellä liikunnalla.

Vanhemmilla ja keski-ikäisillä ihmisillä, jotka ovat kasvaneet täysi-ikäisiksi ennen kuin auto tuli joka miehen omistukseen, on yleensä parempi kunto. Heillä ei ole ollut tilaisuutta pitää autoa toisena kotinaan, vaan he ovat säilyttäneet kohtuullisen kunnon. Tällä ei ole kuitenkaan sanottu, etteivätkö he saisi kuntoaan vieläkin kohentetuksi määrätietoisella liikunnanharjoittamisella. — Tällainen on tilanne Ruotsissa ja kehitys seurailee meillä samoja latuja, tosin muutamia vuosia jäljessä.

Hyvin moni nykypäivän ihminen on jo ymmärtänyt kuntoliikunnan merkityksen ja tarpeellisuuden hyvän fyysisen kunnon ylläpitäjänä. Sensijaan käytännöllisessä suorituksessa ja sen asettamisessa vaatimuksissa on monella vielä paljonkin epäselvää. Kuntoliikuntakin voidaan jakaa oikeastaan kahteen eri ryhmään, virkistysliikuntaan

ja varsinaiseen kuntoliikuntaan. Virkistysliikunnan luonnetta kuvaa jo sen nimikin. Siinä otetaan liikunnasta irti vain se, joka on hauskaa eikä noudateta mitään määrättyjä järjestelmiä ja harjoittamisen säännöllisyyskin on kokonaan sään, mielialan ja muiden vastaavien tekijöiden varassa. Liikunnan voi ottaa siis näinkin, mutta silloin on turha odottaa sen kohottavan fyysistä kuntoa vaan vaikutus on lähinnä henkistä laatua eli mielen virkistämistä.

Varsinaisessa kuntoliikunnassa liikutaan jo aivan toisilla linjoilla sillä tavoitteena on fyysisen kunnon järjestelmällinen parantaminen ja toisaalta jo saavutetun kunnon ylläpitäminen, johon liittyy tärkeänä osana kuin itsestään myös henkinen virkistäytyminen. Fyysisen kunnon kehittämisen ollessa kysymyksessä ei sen saavuttamiseksi riitä mikään epäsäännöllinen »harrastelu», vaan kuntoliikunnan tulee olla parhaimmillaan jatkuvaa ja säännöllistä harjoitusta kunkin oman suoriutuskyvyn asettamissa puitteissa. Jotta tuloksiin päästäisiin, niin harjoittelun tulee tapahtua vähintään 2—3 kertaa viikossa vuoden ympäri, harjoiteltavien lajien vain muuttuessa kulloinkin vuoden aikaan sopiviksi.

Säännöllisten harjoitusten seurauksena suoriutuskyky ja kunto paranevat automaattisesti, joka taas johtaa harjoitusten asteettaiseen kovenemiseen. Harjoittelu on siis nousujohteista. Ylläpitääkseen nousujohteisuutta ja yleensä kiinnostusta harjoittelua kohtaan on kuntoliikunnanharjoittajan syytä asettaa itselleen tiettyjä tavoitteita, jotka hänen tulee itsensä määrätä. Tavoitteita ei tule tietenkään asettaa liian korkealle, sillä kysymyksessähän eivät ole kilpaurheilijain saavutukset.

Varsinaisessa harjoittelussaan »kuntoliikkujan» on aina muistettava, että olipa kysymyksessä mikä harjoitusmuoto tahansa, niin se on aina aloitettava verryttelyllä (elimistö on aina lämmitettävä ennen voimaperäisiä suorituksia). Tämä on tärkeätä lihasvaurioiden estämiseksi sekä sydämentoimintaa ja sen kehittämistä ajatellen. Verryttelylle on uhrattava aikaa n. 5—10 minuuttia, riippuen tämän ajan pituus henkilöstä itsestään ja suorituksesta, johon aiotaan ryhtyä.

Harjoituksen keskivaiheilla voi rasituksen kohottaa niin voimakkaaksi, että sydämenlyönnit nousevat yli 150 minuutissa (tämä koskee alle 40-vuotiaita, terveitä ihmisiä, muille ei suositella näin kovaa räsytystä). Tähän ei ole kuitenkaan syytä mennä vielä muutaman harjoituskerran jälkeen, vaan sitten kun pystyy arvioimaan oman suoriutuskykynsä. Harjoitusta ei myöskään saisi lopettaa yhtäkkiä vaan se tulee tehdä asteettain siten, että sydämentoiminta tasaantuu ja hengästyminen menee ohitse. Tässä vaiheessa on hyvä suorittaa pieni kuntovoimisteluojelma, jolloin palautuminen tapahtuu nopeammin.

Peseytyminen heti harjoituksen jälkeen kuuluu luonnollisesti asiaan ja vasta noin tunnin kuluttua harjoituksen päättymisen jälkeen voi syödä tukevan aterian. Syöminen heti harjoituksen päälle rasittaa vain turhaan sydäntä, sitävastoin voidaan nauttia jotain kevyttä vaikka heti, kuten hedelmiä, joista ei ole vaaraa vaan päinvastoin. Kun kuntoliikunnanharjoittaja muistaa ottaa nämä perusseinikat huomioon muodostuvat tulokset hyväksi, eikä vahinkojen vaaraa iäkäämmälläkään henkilöllä juuri ole.

A series of horizontal dashed lines for writing.

MUISTIINPANOJA

A series of horizontal dashed lines for writing.

A series of horizontal dashed lines for writing.

Vuoden 1968 syntymäpäiväsankarit

ONNITTELEMME

TAMMIKUU

1 70 v. Lauri Mäkinen, Karjaa	Erkki Luukkonen, Petäjäskoski
60 v. Elvi Jaakkola, Kotka	Toivo Nikkanen, Pietarsaari
Paavo Virtanen, Lahti	Kosti Sandberg, Ulvila
50 v. Viktor Bastman, Kotka	9 80 v. Selma Luostarinen, Ruokolahti
Frans Stenberg, Sipoo	75 v. Mikko Hartikainen, Simpele
2 75 v. Elli Holsti, Forssa	Tyyne Numminen, Riihimäki
70 v. Kalle Taival, Hyrynsalmi	50 v. Reino Pohjolainen, Joutseno
Viljam Urpelainen, Viitasaari	10 75 v. Lempi Suojoki, Tampere
60 v. Viljo Vuontelo, Lahti	70 v. Emil Mäkinen, Helsinki
50 v. Toivo Kinnunen, Ylitornio	60 v. Lauri Anttila, Panelia
Pauli Parkkinen, Savonlinna	50 v. Inkeri Kuokkanen, Jyväskylä
3 50 v. Ellen Kyyhkynen, Kuopio	Väinö Niemi, Jyväskylä
4 75 v. August Turkia, Imatra	11 70 v. Aino Ravinen, Muurame
60 v. Fanny Långström, Nummela	60 v. Elvi S. Falck, Helsinki
50 v. Boris Lanaeus, Tikkurila	Viljo Vuontelo, Lahti
Irja Myllymaa, Hämeenlinna	50 v. Aarne Cant, Kotka
5 60 v. Lauri J. Kiviluoma, Espoo	Oiva Suortti, Vehkalahti
Onni Viinamäki, Lempäälä	12 70 v. Urho Honka, Forssa
6 75 v. Vihtori Tilli, Hamina	60 v. Gunnar Oksanen, Hämeenlinna
60 v. Anders L. Olenius, Sipoo	Tuomas Poutiainen, Kotka
50 v. Anna Manninen, Karhula	50 v. Sulo Hillinen, Karjaa
Sauli Virtanen, Jyväskylä	13 80 v. Enni Hilpinen, Helsinki
7 80 v. Olga Sandberg, Espoo	70 v. Eino Kokkonen, Kajaani
70 v. Lyyli Jokela, Joensuu	50 v. Pentti Järvinen, Valkeakoski
60 v. Reino Sunila, Karhula	14 60 v. Väinö Kilpinen, Helsinki
Väinö J. Vesterinen, Helsinki	50 v. Pertti Kunnari, Kotka
50 v. Eugen Kaukolampi, Helsinki	Olavi Palonen, Karhula
Edith Mäki-Uuro, Laihia	Olavi J. Peltomaa, Lohja
8 75 v. Harald Olenius, Forssa	15 60 v. Niilo Juura, Inkeroinen
70 v. Kaarlo J. Lehtiö, Pieksämäki	50 v. Martti Jokela, Lahti
Emil Nurminen, Lahti	Onni Lindfors, Pyhtää
60 v. Gunnar Tuominen, Helsinki	16 70 v. Hugo Kivistö, Hollola
50 v. Elvi Bergman, Nurmijärvi	60 v. Lauri Koivisto, Tampere
Pertti Lindholm, Turenki	50 v. Tyyne Rantaren, Ulvila
	17 80 v. Lydia Laurila, Inkeroinen
	70 v. Juho Partanen, Kajaani

- 60 v. Laina Oinonen, Nokia
50 v. Aulis Helenius, Lahti
18 75 v. Aino Turpeinen, Voikkaa
60 v. Laura Koste, Kuusankoski
50 v. Kaino Purujoki, Tainionkoski
Tauno Saarinen, Mäntyharju
19 60 v. Martti Rannanmäki, Helsinki
Viljo Viljanen, Forssa
20 70 v. Kalle Huhtanen, Ulvila
50 v. Fabian Hakala, Tampere
Usko Nystrom, Ylitornio
Kauko Seutu, Helsinki
Pentti Silvennoinen, Karhula
Erkki Vanttinen, Turku
21 80 v. Lambert Rouvinen, Helsinki
70 v. Juhana Kaipia, Lappeenranta
Sulo E. Mäkinen, Jämsä
50 v. Kauko Aalto, Jämsä
22 80 v. Lyydia Louhi, Hämeenlinna
75 v. Maija Raivio, Simpele
70 v. Hilja Kärkkäinen, Lieksa
60 v. Elo Mäkinen, Sääksjärvi
23 60 v. Elsa Ahlgren, Riihimäki
Eino M. Sintonen, Turku
50 v. Vilho O. Nykänen, Könönpelto
24 60 v. Nikolai Vatto, Kuusankoski
50 v. Maria Litmanen, Äänekoski
Saara Putkinen, Parikkala
Ester Tujunen, Voikkaa
25 70 v. Tyyne Kenttälä, Nokia
60 v. Onni A. Hilonen, Helsinki
Sulo Hytönen, Helsingfors
50 v. Pentti Martikainen, Pieksämäki
26 70 v. Lyyli Heino, Turku
60 v. Anni L. Tietäväinen, Lohja
Anna Tuominen, Hollola
27 70 v. Olga Ahonen, Jyväskylä
Paavo Laine, Riihimäki
50 v. Väinö Jokinen, Helsinki
Bertta Tarhonen, Espoo
28 70 v. Minna Miikkulainen, Kuusank.
50 v. Tyyne Joutsen, Nummela
29 80 v. Matti Soininen, Kuopio
75 v. Ida Sahramäki, Tampere
Eedit Sinisalo, Turenki
30 60 v. Väinö Partanen, Vuokatti
31 50 v. Erkki Rantanen, Inkeroinen
- HELMIKUU**
- 1 70 v. Valfrid Seppinen, Hamina
60 v. Bertta M. Eronen, Helsinki
Adam Tuhkanen, Varkaus
50 v. Hugo Lähdesmäki, Hämeenlinna
2 60 v. Uuno Ritola, Seinäjoki
Helmi Salo, Toijala
Martta Suomela, Kajaani
Tyyne Vitikainen, Karkkila
50 v. Erkki Antinijuntti, Ylitornio
Helmi Laine, Karkkila
Reino Vinni, Eno
Aino Virtanen, Pori
3 80 v. Paavo Karjalainen, Saaresmäki
60 v. Hugo M. Milumäki, Seinäjoki
Irja E. Pohjalainen, Kotka
50 v. Vilho Lamminkangas, Seinäjoki
4 70 v. Ida Kotikouvu, Pori
Aleksi Palviainen, Jyväskylä
Huugo Turunen, Helsinki
5 50 v. Väinö Jokelainen, Saaresmäki
- Viktor Kujala, Lahti
Esko Lumirae, Tampere
Sanni Rissanen, Kotka
6 92 v. Matti Perkiömäki, Ylistaro
85 v. Eeva Ronkainen, Kotka
60 v. Saima Holopainen, Kotka
50 v. Toivo Vehman, Nummela
7 70 v. Harald Hongelin, Hamina
60 v. Arvo I. Ståhlberg, Helsinki
50 v. Sirkka Poutanen, Simpele
8 75 v. Hilma Rostedt, Pori
70 v. Elina Selin, Laumoneni
60 v. Onni Vuorinen, Lahti
50 v. Sulo I. Tervanen, Helsinki
Vilho Ylikovanen, Valkeakoski
9 50 v. Väinö Järvinen, Salo
Toivo Wahlroos, Riihimäki
10 70 v. Sulo Liiti, Viiala
60 v. Elina Inklä, Kuusankoski
11 70 v. Hilda Jyly, Forssa
60 v. Tuulikki Terho, Kuusankoski
12 50 v. Niilo Kari, Lahti
Tuulikki Koskinen, Rajamäki
13 50 v. Aili Kuivanen, Jyväskylä
14 50 v. Aino Ristimäki, Seinäjoki
Lars Suominen, Karkkila
15 70 v. Isak Haapasaari, Ulvila
60 v. Elna Kettunen, Jyväskylä
50 v. Laila Lähdesmäki, Otanmäki
Eila Turunen, Kotka
16 75 v. Matilda E. Harju, Hämeenlinna
60 v. Evald Hytönen, Karhula
Eero Mattila, Forssa
17 50 v. Väinö Alho, Turku
18 60 v. Fanny Laakso, Nummela
18 50 v. Lauri Huotari, Nurmee
Eeva Pikkarainen, Hamina
Leo Sola, Karhula
19 75 v. Oskari Kataja, Karkkila
60 v. Ansa Kaipainen, Kymi
50 v. Katari Laitinen, Kuusankoski
Tenho Ylätupa, Hamina
20 70 v. Anni Karlstedt, Kotka
60 v. Toivo Kuitunen, Karhula
50 v. Tauno Laakso, Kotka
21 50 v. Arvo Mäkelä, Kokemäki
22 80 v. Manne Koivisto, Kotka
70 v. Jalmari Kuokkanen, Jyväskylä
23 60 v. Sylvi Liukko, Suolahti
50 v. Matti Kettula, Kuusankoski
Voitto Kuivanen, Lielähti
24 50 v. Sulo Karjalainen, Karkkila
25 70 v. Olga Pounti, Kotka
Arvo Sepänmaa, Jyväskylä
50 v. Martti Matilainen, Savonlinna
26 80 v. Ruudolf Suominen, Seinäjoki
75 v. Aina Lehtonen, Halikko
60 v. Sulo Sundholm, Helsinki
50 v. Eero Hankitie, Jyväskylä
Hjalmar Malnström, Helsinki
Nikolai Rätty, Kuopio
28 75 v. Anton Penttilä, Vehkalahti
70 v. Naimi Blomqvist, Salo
Tyyne Fält, Kuusankoski
Hilma Kolsi, Vehkalahti
28 70 v. Onni Neinberg, Jokela
60 v. Milan A. Aro, Tampere
Lennard Heikkinen, Jyväskylä
Alma Laine, Voikkaa
50 v. Olavi Haavisto, Jokela

- Onni Honkanen, Vuoksenniska
Oiva Jokinen, Rajamäki
Esko A. Virtanen, Hämeenlinna
29 60 v. Kaarlo Leppänen, Hämeenlinna

MAALISKUU

- 1 70 v. Erkki Sinervo, Salo
60 v. Väinö Kunttu, Helsinki
Pentti Saarinen, Tampere
2 70 v. Fanny Ahonen, Kajaani
50 v. Alpo Honkanen, Lahti
Erkki Simola, Voikkaa
3 60 v. Kalle Korja, Lempäälä
Kauko Laakso, Pyhtää
Arvo Ojala, Haapamäki
50 v. Sirkka Kaasinen, Kotka
Irja Perho, Lohja
4 90 v. Sofia Häggström, Pori
75 v. Aino Huhtanen, Helsingin mlk
60 v. Antti Heinänen, Hämeenlinna
50 v. Armas Korhonen, Kajaani
50 v. Impi Sallinen, Turku
5 75 v. Hanna Kauppinen, Pieksämäki
60 v. Hans H. Malmgren, Helsinki
Allan Vanamo, Helsinki
50 v. Erkki Immonen, Kotka
Väinö Lepistö, Siikainen
Saara Pirtinmaa, Jyväskylä
Risto Ranta, Imatra
Pentti Satopää, Salo
6 60 v. Veera Okkonen, Kotka
50 v. Frans Henriksson, Lahti
Elis A. Hovi, Ruotsinpyhtää
7 70 v. Jussi Tulonen, Helsinki
60 v. Väinö Tuomisaari, Varkaus
8 85 v. Ville Mannonen, Hollola
70 v. Otto Kupla, Karkkila
50 v. Eino Lappeteläinen, Savonlinna
9 75 v. Martta Mäkelin, Forssa
60 v. Laura Viitala, Kokkola
50 v. Heli Turola, Pietarsaari
Toivo Turunen, Savonlinna
11 80 v. Edvard Siikanen, Lahti
75 v. Eero Patala, Oulu
70 v. Emil V. Virta, Ruotsinpyhtää
Väinö Kirveskallio, Nummela
Fanni Virtanen, Forssa
60 v. Auli Syrjä, Tampere
50 v. Aarne Heiskanen, Kuopio
12 75 v. Martti Raunio, Salo
50 v. Aaro Ahola, Kouvola
Ester Rantanen, Turku
Kauko Toivonen, Seinäjoki
13 75 v. Otto Koskinen, Leppäkoski
70 v. Alma Kettula, Kuusankoski
60 v. Lempi Sisko Haavisto, Tampere
50 v. Salli Kurittu, Inkeroinen
Alvi Muttu, Heinola
14 60 v. Jaakko Luoto, Ylistaro
50 v. Usko Kokki, Harjavalta
15 60 v. Lydia Ranta, Suolahti
16 75 v. Hulda Laakso, Lohja
70 v. Toivo Niskanen, Kuhmo
60 v. Emil Matilainen, Karhula
Eino Ruuskanen, Imatra
Richard Westerholm,
Kirkkonummi
50 v. Aili Duncker, Tainionkoski
Aake Toikka, Nokia

- Kerttu Uutela, Forssa
17 60 v. Armas Ahvenainen, Antskog
Vilho Grönlund, Turku
Vilho Korkolainen, Lohja
50 v. Pentti-Gustav Kiviluoto, Kotka
Kaiho Malin, Karhula
Esteri Pitkänen, Pieksämäki
18 70 v. Jussi Raekari, Vaasa
50 v. Unto Kajander, Kuusankoski
Eino Laakso, Turku
Aarno Terho, Pori
19 75 v. Hilma Siik, Tainionkoski
60 v. Alvar Hänninen, Riihimäki
Pekka Mäkinen, Hämeenlinna
50 v. Pekka Paavilainen, Heinola
Jorma Pitkänen, Helsinki
20 70 v. Väinö Alexander Aalto, Ruotsin-
pyhtää
Vihtori Noronen, Jyväskylä
Matti Pulkkinen, Savonlinna
60 v. Allan Sievänen, Tikkurila
50 v. Sulo Vuorensyrjä, Karkkila
21 70 v. Martta Viilos, Jyväskylä
22 70 v. Lempi Bergström, Tikkurila
50 v. Erik Petter Laitinen, Ruotsin-
pyhtää
Ake Lindroos, Kuusankoski
Eino Tersa, Lappeenranta
23 60 v. Viljo Ojanen, Helsinki
50 v. Mirjam Kuronen, Vuoksenniska
Vilho Nevala, Oulu
Margit Nevalainen, Hamina
Viktor Sjöblom, Pietarsaari
24 85 v. Anna Matilda Nurminen, Voikka
60 v. Einari Rautiainen, Simpele
50 v. Aaro Pöykäri, Turku
25 60 v. Yrjö V. Louhevirta, Helsinki
Lasse R. Nyberg, Helsinki
Kalle Palmisen, Lahti
26 75 v. Antti Sirkka, Seinäjoki
70 v. Martta Leinonen, Kuopio
Juho Mikkelsen, Vuoksenniska
60 v. Väinö Liukkonen, Mikkeli
50 v. Eero Lihtola, Helsinki
27 80 v. Sigrid Keseri, Kotka
70 v. Edvard Mustonen, Jyväskylä
50 v. Onri Moisio, Helsinki
28 60 v. Edith Sofia Huldén, Lohja
Paaavo Lindfors, Turku
50 v. Armas Piippo, Kontiomäki
29 70 v. Ida Kettunen, Kotka
August Ylönen, Mikkeli
60 v. Sylva Jovero, Helsinki
30 90 v. Ida Manninen, Inkeroinen
75 v. Vilho Mattila, Salo
70 v. Väinö Heino, Nummela
60 v. Lauri Kiri, Kotka
Frans Salmi, Rajamäki
31 70 v. Tilda Kallio, Imatra
Lempi Ruunonen, Kotka
60 v. Viljo Elo, Turku
Johannes Jantunen, Punkaharju
50 v. Anna-Liisa Laakso, Kotka

HUHTIKUU

- 1 75 v. Martti Kujanpää, Forssa
60 v. Toivo S. Willgren, Hämeenlinna
Ilmari Vuorela, Launonen
2 60 v. Olga Laukkanen, Parikkala

- Albert Lindholm, Antskog
Emil Puustinen, Lahti
Toivo Suhonen, Varkaus
50 v. Rakel Tuomanen, Lappeenranta
3 80 v. Aino Kilpiö, Forssa
70 v. Emil Nurminen, Pyhtää
Aleksi Tikka, Jyväskylä
60 v. Aili Lampila, Heinola
Kalle Leppänen, Voikkaa
Viljo S. Monteenmäki, H:linna
50 v. Yrjö Ekholm, Mäntylharju
Matti Rakkolainen, Vuoksenniska
Väinö Toivanen, Mäntylharju
4 70 v. Toivo Arvila, Kuusankoski
Akseli Mäkelä, Tampere
60 v. Tauno Hietanen, Helsinki
Elli Kauppinen, Äänekoski
Viljo Mannonen, Karhula
5 80 v. Emmi Kansikas, Kuusankoski
70 v. Johan Mustonen, Helsinki
50 v. Martti Olavi Mannila, Riihimäki
Aino Salminen, Muurame
6 80 v. Hugo Väinö Hietanen, Espoo
75 v. Jenny Koivisto, Kotka
60 v. Antti Kauppinen, Kuhmo
50 v. Helmi Leponiemi, Tampere
7 60 v. Alvar Heinonen, Pietarsaari
Hugo Ranta, Helsinki
50 v. Paavo E. Karppinen, Helsinki
Aili Lehtonen, Hamina
Aino Mäkinen, Suolahti
8 50 v. Sakari Hakala, Ilmajoki
9 60 v. Toivo Kopra, Hyvinkää
50 v. Mirjam Markkanen, Kotka
10 75 v. Anna Jermilä, Myllykoski
70 v. Viljam Nieminen, Karhula
11 60 v. Aaro J. Hämäläinen, Äänekoski
Eeva Lappalainen, Imatra
Armas Markkanen, Könönpelto
Väinö Puustinen, Lahti
12 60 v. Eino Vuorinen, Tampere
50 v. Harry Salmi, Salo
13 50 v. Veikko Kärki, Valkeakoski
Yrjö Markkanen, Kotka
Taimi Lankinen, Valkeakoski
14 50 v. Raino Mäkelä, Kotka
15 50 v. Eino Pölönen, Savonlinna
16 60 v. Jalo Järvinen, Karjaa
Urho Nurmi, Turku
50 v. Martta Rajala, Ilmajoki
17 80 v. Arvi Autio, Tampere
50 v. Saima Niittylähti, Voikkaa
18 80 v. Maria Rantanen, Valkeakoski
70 v. Alina Kaapola, Forssa
60 v. Onni Tironen, Pieksämäki
50 v. Vilho Kuperinen, Lahti
Kaarlo Kuronen, Vuoksenniska
19 70 v. Yrjö Aronen, Lahti
60 v. Valto Käkälä, Lappeenranta
50 v. Kaarlo Ikonen, Kotka
Toivo Käyhkö, Helsinki mlk
Unno A. Laitinen, Helsinki
20 70 v. Artturi Kankare, Turku
50 v. Toivo Manninen, Hämeenlinna
Lauri Mäkelä, Vuoksenniska
21 50 v. Helmi Huurainen, Kajaani
Eino Kaarto, Salo
Viljo Liljedahl, Harvala
22 50 v. Oiva Aalto, Tikkurila
Erkki Laamanen, Mikkeli
Martti Salmi, Ulvila
23 60 v. Eino Suominen, Salo
50 v. Yrjö Aavikko, Lahti
Yrjö Lamppu, Kotka
24 70 v. Hilja Jukkara, Helsinki
60 v. Aarne Hyttinen, Vaala
Aino Vesterinen, Simpele
50 v. Viljo Järvinen, Nastola
Erkki Mikkelsen, Jyväskylä
25 75 v. Aleks Järvinen, Jämsä
Aino Karttunen, Tainionkoski
60 v. Karl Ailava, Helsinki
Reino Saarinen, Helsinki
50 v. Runar Rafael Hilden, Sipoo
26 70 v. Väinö Heiskanen, Varkaus
Toivo Kaapola, Forssa
60 v. Lauri Roppola, Lahti
28 80 v. Bernhard Maininki, Lohja
60 v. Hilja Sintonen, Turku
50 v. Kalervo Kurtto, Kuusankoski
Veikko Pasanen, Jyväskylä
Vieno Välimäki, Seinäjoki
29 70 v. Hulda Numminen, Hämeenlinna
60 v. Vilho Fossel, Vehkalahti
Reino J. Heinonen, Helsinki
Hannes Kuosmanen, Helsinki
Sylvia Rönngqvist, Espoo
Elisa Salminen, Petäjäskoski
30 50 v. Kauko Penttilä, Vehkalahti

TOUKOKUU

- 1 75 v. Sandra Silen, Lohja
70 v. Viljam Vilenius, Pyhtää
60 v. Lauri Laanti, Karhula
50 v. Toivo Torvinen, Kuopio
2 60 v. Erkki Nummelin, Seinäjoki
3 70 v. Paavo Leinonen, Oulu
60 v. Armas F. Nikkanen, Helsinki
Salli Paasonen, Kotka
3 50 v. Harry Blomberg, Helsinki
Lahja Meriläinen, Kajaani
Pekka Nissinen, Pieksämäki
4 75 v. Sanni Salminen, Jämsä
50 v. Edit Haavisto, Jokela
Armas Karvinen, Savonlinna
Pellervo Väinö, Forssa
5 60 v. Anni Elovaa-a, Pori
Esko Lauri, Turku
6 70 v. Jenny Kymäläinen, Lahti
60 v. Esko Kunnas, Lahti
Lauri Taskinen, Helsinki
50 v. Mirja Hello, Helsinki
Mauno Toivainen, Riihimäki
7 70 v. Väinö Väkevä, Pori
60 v. Helle Lindblom, Pietarsaari
Veikko Siikkola, Inkeroinen
Meeri M. Sovasto, Pyhtää
50 v. Oiva Järvinen, Säksjärvi
Tauno Vanhanen, Nummela
8 75 v. Aino M. Niemi, Hämeenlinna
60 v. Paavo O. Palmela, Helsinki
50 v. Otto Hiltunen, Karhula
9 60 v. Toivo Oskari Immonen, Könönpelto
Ella Kaskinen, Pori
10 70 v. Aina Jokela, Turku
Tyyne Pelin, Helsinki
Maria Tapionkoski, Suomussalmi
60 v. Mauno Ansio, Panella

- Tarmo Kulmanen, Vaasa
Arna Tuomi, Helsinki
50 v. Kalervo Heino, Jyväskylä
Johannes Volotinen, Jyväskylä
11 80 v. Iida Nurmi, Hämeenlinna
75 v. Hiski Kallio, Suomussalmi
60 v. Feelis Huuho, Vehkalahti
50 v. Juhon Holopainen, Kontiomäki
Kalle Johansson, Lohja
Sulo Ilmari Laine, Seinäjoki
12 75 v. Taavetti Happonen, Tuusniemi
50 v. Mirja Laine, Kuusankoski
Erkki Reilio, Toijala
13 60 v. Hilja Oksanen, Forssa
14 60 v. Pauli Kivelä, Tampere
50 v. Toivo Lälönen, Lielähti
15 70 v. Yrjö J. Mannila, Seinäjoki
60 v. Eino Hytönen, Tikkurila
50 v. Einari Räninen, Savonlinna
16 75 v. Hilma Havukainen, Kuopio
50 v. Per Engblom, Turku
Väinö Kivinen, Turku
Nora Alica Laakso, Nummela
Tauno Suikkari, Vuoksenniska
17 60 v. Soini Keronen, Kokkola
Arvo Viljanen, Harjavalta
18 70 v. Lempi Koivuniemi, Killinkoski
60 v. Lyyli Karjalainen, Mäntylharju
Arvo Liukkonen, Helsinki
Erkki Torvelainen, Turku
50 v. Onni Tolvanen, Jyväskylä
19 50 v. Erkki Vesa, Varkaus
20 80 v. Lyydia Lindstedt, Forssa
50 v. Unto Alho, Kotka
Toimi Ranne, Tikkurila
21 75 v. Hilja Hagfors, Jyväskylä
70 v. Tauno Leinonen, Kotka
60 v. Kyllikki Paananen, Lieksa
22 60 v. Toivo Eerola, Turenki
Vilho Mettälä, Lempäälä
50 v. Kauko K. Lappalainen, Helsinki
23 75 v. Kustaa Höglund, Kotka
70 v. Impi Postinen, Killinkoski
60 v. Lempi Svahn, Espoo
24 85 v. Herman Ruuskanen, Kotka
60 v. Vilho Taurén, Savonlinna
Armas Vasenius, Tikkurila
50 v. Eero Ossian Lampi, Lohja
25 75 v. Martta Kervinen, Hamina
60 v. Eino Pouhakka, Voikkaa
Kaarlo Puomisto, Lahti
Edvin Savonen, Karhula
Aili Vatto, Kuusankoski
50 v. Lempi Palkamo, Hollola
Lauri Ryökkinen, Lappeenranta
Saimi Vehmala, Mikkeli
26 70 v. Vilhelmiina Vilkkilä, Suolahti
60 v. Hannes Tammirousu, Jyväskylä
50 v. Erkki Saari, Helsinki
27 75 v. Hilja Nieminen, Kuusankoski
70 v. Einari Wendelin, Lohja
60 v. Frans Vaahtero, Seinäjoki
28 70 v. Maija Liesirova, Pieksämäki
50 v. Aune Honkanen, Jämsä
Ida Laakso, Riihimäki
29 60 v. Oiva Viljam Hurri, Kotka
60 v. Ahti Linnala, Lahti
Oiva Valtonen, Helsinki
50 v. Lauri Salmi, Turku
Oiva Sundström, Riihimäki

- 31 70 v. Matti Korpela, Äänekoski
31 60 v. Viljo Käyhty, Imatra
Arvi Pirtinmaa, Jyväskylä
50 v. Uuno Jaakkola, Kokkola
Gösta V. Wingqvist, Helsinki

KESÄKUU

- 1 60 v. Viljo Mattson, Kotka
50 v. Eero Lilja, Helsinki
Arvo Naakka, Hamina
2 70 v. Jalmari Matero, Suomussalmi
60 v. Elsa Salo, Harjavalta
Erkki Törrönen, Lappeenranta
Esteri Vuorinen, Tampere
3 80 v. Emilia Kärki, Nokia
75 v. Martta Krohn, Pietarsaari
60 v. Toivo Laitinen, Lappeenranta
50 v. Toivo Hyvärinen, Hämeenlinna
4 50 v. Antero Fors, Kemi
Pentti Koivisto, Lappeenranta
5 70 v. Anna Huuskonen, Suolahti
60 v. Veli Palonen, Kuusankoski
50 v. Onni Koskinen, Parkano
Jenny Niilola, Helsinki
Elsi Salo, Hollola
Erkki Tyni, Hamina
6 70 v. Eeva Hallenberg, Hämeenlinna
60 v. Olavi Mänttari, Inkeroinen
50 v. Alvar Hietanen, Voikkaa
7 70 v. Elina Manninen, Tainionkoski
60 v. Mauno Fredriksson, Karkkila
50 v. Matti Ropponen, Joensuu
Eelis Räisä, Pieksämäki
8 75 v. Ilmari Virtanen, Kisko
70 v. Lauri Marjamäki, Toijala
60 v. Hannes Aalto, Saukkola
9 75 v. Einari Holsti, Forssa
Eeli Mikkonen, Kajaani
50 v. Augusta Kuusisto, Tampere
Erkki Rantala, Helsinki
Tor Sjöblom Antskog
Liisa Silta, Tampere
10 70 v. Kalle Reiman, Jyväskylä
Frans Välimäki, Sääksjärvi
60 v. Martta Oittinen, Leppäkoski
50 v. Laina Keltto, Ylistaro
11 70 v. Saima Liukkonen, Voikkaa
12 70 v. Martta Lahtinen, Jyväskylä
Veikko Salonen, Suolahti
60 v. Ahti P. Katajisto, Helsinki
50 v. Svante Tuomarmäki, Salo
13 50 v. Toivo Hyvärinen, Hämeenlinna
Eila Rytönen, Lempäälä
14 70 v. Ida Komulainen, Kotka
15 60 v. Unto Aitto, Turku
Veikko Nieminen, Kemi
Pertti Rajamäki, Kuusankoski
Eini Raukko, Forssa
50 v. Tenho Vuorisalo, Helsinki
Kerttu Väänänen, Espoo
16 70 v. Lyyli Ilomäki, Kotka
60 v. Toivo Burman, Lappeenranta
Helmi Kauko, Pietarsaari
50 v. Toivo Heervä, Turku
Pentti Suoranta, Pieksämäki
Anna-Liisa Virtanen, Turku
17 80 v. Alvar Granlund, Kotka
70 v. Tuomo Heinänen, Vihti
Lyyli Ilomäki, Kotka

- Väinö Repo, Imatra
 Viljo Tuomainen, Jyväskylä
 60 v. Matti Hirsimäki, Lahti
 Helmi Latvala, Hämeenlinna
 50 v. Kerttu Pihlström, Karjaa
 Aaro Pätsi, Riihimäki
 18 70 v. Anni Alén, Halikko
 Kaarlo K. Laakso, Helsinki
 60 v. Juhana Laurikainen, Kuopio
 50 v. Orvokki Ranta, Tainionkoski
 19 80 v. Artturi Witt, Karhula
 70 v. Bertta Kallio, Lahti
 60 v. Eufrosyme Mikkola, Forssa
 Ilmari Paristo, Hamina
 50 v. Kalle Kovanen, Vaasa
 Hilma Leppänen, Heinola
 Viljo Salmi, Jyväskylä
 Varma Salo, Turku
 20 70 v. Kaisu Kiiskilä, Lahti
 60 v. Into Kantonen, Nokia
 Mikko Mikonkoski, Tampere
 50 v. Veikko Heiskanen, Äänekoski
 21 50 v. Heimo Enqvist, Turku
 Armas Majjala, Ilmajoki
 Ahti Emil Tapper, Nastola
 22 60 v. Helvi Nevalainen, Jyväskylä
 Tiitus Niilo-Rämä, Espoo
 50 v. Mikko Kirjavainen, Varkaus
 Johannes Reinikainen, Varkaus
 23 60 v. Olavi Säteri, Toijala
 24 85 v. Hilda Aartelo, Kuusankoski
 60 v. Heikki Maarala, Kajaani
 Aili Rae, Inkeroinen
 Matias Ranta, Pietarsaari
 50 v. Heikki Ruotsalainen, Espoo
 25 60 v. Karl Ahlberg, Helsinki
 Lea Mäkelä, Forssa
 Uuno Villanen, Jyväskylä
 26 50 v. Viljo Litnänen, Lappeenranta
 Orvokki Ojanen, Viiala
 Toivo Vuorinen, Helsinki
 27 60 v. Vieno Stollhammar, Kuusankoski
 50 v. Unto Lehkonen, Kitee
 28 70 v. Alma Viirto, Vihti
 60 v. Aini Ketonen, Harjavalta
 Aaro Lopenen, Valkeakoski
 50 v. Eila Hindrell, Jyväskylä
 Tommi O. Kosonen, Helsinki
 Sulo Torkkeli, Jämsä
 Pentti Tuominen, Turku
 30 75 v. Maikki Koivu, Helsinki
 60 v. Arvo Sävelä, Kankaanpää
 50 v. Mikko Horko, Helsinki
 Martti Piittulainen, Savonlinna
 Olavi Virtanen, Helsinki

HEINÄKUU

- 1 60 v. Vieno Hakala, Forssa
 Meri Hyvönen, Kuusankoski
 50 v. Ester I. Linjamäki, Turku
 Teuvo Savolainen, Helsinki
 2 60 v. Sigurt Pirinen, Pyhtää
 50 v. Anna-Liisa Leino, Hämeenlinna
 Armas Lintunen, Varkaus
 2 75 v. Gabriel Syrjälä, Tikkurila
 60 v. Reino Seunala, Lahti
 4 70 v. Impi Kunkare, Turku
 Väinö Salonen, Helsinki
 60 v. Arvo Udd, Pajusaari

- 50 v. Taavetti Laukkanen, Tuusniemi
 Reino Ristilä, Seinäjoki
 5 60 v. Tauno Immonen, Suolahti
 Alma Järvinen, Ruotsinpyhtää
 Impi Viherkanto, Lohja
 6 70 v. Augusta Luukkainen, Helsinki
 Aleksi A. Sauro, Helsinki
 50 v. Sulo Seitsjoki, Kajaani
 7 60 v. Voitto Elo, Karhula
 50 v. Hilikka Yrjönen, Myllykoski
 8 50 v. Kirsti Laakso, Turku
 9 75 v. Toivo Pyy, Karhula
 70 v. Ville Nihtilä, Lahti
 60 v. Ilmari Kiema, Pieksämäki mlk
 50 v. Erkki Söderman, Turku
 Airi Tenttula, Halikko
 10 60 v. Elna M. Matikainen, Simpele
 Veikko Tuomi, Kuusankoski
 50 v. Vieno Kiviluoto, Kotka
 Saima Sinervä, Forssa
 11 70 v. Johannes Neuvonen, Hollola
 60 v. Viljam Salakka, Lappeenranta
 50 v. Helvi Eskola, Hämeenlinna
 12 70 v. Linda Kuvaja, Kotka
 60 v. Volmar Mellin, Karhula
 Olavi Pajunen, Kouvola
 50 v. Kaino Mäenala, Hämeenlinna
 Helmi Tuutti, Hamina
 Helga Vasenius, Tikkurila
 13 60 v. Matti Holopainen, Jyväskylä
 50 v. Sanni Sääntti, Laihia
 14 60 v. Onni Gröndahl, Voikkaa
 50 v. Sirkka Hautala, Voikkaa
 Leo Rajantie, Karhula
 Hilja Sylvia Sutinen, Voikkaa
 15 60 v. Adolf Ekholm, Riihimäki
 Niilo Pulli, Teuva
 Antti Rauta, Äänekoski
 50 v. Viljo J. Oksanen, Äänekoski
 16 70 v. Liisa Kääriäinen, Helsinki
 60 v. Hugo Forström, Inkeroinen
 Aino Pakarinen, Hämeenlinna
 Pauli Porthen, Valkeakoski
 Ellen Valkalahti, Lohja
 50 v. Jaakko Laine, Imatra
 17 60 v. Sulo Kankkunen, Kotka
 18 50 v. Tauno Simpanen, Inkeroinen
 Erkki Vaittinen, Savonlinna
 19 50 v. Oiva Uskelin, Salo
 20 60 v. Martta Parviainen, Nurmee
 Onni Tujunen, Voikkaa
 50 v. Onni Halttunen, Vaala
 Matti Jantunen, Kouvola
 Esko Paronen, Nurmijärvi
 21 60 v. Esko Rajala, Helsinki
 Uuno Rinne, Toijala
 Kalle Saarharju, Jokela
 50 v. Hilma Salonen, Lappeenranta
 22 60 v. Veera Makkonen, Helsinki
 Siiri Tilén, Helsinki
 23 70 v. Olga Harjanen, Kajaani
 Emil Ranki, Kotka
 Väinö Vuorisääri, Salo
 60 v. Rudolf Lönnqvist, Kokkola
 Väinö Malinen, Oulu
 Paavo Metsäaho, Lohja
 50 v. Sulo A. Tiilikka, Vuoksenniska
 Aarre Vitikainen, Kotka
 24 70 v. Hellä Liukkonen, Kuusankoski
 60 v. Hilja Saarinen, Riihimäki

- 50 v. Vilho Lahti, Voikkaa
 25 60 v. Esteri Sundvall, Lohja
 Yrjö Tuominen, Salo
 Armas Uitto, Loviisa
 50 v. Kauko Sinkkonen, Riihimäki
 Kalle H Vuorivirta, Hämeenlinna
 26 50 v. Aimo Juanoja, Hämeenlinna
 27 70 v. Anna Elisabet Simokari, Tre
 60 v. Elli Nurminen, Harjavalta
 50 v. Iivari Häikiö, Oulu
 Lempi Karhunen, Kotka
 28 60 v. Aili Karhunen, Kuopio
 50 v. Eero Iltaanen, Valkeakoski
 29 60 v. Maurits Furstenback, Mylly-
 koski
 50 v. Vieno Kankaanpää, Jyväskylä
 Kauko Tuutti, Lappeenranta
 30 90 v. Anna Armida Aarnio, Kotka
 80 v. Antti Salonen, Voikkaa
 60 v. Paavo Janatuinen, Kotka
 Väinö Stålhammar, Helsinki
 31 80 v. Saima Kallio, Jyväskylä
 70 v. Emil Pirhonen, Kuopio
 60 v. Martta Ahvenainen, Antskog
 Aili Hannula, Kymi
 50 v. Helena Anttila, Hämeenlinna

ELOKUU

- 1 70 v. Toivo Niemelä, Kemi
 Niilo Röyskö, Seinäjoki
 60 v. Arvo Kivisilta, Lahti
 Kalle Mäntylä, Parkano
 50 v. Onni Kotila, Jämsä
 2 70 v. Olga Laaksonen, Riihimäki
 60 v. Elina Hilpas, Imatra
 Ilona Sinkkonen, Simpele
 50 v. Heino Kauhanen, Kajaani mlk
 3 70 v. Emma Rautiainen, Varkaus
 60 v. Laina Seiniö, Kotka
 Reino Seunala, Lahti
 Reino Suutarinen, Kajaani mlk
 Väinö Vilppula, Vehkalahti
 50 v. Paavo Männikkö, Teuva
 4 60 v. Juho Ivanof, Vehkalahti
 Signe Järvinen, Turku
 Aarne Yrjönen, Kotka
 50 v. Lauri Jokela, Nummela
 Toivo Numminen, Kuusankoski
 Eino Rantala, Oriniemi
 Tauno Lehtinen, Lohja
 5 75 v. Saima Kandelin, Tampere
 70 v. Lauri Roinila, Lahti
 60 v. Impi K. Lindholm, Hämeenlinna
 Arvo Suomela, Kajaani
 50 v. Taimi Sirola, Vehkalahti
 Kalevi Viljakainen, Suolahti
 6 70 v. Katri Koivumäki, Pyhtää
 50 v. Mauno Koski, Turku
 7 75 v. Kalle Kaukovaara, Helsinki
 60 v. Oskari Räsänen, Tuusniemi
 50 v. Erkki Hassinen, Harviala
 Veikko Jalava, Hyrynsalmi
 Aleksanteri Salopino, Tampere
 8 80 v. Anna Flinkman, Helsinki
 70 v. Toivo Hirvonen, Imatra
 Lauri Santanen, Helsinki
 60 v. Anton Saarinen, Mynämäki
 50 v. Toivo Seding, Harjavalta
 9 60 v. Reino Happonen, Espoo

- 50 v. Tauno Hiltunen, Kotka
 10 80 v. Niklas Aalto, Jämsä
 60 v. Lauri Korkeakoski, Kotka
 Eino Routi, Karhula
 50 v. Veikko Halttu, Kemi
 Lauri Ollonen, Lappeenranta
 11 80 v. Ida Kunelius, Helsinki
 70 v. Kustaa Aho, Hämeenlinna
 50 v. Maire Salonen, Jyväskylä
 Klaus Sigfridsson, Turku
 12 70 v. Anni Flinkman, Lahti
 50 v. Ester Helin, Helsinki
 Ensio Pohjola, Vehmaa
 13 60 v. Eino Hannula, Valkeakoski
 Veikko Ukkonen, Pieksämäki mlk
 14 70 v. Katri Törnroos, Helsinki
 50 v. Toivo Kontio, Vuolijoki
 Salli Naakka, Hamina
 Kalervo Tukia, Turku
 Juhani Väänänen, Jyväskylä
 15 75 v. Hilja Heino, Ruokolahti
 50 v. Reino August Laitinen, Kõnõn-
 pelt
 Taito Uusiheimala, Kouvola
 16 60 v. Laina Rannikko, Kotka
 Kaarlo Roden, Vaasa
 50 v. Terttu Kosonen, Lahti
 17 70 v. Pekka Tanskanen, Simpele
 60 v. Martti Pellikka, Karhula
 50 v. Annikki Väänänen, Turku
 18 75 v. Matilda Jokinen, Voikkaa
 70 v. Edla Partti, Harjavalta
 Ellen Säde, Tampere
 60 v. H. ikki Kautto, Äänekoski
 Waltter Kräknäs, Seinäjoki
 50 v. Ilmo Kirvesniemi, Lappeenranta
 Helvi Kuittinen, Nurmee
 19 70 v. Hilja Hakonen, Ylistaro
 20 50 v. Seelim Tossavainen, Vaala
 22 50 v. Kerttu Sivonen, Helsinki
 23 50 v. Otto Kaipio, Jyväskylä
 24 80 v. Anton Nieminen, Riihimäki
 70 v. Aili Mäkelä, Ulvila
 Fanni Santanen, Ulvila
 60 v. Ida Ekman, Kaarina
 Ida Ekman, Sääksjärvi
 Eero Sutinen, Karhula
 25 80 v. Greta Pesonen, Kotka
 Toivo Hummelin, Tampere
 60 v. Hanna Suutarinen, Kajaani mlk
 50 v. Aarre Peltonen, Hämeenlinna
 27 70 v. Maria Happonen, Tuusniemi
 50 v. Väinö Komulainen, Jokela
 28 80 v. Eemil Elo, Panelia
 50 v. Väinö Holopainen, Kouvola
 Eino Kuosa, Vaasa
 Elsa Kuronen, Simpele
 Salli Luukkainen, Helsinki
 Tauno Ylikirkko, Seinäjoki
 29 75 v. Frans L. Söderling, Hämeenlinna
 60 v. Arvo Vääntinen, Karhula
 50 v. Rauni B. Koskinen, Riihimäki
 Anton Ottonen, Kotka
 30 60 v. Meeri Ranta, Pietarsaari
 Viljo Salminen, Kouvola
 Sulo Kallioinen, Lahti
 50 v. Simo Lahtinen, Ulvila
 Orvo Rantanen, Lappeenranta
 31 60 v. Veikko Kainulainen, Parikkala
 Saima Lymy, Äänekoski

Helly Nybacka, Pietarsaari
50 v. Valde Ojansivu, Lempäälä

SYYSKUU

1 70 v. Eemil Randell, Kellokoski
60 v. Irja Rahikainen, Tainionkoski
Ossi Tikkanen, Joensuu
50 v. Jalmari Bagge, Vuoksenniska
Eino Hillberg, Helsinki
Eeva Lepistö, Voikkaa
Olga Pakkalen, Hämeenlinna
2 80 v. Evert Rauhamäki, Hamina
60 v. Väinö Johannes Haavisto, T:re
Pauli Räikkönen, Jyväskylä
Matti Sandholm, Ulvila
50 v. Aino Ylätupa, Hamina
3 50 v. Pauli Korppi, Kuusankoski
Eino Linden, Sääksjärvi
Matti Salonen, Jyväskylä
4 70 v. Frans Kantola, Lempäälä
5 75 v. Emmi Numminen, Riihimäki
70 v. Lempi Nieminen, Harviala
50 v. Irene Sinkkonen,
Kirkkonummi
6 Aino Salminen, Oulu
50 v. Jarl Lindberg, Karjaa
8 70 v. Eliel Väisänen, Rutola
60 v. Ahto Isaksson, Riihimäki
Jouko Jalojärvi, Toijala
50 v. Elma Kahila, Mynämäki
Irja Lindström, Lohja
Unto Rautiainen, Lappeenranta
9 70 v. Eino Talanti, Helsinki
60 v. Toivo Myyräläinen, Lranta
Einari Salohovi, Vaasa
10 70 v. Lahja Niinikoski, Salo
60 v. Rinna Lehtinen, Varkaus
11 70 v. Bruno Päänni, Karhula
60 v. Antti Pohjolainen, Vuoksenniska
50 v. Johannes Kokki, Valkeakoski
12 80 v. Kustaa Nylund, Turenki
75 v. Arvi Aalto, Hämeenlinna
60 v. Onni Tuominen, Helsinki
50 v. Keijo Halme, Turku
Pekka Korventausta, Turku
Ensio Yrjölä, Kouvola
13 60 v. Ilmari Kuparinen, Vuoksenniska
50 v. Meeri Suuronen, Kymi
14 75 v. Augusti Saalasti, Myllykoski
70 v. Hjalmar Kaskinen, Kouvola
Lauri Mäntylä, Jyväskylä
50 v. Erkki Hietala, Kuusankoski
Aimo Lintukorpi, Launonen
15 75 v. Juho Valkeapää, Helsinki
60 v. Helga Almen, Vaasa
Martti Nero, Lappila
Toivo Putkonen, Seinäjoki
50 v. Anna Ekman, Lappila
Aino Litmanen, Helsinki
16 70 v. Eljas Junnunen, Lappeenranta
50 v. Veikko Jaakko Hipp, Seinäjoki
Esteri Huuho, Kotka
Anni Kautto, Äänekoski
17 60 v. Toivo Lehto, Jyväskylä
Tyyne Lääperi, Imatra
Hilpi Reimi, Lappeenranta
Alvar Salonen, Jyväskylä
50 v. Albert Pettersson, Teijo
18 60 v. Tauno Huhta-aro, Äänekoski

Helvi Jäntti, Simpele
Urho Korenius, Turku
Niilo Laine, Ulvila
Väinö Lehtonen, Viiala
Aarne Tuominen, Riihimäki
50 v. Helka Kujala, Kymi
19 60 v. Veikko K. Ahonen, Helsinki
Anna Nurminen, Lahti
50 v. Helka Hyytiä, Karjaa
Aune Kautto, Jyväskylä
Aarne Vaahtera, Antskog
Vilho Virtanen, Espoo
20 70 v. Kalle Seppälä, Lohja
60 v. Helmi Rantanen, Viiala
50 v. Helmi Kolehmainen, Vaala
Taimi Lehtiö, Turenki
Helena Pulkkinen, Hämeenlinna
21 75 v. Helmi Skjöld, Kotka
70 v. Juho Ulmanen, Seinäjoki
60 v. Niilo Levander, Inkeroinen
50 v. Pentti Salomon Hietikko,
Seinäjoki
22 75 v. Elsa Grönholm, Forssa
60 v. Heikki Heino, Ulvila
Uno Parviainen, Kuusankoski
23 75 v. Riitta Pihlanen, Hämeenlinna
70 v. Kalle Uusvirta, Toijala
60 v. Aarne Loikala, Harjavalta
50 v. Vieno Kaario, Hamina
24 93 v. Alma Häkkinen, Lappila
70 v. Aino Hiltunen, Tampere
Väinö Lanki, Vehkalahti
60 v. Frans Helin, Jämsä
Eino Helminen, Kuusankoski
25 70 v. Aino Ristimäki, Vaasa
60 v. Väinö Lempiäinen, Vuoksenniska
Tekla Roisko, Jyväskylä
50 v. Jarl Danielsbacka, Pyhtää
26 80 v. Jenny Kahila, Killinkoski
70 v. Antti Kakkola, Lappeenranta
v. Emil Putkonen, Varkaus
60 v. Tyyne Leino, Karkkila
27 60 v. Oiva Viitanen, Turku
28 80 v. Elli Vihervaara, Kotka
60 v. Lauri K. Railio, Helsinki
50 v. Allan Ahonen, Pieksämäki
Eero Pesonen, Kajaani mlk
Arssi Saimala, Espoo
29 70 v. Ida Kärkkäinen, Jyväskylä
50 v. Alpo Gråsten, Loviisa
Mikko O. Saarinen, Helsinki
30 60 v. Urho Pinomäki, Turku
50 v. Elli Paasio, Salo

LOKAKUU

1 70 v. Hilda Kaukiainen, Loviisa
60 v. Sirkka Aho, Inkeroinen
Tauno Guseff, Karhula
Tauno Kurko, Helsinki
Ahti Myyrä, Imatra
Arvo Virtalaakso, Jokela
50 v. Annikki Heiskari, Petäjäskoski
2 80 v. Maria Granath, Oulu
75 v. Juho Laine, Vaasa
Hilda Vahtera, Forssa
70 v. Reino Salminen, Forssa
Hanna Senne, Myllykoski
60 v. Ilta Lindberg, Karhula
50 v. Saimi Elisabet Kangas,

- Toholampi
Boris Karlsson, Oulu
Helvi Laake, Forssa
Elma Lehtinen, Karhula
Taito Lehtinen, Lappila
- 4 70 v. Väinö Muurman, Vehkalahti
60 v. Tauno Tontti, Turku
- 5 70 v. Hilma Kosunen, Varkaus
Ida Kujanhaara, Jyväskylä
- 6 75 v. Frans Tirola, Hollola
70 v. Hugo Vesanen, Vehmaa
50 v. Matti Laakso, Nummela
Olavi Pöljö, Lappeenranta
- 7 60 v. Vieno Tuominen, Hämeenlinna
8 75 v. Johan K. Mäkinen, H. linna
70 v. Oskari Mansikka-aho, Äänekoski
60 v. Eero Forsberg, Forssa
Lauri Hagelin, Helsinki
- 9 85 v. David Hanhineva, Karttula
70 v. Arttu Vuori, Kemi
60 v. Hilja Paasikallio, Helsinki
- 10 70 v. Juho Hyvärinen, Ylistaro
Matti Lahtinen, Pajusaari
Olga Repo, Tainionkoski
60 v. Teodor Pussinen, Jokela
Pauli Veltheim, Jyväskylä
50 v. Anna-Liisa Sundström, Nummela
- 11 75 v. Otto Kauppinen, Kemi
70 v. Jalmari Aaltonen, Panelia
50 v. Veikko Parkkari, Kotka
- 12 75 v. Martta Kärki, Pori
60 v. Anna Laukkanen, Helsinki
Onni Metiäinen, Voikkaa
Eino Oksanen, Lohja
Kaino Onerva Sakki, Kotka
- 13 70 v. Harald Nilsson, Helsinki
60 v. Tellervo Johansson, Pori
- 14 50 v. Kauko Kuisma, Vuoksenniska
Eino Piirainen, Kuhmo
- 15 50 v. Kustaa Karhunmaa, Otanmäki
16 80 v. Elsa Alakoski, Kerava
60 v. Matti Mattila, Toijala
Eino Okkonen, Nurmes
Mikko Taipale, Jyväskylä
- 17 70 v. Vilho Heinonen, Nurmijärvi
60 v. Erkki Helanummi, Kemi
Pauli Rinne, Äänekoski
50 v. Veikko Olavi Vanttinen, Könön-
pelto
- 18 70 v. Viljo Astala, Turku
60 v. Aini Mirjam Aaltonen, Lohja
Väinö Penna, Lappeenranta
Viljo Seppälä, Valkeakoski
50 v. Aili Hautakangas, Simpele
Reino Paalanen, Varkaus
- 19 60 v. Sauli Grönholm, Inkeroinen
50 v. Vilma Forsman, Karjaa
Taisto Huurre, Vehkalahti
- 20 75 v. Amanda Mäki, Pori
60 v. Eero Karanko, Turku
50 v. Irja Edelman, Espoo
Rauha Merivirta, Nummela
- 21 75 v. Frans Juselius, Myllykoski
60 v. Heikki Lilja, Siikainen
50 v. Matti Hakala, Lahti
- 22 70 v. Aino Virtanen, Inkeroinen
60 v. Maunu Pesu, Voikkaa
50 v. Toivo Kauko, Forssa
Mauno Merilinna, Helsinki
- 23 50 v. Eero Korkiamäki, Tampere

- 24 75 v. Niini Tuomola, Ulvila
60 v. Enok Kallbacka, Riihimäki
Eino Mättö, Jyväskylä
- 50 v. Antti Kylä Laurila, Tampere
Martti Teikari, Vehkalahti
- 25 60 v. Lahja Lönnqvist, Pori
50 v. Rauha Saarinen, Hyvinkää
- 26 75 v. Inkeri Kalpa, Turku
60 v. Onni Kärkkäinen, Pieksämäki
Kerttu Myllymäki, Pajusaari
Arttur Vainio, Salo
- 50 v. Aatos Frangen, Ulvila
- 27 75 v. Fanny Ester Suomi, Lahti
60 v. Helmi Ruotsalainen, Jyväskylä
50 v. Toivo Hautamaa, Imatra
Iivari Hellen, Helsinki
Hilding Holmsten, Kotka
Irja Saaristo, Karkkila
Urho Sallinen, Forssa
- 28 70 v. Jalmari Selin, Launonen
60 v. Einari Huikkonen, Lappeenranta
- 29 80 v. Hilma Rantasalo, Tainionkoski
60 v. Maija Leppänen, Hämeenlinna
Eino Mustonen, Lappeenranta
- 50 v. Esko Valve, Turenki
- 30 Toivo Ignatius, Kitee
Vihtori Tapiola, Pori
Sulo Vanhoja, Vehkalahti

MARRASKUU

- 1 75 v. Aino Liimatainen, Hämeenlinna
70 v. Aino Maso, Kotka
60 v. Pauli Härmä, Vaasa
50 v. Aatos A. Avola, Espoo
Martti Lantta, Lahti
Toini Puistovaara, Lappi TI
Matti Rapeli, Helsinki
- 2 60 v. Alli Heistman, Helsinki
Tauno Pöyhönen, Karhula
Aarne Tarvainen, Äänekoski
Aarne Virtanen, Salo
- 50 v. Olavi A. Jousila, Helsinki
Sylvi Kaarlela, Helsinki
Kyllikki Kujansuu, Pori
- 3 90 v. J. E. Pukander, Vaasa
70 v. Anni Korhonen, Kotka
50 v. Saara Kultala, Kokkola
- 4 50 v. Toivo Toropainen, Myllykoski
- 5 60 v. Pekka Valajärvi, Turenki
50 v. Birger Antin, Kotka
- 6 70 v. Uno Mäkelä, Myllykoski
60 v. Alli Asula, Vaasa
Onni Karhunen, Kuopio
Eino Muikku, Lappeenranta
- 50 v. Tyyne Honkanen, Mikkeli
Tuukka Suhonen, Turku
- 7 70 v. Heikki Tapaninen, Nummela
50 v. Arvo Lusenius, Nummela
- 8 60 v. Hilma Palonen, Kuusankoski
50 v. Eino Lönngröm, Helsinki
- 9 75 v. Otto Laine, Jämsä
70 v. Bernhard Lehtonen, Hämeenl.
Frans Rantanen, Tikkurila
- 9 60 v. Olavi S. Muhonen, Helsinki
Aune Pili, Myllykoski
Toivo Tenttula, Halikko
- 10 90 v. Edla Virtanen, Lahti
50 v. Valdine Pohjonen, Kokkola
- 11 80 v. Emil Viikilä, Lahti

- 60 v. Jalmari Greek, Jyväskylä
Ensi H. Laiho, Turku
Eeva Ranta, Hämeenlinna
- 50 v. Aino Nygren, Loviisa
Aarne Vasenius, Tikkurila
- 12 80 v. Matti Vesivalo, Joutseno
75 v. Ernesti Sainio, Espoo
70 v. Martti Rusola, Ulvila
60 v. Siiri Nieminen, Lahti
Leevi Pekkanen, Helsinki
- 13 75 v. Lempi Nieminen, Hämeenlinna
70 v. Väinö Järvinen, Panelia
Matias Oksanen, Lahti
- 60 v. Helvi Helminen, Kuusankoski
Arvo Hölsä, Kuusankoski
Katri Leino, Kuusankoski
Aarne Rafael Tuominen,
Ruotsinpyhtää
- 50 v. Georg Niemi, Suolahti
- 14 60 v. Urho Alamäki, Vaasa
60 v. Bertta Palomäki, Harjavalta
50 v. Taimi Hirvonen, Kuusankoski
Hilkka Nieminen, Lahti
Tauno Saarinen, Jokela
- 15 60 v. Arvo Sarlin, Teijo
50 v. Tapani Kangas, Varkaus
Pauli Kemppainen, Puolanka
Aarne Rajala, Kotka
- 16 70 v. Maija Paakki, Ruokolahti
60 v. Aarne Kaskinen, Pori
50 v. Mailis Hermunen, Kuusankoski
Väinö Lipponen, Pieksämäki
Väinö Peltonen, Riihimäki
- 17 60 v. Voitto Helismo, Teijo
Maire Laaksonen, Turku
50 v. Helmi Asikainen, Lappeenranta
Paula Lindroos, Turku
- 18 80 v. Hilja Ikävalko, Joutseno
70 v. Eemil Humpinen, Kemi
60 v. Eino Hokkanen, Kuusankoski
50 v. Sulo Vainio, Kotka
- 19 60 v. Paavo Hujala, Inkeroinen
Fanny Virtanen, Ulvila
- 20 60 v. Paavo Viljam Alari, Siikainen
Viljam Ilmo, Jyväskylä
Johan A. Sjöman, Riihimäki
- 50 v. Olavi Laaksonen, Lahti
Taisto Lindberg, Riihimäki
- 21 75 v. Anni Jokela, Helsinki
Hilja Kankanen, Hamina
60 v. Irja Koivu, Pori
Anian August Nyberg, Lohja
- 50 v. Armas Jalo Haapasalmi
Jalmari E. Heinonen, Vuoksen-
niska
Toini S. Heikkinen, Kuusankoski
Matti Tiihonen, Voikkaa
- 22 80 v. Matti Lampinen, Joutseno
50 v. Oma Salonen, Tikkurila
- 23 80 v. Aimo Aalto, Lappeenranta
75 v. Senja Tuominen, Ulvila
60 v. Pauli Korpela, Kuusankoski
Rauha Sarvisto, Helsinki
- 24 75 v. Emma Saarela, Kotka
70 v. Valtter Malin, Ulvila
Anna Valo, Kuusankoski
- 60 v. Lempi Levänen, Kuusankoski
50 v. Toivo Hopila, Mynämäki
Pekka Oivio, Espoo
- 25 80 v. Alma Juhanpelto, Pori
- 75 v. A. J. Salminen, Imatra
- 60 v. Kusti Hakkarainen, Kuopio
Katri Mäki, Kuusankoski
- 50 v. Harry Saalasti, Karhula
- 26 70 v. Joose Lindstedt, Forssa
50 v. Lahja Mäkilä, Turku
Oiva Rautjärvi, Kuusankoski
- 27 80 v. Lydia Kulmala, Jyväskylä
50 v. Lauri Häkkinen, Kotka
Kerttu Lilja, Helsinki
- 28 75 v. Evert Leppänen, Ulvila
70 v. Elsa Inkala, Inkeroinen
50 v. Hilkka Virtanen, Heinola
- 29 75 v. Anna Vainio, Harjavalta
70 v. Aili Javanainen, Hamina
50 v. Katri E. Lindfors, Pyhtää
Kauko Lusenius, Lohja
- 30 75 v. Antti Kunnari, Hamina
60 v. Toivo Hanhikoski, Jyväskylä
Aino Järvinen, Suolahti
Vilho Niskanen, Kuopio
- 50 v. Antti Karppanen, Kajaani
Veikko S. Niemi, Helsinki
- 31 90 v. Anna Kunnas, Kotka

JOULUKUU

- 1 60 v. Arvo Raja, Vehkalahti
Eva Rinne, Äänekoski
- 2 70 v. Edvard Metsälä, Tampere
60 v. Veikko Koski, Ulvila
- 3 50 v. Eero Hyvönen, Pajusaari
Veikko Tuomala, Kouvola
- 5 60 v. Karl Stendahl, Jyväskylä
Matti Stenman, Helsinki
- 50 v. Veikko Hannula, Oulu
- 6 70 v. Niilo Luhta, Panelia
Hilja Ylönen, Pieksämäki
- 50 v. Tyyne Oinonen, Tainionkoski
Armas Salminen, Turku
- 7 70 v. Jenny Kalavainen, Saaresmäki
60 v. Eino Laine, Helsinki
- 9 50 v. Anni Hakala, Hamina
Anni Mäkinen, Jyväskylä
Silpa Nurminen, Lielähti
Aini Viljamaa, Rajamäki
Alpo J. Virtanen, Helsinki
- 10 70 v. Otto Kärnä, Nurmes
Esteri Sjöblom, Helsinki
- 60 v. Heimo Ahola, Forssa
Vieno Peltola, Petäjäskoski
- 50 v. Sirkka Helkavuori, Helsinki
- 11 60 v. Pentti A. Helkiö, Hämeenlinna
50 v. Erkki Rantala, Salo
- 12 70 v. Hindor Hellström, Halikko
60 v. Elsa Irene Lampinen, Lohja
50 v. Arvo Salonen, Vaala
- 13 75 v. Vilho Saastamoinen, Helsinki
70 v. Eino Isoaho, Hämeenlinna
Aina Suominen, Ulvila
- 60 v. Albin Häkkinen, Vuoksenniska
- 14 75 v. Anna Heikkilä, Jyväskylä
60 v. Anna-Liisa Kalso, Harjavalta
Sulo Kokkola, Kotka
Veikko Piippo, Kajaani
Antti Pylvänäinen, Inkeroinen
- 50 v. Kalle Heikkinen, Vuokatti
- 15 70 v. Lauri Kuusela, Lempäälä
Jussi Loukonen, Sääksjärvi
Mandi Nurminen, Helsinki

- 60 v. Tauno Haikarainen, Hamina
Eino Honkanen, Jyväskylä
Sylvä Liimatainen, Suolahti
Heimo Suortti, Hamina
- 50 v. Anja Backman, Voikkaa
Veikko Kärpänen, Hyvinkää
- 16 60 v. Hilma Pokki, Myllykoski
- 17 85 v. Hilma Toikka, Inkeroinen
- 60 v. Sulo Eronen, Kõnõnpelto
Ester Poutiainen, Kotka
Hanna Tahvanainen, Eno
Lasse Lumikari, Kajaani
- 18 60 v. Tauno Salonen, Turku
- 50 v. Hertta Hiltunen, Harjavalta
Unto Salmi, Pieksämäki
Heli Suokas, Lahti
- 19 75 v. Lyyli Nurmi, Kuopio
- 60 v. Impi Kinnunen, Heinola
- 50 v. Aarne Kaivanto, Ilmajoki
Olavi Kauppinen, Kotka
Uuno Leinonen, Tikkurila
- 20 50 v. Thyra S. Järvinen, Turku
Erkki Lamminen, Turku
- 21 70 v. August Sorste, Salo
- 60 v. Hellin Järvensivu, Turku
Ehvard Perintö, Heinola
Väinö Timonen, Imatra
Matti Vellonen, Simpele
- 50 v. Heikki Saustamo, Ulvila
- 22 50 v. Maire Röman, Turenki
- 23 70 v. Martta Halme, Viiala
- 60 v. Sulo Koskinen, Riihimäki
Eino Rautiainen, Kotka
- 50 v. Sven Hilli, Loviisa
- Paavo Koivisto, Kakkola
Irene Luhtasela, Vaasa
Aino Rautiainen, Simpele
- 24 60 v. Aili Kunnari, Kotka
- 50 v. Kaisa Virtanen, Hollola
- 25 70 v. Aatu Nylänen, Jyväskylä
- 60 v. Eino Hirvi, Kouvola
Eino Lepistö, Vehkalahti
Oiva Pylkkänen, Kotka
- 50 v. Erkki Luukkanen, Jyväskylä
Vilho Mäkinen, Vaala
- 26 70 v. Petu Nöjd, Lahti
- 60 v. Helvi Sievers, Kotka
Kalle Tuominen, Hollola
- 50 v. Tapani Haaja, Kotka
Liisa Keurulainen, Suolahti
- 27 60 v. Eino Itäsaari, Seinäjoki
- 28 60 v. Niilo Harlin, Hyrynsalmi
- 50 v. Kalervo Haimi,
Helsinki mlk
Olavi Laakkonen, Savonlinna
- 29 70 v. Tyne Söderling, Hämeenlinna
- 50 v. Onni Lokoner, Mikkelä
- 30 70 v. Taavi J. Pystö, Helsinki
Kalle Vuorinen, Valkeakoski
- 60 v. Olavi M. Nieminen, Seinäjoki
Sulo Pekkala, Helsinki
- 31 70 v. Paula Intonen, Pori
- 60 v. Tauno Höök, Riihimäki
Alarik Kleemola, Petäjäskoski
Vilho Turunen, Savonlinna
- 50 v. Rauha Närhi, Jyväskylä
Urho Siren, Turku

Taittovaiheessa saapuneet

Tammikuu

- 1 50 v. Viktor Bastman, Kotka
Harald Hjelt, Helsinki
- 6 60 v. Paavo Kärkäs, Rovaniemi
- 7 50 v. Reino Lehti, Kerava
- 11 50 v. Aarne Cant, Kotka
- 12 70 v. Alli Alervo, Helsinki
Ida Kujala, Helsinki
- 60 v. Vilho Halme, Kerava
- 50 v. Allan Hindström, Kerava
- 13 50 v. Ilmari Pulli, Tampere
Toivo Pylvänäinen, Kerava
- 14 50 v. Pertti Kunnari, Kotka
- 15 60 v. Sulo Virtanen, Järvenpää
- 16 50 v. Väinö Starck, Jyväskylä
- 20 50 v. Kauko Helander, Vanaja
- 24 60 v. Aino Nikoskelainen, Tampere
- 27 50 v. Arvo Ahonen, Jyväskylän mlk.
- 30 50 v. Matti Jääskeläinen, Kouvola

Helmikuu

- 2 50 v. Armas Velin, Kerava
- 6 50 v. Eino Lindström, Järvenpää
- 8 70 v. Anna Jokisalo, Korsio

- 9 50 v. Helge Salo, Espoo
- 12 50 v. Elis Nyström, Järvenpää
Martta Sivonen, Vuoksenniska
- 18 50 v. Väinö Kannas, Hyvinkää
- 19 60 v. Sylvä Nykänen, Tampere
- 20 50 v. Tauno Laakso, Kotka
- 21 70 v. Eva Fränti, Oulu
- 22 80 v. Manne Koivisto, Kotka
- 24 70 v. Hilda Halava, Helsinki
- 60 v. Matti Vainikainen, Hyvinkää
- 50 v. Lempi Toivonen, Kerava
- 28 75 v. Liinu Laakso, Helsinki
- 29 60 v. Kalle Fahler, Pori
Voitto Mäki, Helsinki

Maaliskuu

- 3 50 v. Taisto Remander, Helsinki
- 4 75 v. Maija Ahti, Helsinki
- 6 60 v. Usko Vuoristo, Korsio
- 16 50 v. Arvo Jernberg, Rovaniemi
- 19 50 v. Väinö Yläkangas, Mänttä
- 20 60 v. Oiva Salminen, Orimattila
- 22 60 v. Veikko Mauno, Kouvola
- 23 50 v. Reino Sten, Hyvinkää
- 25 70 v. Marjaana Mäkiä, Vuoksenniska

Huhtikuu

- 3 50 v. Hilja Kunelius, Helsinki
10 50 Veikko Laine, Hyvinkää
11 70 v. Frans Reen, Kerava
Aino Joro, Vuoksenniska
13 50 v. Pellervo Lindblom, Helsinki
15 60 v. Erkki Viira, Korso
50 v. Helvi Lindblom, Helsinki
16 50 v. Yrjö Hallomaa, Orimattila
19 60 v. Lilli Tavastjerna, Helsinki
Olavi Putkonen, Hyvinkää
50 v. Kaarlo Ikonen, Kotka
20 60 v. Urho Mattio, Kerava
23 50 v. Yrjö Lamppu, Kotka
24 60 v. Fanny Ekholm, Mänttä

Toukokuu

- 7 60 v. August Jussila, Korso
Helmi Nieminen, Mänttä
14 50 v. Helvi Hakkarainen, Korso
15 50 v. Erkki Pulkkinen, Tampere
17 75 v. Edvard Koski, Helsinki
60 v. Armas Suominen, Kerava
19 60 v. Aili Lammipää, Mänttä
20 50 v. Unto Alho, Kotka
21 70 v. Tauno Leinonen, Kotka
22 50 v. Viljo Söderlund, Pyhtää
23 75 v. Kustaa Höglund, Kotka
24 85 v. Herman Ruuskanen, Kotka
31 60 v. Aino Sallinen, Joensuu

Kesäkuu

- 1 60 v. Viljo Mattson, Kotka
2 60 v. Viljami Rantanen, Pori
Lauri Salminen, Vanaja
3 50 v. Aleksander Raati, Kerava
8 70 v. Nanna Kokko, Vuoksenniska
60 v. Lempi Kuusisto, Hyvinkäänkylä
10 50 v. Veera Gröndahl, Kaarina
11 75 v. Anna Vilhola, Rovaniemi
11 50 v. Maire Peltomaa, Eura
14 50 v. Kerttu Mönkäre, Vuoksenniska
15 75 v. Ida Loikala, Helsinki
50 v. Sven Hamström, Kerava
17 80 v. Alvar Granlund, Kotka
70 v. Lyyli Ilomäki, Kotka
23 75 v. Pekka Kalpio, Helsinki
24 60 v. Arvo Räisänen, Kangaslampi
25 60 v. Arvo Astala, Kerava
26 50 v. Elvi Rautio, Vuoksenniska
Aarne Sukander, Järvenpää
30 60 v. Väinö Laine, Kotka
50 v. Olavi Kalliomäki, Kerava
Veikko Korpinen, Tampere

Heinäkuu

- 2 80 v. Uno Harjanne, Helsinki
6 60 v. Heikki Saastamoinen, Helsinki
8 75 v. Hilma Ilmanen, Helsinki
13 50 v. Ahti Kilpinen, Orimattila
Anna Lehtonen, Eura
15 70 v. Viljo Svala, Järvenpää
60 v. Lauri Välimäki, Pori
17 60 v. Sulo Kankkunen, Kotka
50 v. Boris Sorsa, Helsinki
20 60 v. Ilona Peltonen, Helsinki

- 22 70 v. Karl Nordell, Leppävaara
60 v. Orvo Malinen, Rovaniemi
23 75 v. Anna Aro, Eura
70 v. Emil Ranki, Kotka
60 v. Aimo Broström, Korso
50 v. Aarne Viitikainen, Kotka
25 50 v. Martta Nuoramo, Vuoksenniska
Vilho Parkkonen, Kerava
Martti Vuorinen, Hyvinkää
29 60 v. Anna Tuominen, Eura
50 v. Eino Mäkelä, Korso
30 60 v. Paavo Janatuinen, Kotka

Elokuu

- 1 70 v. Herman Ojala, Mänttä
50 v. Simo Jokivuori, Järvenpää
2 70 v. Hilma Lindell, Hyvinkäänkylä
4 60 v. Aarne Yrjönen, Kotka
5 85 v. Varna Löngren, Helsinki
7 60 v. Reino Leino, Järvenpää
8 50 v. Sylvi Pienimäki, Jyväskylä
9 50 v. Tauno Hiltunen, Kotka
10 60 v. Lauri Korkeakoski, Kotka
Veikko Virtanen, Eura
12 60 v. Elsa Hänninen, Helsinki
50 v. Irja Sainio, Kaarina
15 60 v. Aarne Parviainen, Joensuu
16 60 v. Anni Järvinen, Leppävaara
17 70 v. Amanda Moilanen, Oulu
50 v. Raakel Lehtokoski, Helsinki
18 60 v. Heikki Hiltunen, Ilomantsi
19 50 v. Sulo Nieminen, Hyvinkää
20 70 v. Ilmari Siven, Helsinki
60 v. Emil Kujansuu, Tampere
50 v. Marjatta Artman, Helsinki
21 80 v. Ivar Hellström, Pori
24 75 v. Pärttyli Virta, Askola
27 70 v. Aliina Lauri, Rovaniemi
Hilda Suomalainen, Vuoksen-
niska
50 v. Aune Starck, Jyväskylä

Syyskuu

- 1 80 v. Teudor Koski, Kerava
Alina Sirjola, Helsinki
6 80 v. Edvin Mäkinen, Mänttä
8 60 v. Artturi Metsäkyä, Vanaja
15 85 v. Lempi Tallqvist, Korso
70 v. Antti Paasonen, Kerava
17 50 v. Osmo Aho, Helsinki
18 50 v. Unto Lehtinen, Kaarina
22 50 v. Hilka Herranen, Kangaslampi
23 75 v. Tekla Haahti, Helsinki
24 50 v. Aimo Laine, Eura
27 70 v. Aleksanteri Hyökki, Kerava
28 75 v. Aino Nuotio, Helsinki

Lokakuu

- 4 50 v. Aarne Pakkanen, Rovaniemi
6 60 v. Aarne Ahonen, Joensuu
8 50 v. Aleksanteri Kuttu, Rovaniemi
11 50 v. Veikko Parkkari, Kotka
14 80 v. Aino Lehtinen, Kerava
17 50 v. Urho Isoaho, Kerava
21 80 v. Johannes Lehtiö, Rovaniemi
26 60 v. Frans Koskinen, Rovaniemi
Viljo Laitinen, Kerava
27 50 v. Hilding Holmsten, Kotka

Marraskuu

- 1 60 v. Martti Kivimäki, Kerava
 2 60 v. Väinö Kosonen, Leppävaara
 4 70 v. Lauri Juurinen, Orimattila
 50 v. Aino Kaarto, Helsinki
 5 50 v. Valte Ahonen, Tampere
 Birger Antin, Kotka
 6 60 v. Ilma Männikkö, Rovaniemi
 7 50 v. Toivo Jussilainen, Kerava
 8 60 v. Helge Kanerva, Hyvinkäänkylä
 Arvo Virta, Eura
 50 v. Leo Salmi, Hyvinkäänkylä
 11 60 v. Sylvi Malmberg, Helsinki
 15 75 v. Ville Saarinen, Pori
 18 50 v. Aili Horsma, Rovaniemi
 Onni Mannonen, Kouvola
 Sulo Vainio, Kotka
 20 60 v. Katri Valtavuori, Järvenpää
 50 v. Heikki Huotarinen, Jyväskylän
 mlk.
 Eila Salmi, Hyvinkäänkylä
 24 75 v. Emma Saarela, Kotka
 26 50 v. Yrjö Pelkonen, Hyvinkää
 Vihtori Virme, Leppävaara

Joulukuu

- 2 75 v. Saima Pajunen, Kerava
 6 60 v. Irma Långström, Joensuu
 Antti Nuutinen, Joensuu
 7 60 v. Aune Virtanen, Helsinki
 9 50 v. Aune Kykkänen, Vuoksenniska
 Antti Louhivuori, Helsinki
 11 60 v. Einari Karell, Espoo
 12 50 v. Liisa Lehiö, Leppävaara
 13 50 v. Erkki Heino, Tampere
 14 60 v. Sulo Kakkola, Kotka
 50 v. Aino Nyqvist, Rovaniemi
 15 75 v. Oskar Logrén, Pyhtää
 16 60 v. Helvi Mäkinen, Vuoksenniska
 17 60 v. Ilta Hinkkanen, Helsinki
 19 50 v. Olavi Kauppinen, Kotka
 Arvi Koivulahti, Korso
 Matti Rapo, Rovaniemi
 20 85 v. Oskari Kyntölä, Leppävaara
 22 60 v. Kalle Valasma, Järvenpää
 25 60 v. Oiva Pyllkänen, Kotka
 26 70 v. Matti Brännfors, Pori
 60 v. Saimi Stubbe, Vuoksenniska
 27 70 v. Eero Meriluo, Helsinki
 28 80 v. Impi Nojonen, Leppävaara
 30 70 v. Tauno Malinen, Helsinki

MUISTIINPANOJA

Osoitehakemisto

SOSIALIDEMOKRAATTISET PUOLUE-JÄRJESTÖT

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue:

Helsinki 53, Paasivuorenkatu 3. Puheenjohtaja Rafael Paasio. Puoluesihteri Erkki Raatikainen.

Sos.-dem. Puoluetoimisto:

Helsinki 53, Paasivuorenkatu 3. Toimisto: 9—16.30. Kesäaikana 9—15.30, toim. lauantaisin suljettu. Puhelimet: keskus 76 57 66, puoluesihteri 77 24 10, taloudenhoitaja 77 20 52, toimistosihteri 77 39 93, tutkimusosasto 71 72 51, järjestösihteri 77 47 21, tiedotussihteri 77 44 28, kunnallisasiat 77 47 42. Julkaisujen toimitus, julk. tilaukset, kassa, kunnallisasiat, opintoasiat, toimitusjät, rekisterisasiat, konekirjoittajat keskuksen kautta. Posti- siirtotiliin numero 7990.

Sos.-dem. Eduskuntaryhmä:

Helsinki, Eduskuntatalo. Puheenjohtaja Veikko Kokkola, varapuheenjohtajat Veikko Helle ja Eino Raunio, taloudenhoitaja Meeri Kalavainen, puh. 44 00 51 (keskus), sihteeri J. Kolomo 44 00 51/232.

Helsingin Sosialidemokraattinen Piiri ry.:

Toimisto: Helsinki 53, Paasivuorenk. 5. Siht. Aulis Leppänen, puh. 77 11 82, keskus 70 870.

Uudenmaan Sosialidemokraattinen Piiri ry.:

Toimisto: Helsinki 53, Paasivuorenk. 5. Sihteri Kauko Tapaninen, puh. 77 72 38 ja 77 24 93.

Turun l. et. Sosialidemokraattinen Piiri ry.:

Toimisto: Turku, Eerikinkatu 30. Työväentalo. Sihteri Aarno Lindeqvist, puh. 921—14 405.

Satakunnan Sosialidemokraattinen Piiri ry.:

Toimisto: Pori, Annankatu 13. Sihteri Tauno Kallio, puh. 13 058, puh. 15 591 kotiin.

Etelä-Hämeen Sosialidemokraattinen Piiri ry.:

Toimisto: Hämeenlinna, Raatihuoneenkatu 16. Sihteri Voitto Penttinen, puh. 917—22 378.

Pohjois-Hämeen Sosialidemokraattinen Piiri ry.:

Toimisto: Tampere, Hämeenpuisto 28. Sihteri Eero Lindholm, puh. 931—26 963 ja 931—24 128.

Kymen l. Sosialidemokraattinen Piiri ry.:

Toimisto: Kotka, Kotkankatu 7. Sihteri Mauno Hirvisaari, puh. 952—12 468 ja 952—12 853.

Mikkelin l. Sosialidemokraattinen Piiri-järjestö ry.:

Toimisto: Mikkel, Porrassalmenkatu 21. Sihteri Aaro Airas, puh. 11 561. Sihteri Martti Åberg, puh. 11 561.

Kuopion Sosialidemokraattinen Piiri ry.:

Toimisto: Kuopio, Puijonkatu 23. Sihteri Keijo Suksi, puh. 971/12 359.

Joensuun Sosialidemokraattinen Piiri ry.:

Toimisto: Joensuun Työväentalo, Kaup-
p. 32. Sihteri Pauli Kinnunen, puh. 22 149.

Sos.-dem. Puolueen Keski-Suomen Piiri ry.:

Toimisto: Jyväskylä, Kauppakatu 30. Sihteri Kauko Saastamoinen, puh. 941/11 423.

Vaasan l. Sosialidemokraattinen Piiri ry.:

Toimisto: Seinäjoki, Keskusk. 17. Sihteri Eeli Lepistö, puh. 964/22 670.

Oulun Sosialidemokraattinen Piiri ry.:

Toimisto: Oulu, Pakkahuoneenkatu 26. Sihteri Erkki Koponen, puh. 14 973.

Lapin Sosialidemokraattinen Piiri ry.:

Toimisto: Rovaniemi, Maakuntakatu 16. Sihteri Martti Ristimäki, puh. 40 73.

Kajaanin Sos.-dem. Piiri ry.:

Toimisto: Kajaani, Kalevankatu 1. Sihteri Leevi Kovalainen, puh. 23 81.

Suomen Ruotsalainen Työväenliitto Finlands Svenska Arbetarförbund:

Helsinki 53, Paasivuorenkatu 3. Sihteri Kaj Laxen, puh. 77 50 98 (keskus).

Sos.-dem. kansanedustajien kotiosoitteet:

Aalto, Lyyli, Turenki, puh. 917-82 341 tai 917-82 342.

Ahonen, Arvo, Jyskä, puh. 941-16 680.

Breilin, Reino, Yrjönkatu 2, Salo, puh. 924—23 08.

Burman, Pauli, Saariniemenkatu 1 B 28, Hki 53, puh. 77 64 14.

Eskman, Margit, Kunnalliskoti, Pori 2, puh. 12 028.

Flinck, Anni, Kalevanpuistotie 19 C 126, Tampere, puh. 931-50476.

Haapasalo, Kalervo, Olavinkatu 6, Mikkel, puh. 11 024.

Halme, Antti, Väinölänt. 14 B 20, Kaleva, Tampere 931-53693.

Helle, Veikko, Nummela, puh. 913-22 360.

Hellsten, Voitto, Rauhankatu 15 B 39, Turku, puh. 921-27 322.

af Heurlin, Kaarlo, Kilo, puh. 405 824. Hostila, Sulo, Kymnjoentie 6, Karhula, puh. 952-62 088.

Hykkäälä, Heikki, Arvilantie 16, Kuusankoski, puh. 951-86 497.

Häkkinen, Eero, Vuorelank. 7, Kuopio, puh. 971-12 577.

Kalavainen, Meeri, Harjuviita 22 A 20, Tapiola, puh. 46 20 10.
 Karkinen, Seija, Hernesaarenk. 5 C 54, H:ki 15.
 Knuuti, Urho, Alhonkatu 20, Kemi, puh. 21 00.
 Knuuttila, Sakari, Päivärinnantie 4, Jyväskylä, puh. 941-12 349.
 Kokkola, Veikko, Heikinkatu 4 A 22, Kotka, puh. 952-11 656.
 Koskinen, Artturi, Karstula, puh. 106.
 Kuusi, Pekka, Riihitie 8 C 42, H:ki 33, puh. 48 49 79.
 Käkälä, Valto, Lappeenranta, puh. 10 544.
 Laaksonen, Mikko, Otsolahdentie 13 C, Tapiola, puh. 46 15 93.
 Leskinen, Väinö, Pohjolankatu 43 A 2, H:ki 60, puh. 79 18 73.
 Lillqvist, Bror, Västermalmstorget 3 A 5, Jakobstad, puh. 11 081.
 Lindeman, Lars, Aleksis Kivenkatu 16 B, H:ki 50, puh. 77 11 17.
 Linna, Ilmari, Virkkala, puh. 912-43 28.
 Luja, Sinikka, Jääskeläntie 19, Lintuvaara, puh. 40 52 50.
 Matilainen, Kalle, Tainionkoski, 2 kp., puh. Imatra 22 06.
 Mattila, Veikko, Ähtäri, puh. 33.
 Mäkelä, Uljas, Seminaarinkatu 3, Rauma, puh. 938-12 476.
 Mäkinen, Väinö, Laaksokatu 10, Riihimäki, puh. 914-33 970.
 Nevalainen, Valde, Aarnivalkeantie 3, Tapiola, puh. 46 24 04.
 Niskanen, Esko, Vaskitorventie 11 as, 2, Turku, puh. 921-35 71 56.
 Paananen, Ilmo, Nenonpelto, Pieksämäki, puh. 10 61.
 Paasio, Rafael, Turku, Puutarhak. 11-13 B 79, puh. 921-17 355.
 Paasivuori, Tyyne, Käpyläntie 11, H:ki 60, puh. 79 03 00/481.
 Partanen, Ensio, Lounaankatu 3, Lahti, puh. 918-23 607.
 Pennanen, Antti, Mäyränk. 9, Joensuu, puh. 31 246.
 Perheentupa, Antti, Vanhakoivisto, Pori, puh. 23 240.
 Puntila, Lauri, Pohjolankatu 64, H:ki 60, puh. 79 07 94.
 Raunio, Eino, Myllykatu 11, Forssa, puh. 11 439.
 Rodén, Akseli, Vanha Vaasa, puh. 961-37 590.
 Salama, Aune, Lehtisaari, Säynätsalo, puh. 941-40 106.
 Salo, Arvo, Vuorenepeikontie 5 A 64, H:ki 82, puh. 78 69 07.
 Sandelin, Valdemar, Aarikkalankatu 2, Takahuhti, Tampere 931-54 557.
 Siltanen, Sylvi, Linnankatu 47 A 32, Turku, puh. 921-17 120.
 Siren, Eino, Mäkitie 6, Tikkurila, puh. 83 13 31.
 Takki, Uuno, Solnantie 12, H:ki 33, puh. 48 01 41.
 Terästä, Edit, Niiralank. 10 E 81, Kuopio, puh. 971-15 942 tai 971-15 925.
 Tikkanen, Ville, Kettukalliontie 4, Kaajaani, puh. 24 17.

Vilponiemi, Väinö, Kiertokatu 8 as. 13, Pori, puh. 23 364.
 Virtanen, Viljo, Heikinpohjantie 14, Savonlinna, puh. 22 395.
 Voutilainen, U. H. Hyttälänkatu 6, Lieksa, puh. 51.
 Väyrynen, Antero, Merikoskenkatu 2 A 25, Tuura, puh. 12 947.

MUUT SOSIALIDEMOKRAATTISET JÄRJESTÖT

Nuorten Kotkain Keskusliitto

Helsinki 55, Sturenk. 27, puh. 77 56 48, siht. Ilpo Rossi.

Suomen Sosialidemokraattinen Raittiusliitto:

Helsinki 53, Paasivuorenkatu 5 A 9, puh. 76 40 93. Sihteeri Erkki Kuoppala, puh. 76 40 92.

Päivän Nuorten Kannatusyhdistys:

Helsinki 53, Paasivuorenkatu 5 A 9. Puheenjohtaja Viljo Rantala. Toimiston puh. 76 40 93.

SDR-nuoret:

Helsinki 53, Paasivuorenkatu 5 A 9, puh. 76 30 93.

Kristillisten sosialidemokraattien liitto:

Sihteeri past. Pentti Piri, Korso, puh. 82 71 79, pj. kansanedustaja Sakari Knuuttila.

Sos.-dem. Naisten Keskusliitto:

H:ki 53, Paasivuorenk. 3, puh. 76 57 50. Keskus 76 57 66. Puh.joht. Sylvi Siltanen, siht. Taimi Rinne-Virolainen.

Sos.-dem. Nuorisoin Keskusliitto:

Helsinki 53, Paasivuorenkatu 5, puh. 76 27 25. Puheenjohtaja Väinö Vilponiemi, sihteeri Martti Pöysälä, puh. 77 01 17, tiedotussihteeri 76 79 68, ohjelmasiht. puh. 76 39 90.

YLEISIÄ TYÖVÄENJÄRJESTÖJÄ:

Kuntoliikunnan Keskusliitto ry:

Helsinki 51, L. Brahenkatu 2, puh. 76 46 83.

Kotien Puolesta Keskusliitto:

Helsinki 53, Paasivuorenkatu 3 B, puh. 76 57 66/48.

Miina Sillanpään Seura:

Helsinki 53, Paasivuorenkatu 3 B, puh. 76 57 66.

Suomen Pienviljelijäin Liitto:

Helsinki 17, Maneesikatu 2a A, puh. 62 92 36.

Suomen Työväen Musiikkiliitto:

Tampere, Työväentalo. Sihteeri Pekka Alén, puh. 931-24 957.

Työväen Matkailuliitto:

Helsinki 53, Paasivuorenkatu 5, puh. 71 48 43.

Työväen Näyttämöiden Liitto:

Helsinki 10, Vuorik. 6 A, puh. 63 99 08.

Työväen Sivistysliitto:

Helsinki 53, IV linja 3-5 F, puh. 71 72 44 (keskus). Sihteeri Olavi Hurri, puh. 77 46 38. Opintojohtaja, puh. 77 10 67, tiedotussihteeri 76 14 07, kirjeopisto 77 15 09.

Työväen Urheiluseurojen Keskusliitto (TUK):

Helsinki 51, L. Brahenk. 2, puh. 71 14 88.
Sihteeri Martti Tynkkynen.

TALOUDELLISIA JÄRJESTÖJÄ

Helsingin Asuntokeskuskunta Haka:

Helsinki 55, Hämeentie 68, puh. 70 371.

Kultareuna ry.:

Helsinki 12, Bulevardi 24 B, puh. 63 84 22.

Kansan Matkatoimisto Oy:

Helsinki 53, Paasivuorenkatu 5, puh. 71 69 22, 77 47 90, 77 47 43.

Lomaliitto ry.:

Helsinki 53, II linja 17, puh. 71 64 22.

Kustannusosakeyhtiö Tammi:

Helsinki 50, Hämeentie 15, puh. 70 355.

Kultusosuuskuntien Keskusliitto (KK):

Helsinki 10, Mikonkatu 17. Edistysmielisten osuuskauppojen yhteistyöjärjestö, puh. 10 491.

Kotien Messut:

Helsinki 53, Paasivuorenkatu 3 B, puh. 76 57 66/47.

Lasten ja Nuorten Puolesta kukkaisrahasto:

Helsinki 53, Paasivuorenkatu 3 B, puh. 76 57 66/49.

Osuustukkukauppa (OTK):

Edistysmielisten osuuskauppojen tukuliike, Helsinki 50, Hämeentie 19, puh. 70 731.

Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Kansa, Keskinäinen Vahinkovakuutusyhtiö Kansa:

Helsinki 50, Hämeentie 33, puh. 70 751.

Työväen Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turva:

Tampere, Hämeenkatu 25, puh. 931-27 670. Helsingin toimisto, Siltasaarenk. 3-5, puh. 71 62 44.

T-LEHDISTÖ

Työväenlehdistö ry.:

Helsinki 53, Paasivuorenkatu 3, puh. 77 76 38. Keskus 76 57 66.

Työväen Sanomalehtien Tietotoimisto (TST):

Helsinki 53, Paasivuorenkatu 3, puh. keskus 76 57 66 (klo 9—16,30) lauant. suljettu. Ulkolinjat 77 22 85 (Kalkkinen), 76 29 93 (Lavén), 77 18 37 (Kivinen, Kontula, Salonen), Telex 12-1560 tst helsinki.

Suomen Sosialidemokraatti:

Helsinki 53, Paasivuorenkatu 3, puhelimet: toimitus 77 25 48 (ulkolinjapuh.), 77 12 34 (urheiluos.), toimituskanslia 77 31 37, konttori 77 39 64 ja 77 19 97. Telex 12-322 sossdem helsinki

Eteenpäin:

Kotka, Kotkank. 9, puhelimet: päätoim. 952-14 464, toimitus 952-14 461, konttori 952-14 460, toim.joht. 952-14 460. Telex 53-43 eteenpain ktk.

Hämeen Kansa:

Hämeenlinna, Kasarminkatu 7, puhelimet: toimitus 917-22 264, 917-23 662, konttori 917-22 263, toim.joht. 917-22 262. Telex 22-518 hameenkansa hml.

Kansan Lehti:

Tampere, Hämeenpuisto 21, puhelimet: toimitus 931-30 600 (keskus), päätoim. suor. 931-24 895, toim.joht. suor. 931-24 765. Telex 22-257 kansanlehti tre.

Pohjois-Karjala:

Joensuu, Koulukatu 30, puhelimet: toimitus 22 518, konttori 22 383. Telex 42-177 pohjkarjala js.

Pohjanmaan Kansa:

Vaasa, Pitkääkatu 48, puhelimet: toimitus 961-13 771, konttori 961-13 261, toim.joht. 961-12 487. Telex 74-280 pohjankansa vsa

Pohjolan Työ:

Oulu, Pakkahuoneenk. 26, puhelimet: toimitus 12 597, 13 599, konttori 13 597. Telex 32-251 pohjolantyo ou

Saimaan Sanomat:

Lappeenranta, Koulukatu 19, puhelimet: toimitus 10 464, 11 272, konttori 11 020, tal.hoit. 10 720. Telex 58-215 saisanomat lpr

Svenska Demokraten:

Helsinki 53, Paasivuorenkatu 3, puhelimet: toimitus 77 59 24, konttori 77 23 70.

Turun Päivälehti:

Turku, Käsityöläiskatu 10, puhelimet: toimitus 921-13 088, konttori 921-13 380. Telex 62-129 turunpaiva tku

Uusi Aika:

Pori, Antinkatu 15, puhelimet: toimitus 12 644, 12 652, konttori 12 651. Telex 26-52 uusi aika pr

T-LEHDISTÖN KIRJAPAINOT:

Helsinki: Paasipaino, Paasivuorenkatu 3, puh. 77 36 68.

Kotka: Eteenpäin Oy, Kotkankatu 9, puh. 952-11 546.

Hämeenlinna: Oy Hämeen Kansa, Kasarminkatu 7, puh. 917-21 778.

Tampere: Tampereen Keskuspaino, Hämeenpuisto 21, puh. 931-23 961.

Lappeenranta: Kustannus Oy Kansan Työ, Koulukatu 19, puh. 10 720.

Joensuu: Kansan Voima Oy, Koulukatu 30, puh. 23 336.

Vaasa: Oy Kirjapaino Ab, Pitkääkatu 48, puh. konttori 961-13 261, faktori 961-11 711, toim.joht. 961-12 487.

Oulu: PT-paino Oy, Kansankatu 31, puh. 16 153.

Turku: Lounais-Suomen Kirjapaino Oy, Käsityöläiskatu 10, puh. 921-13 370.

Jyväskylä: Työn Voiman Kirjapaino, Puistokatu 1, puh. 941-12 286.

Pori: Oy Kehitys, Antinkatu 15, puh. 14 000.

Mikkeli: Oy Vapaus, Olkkolankatu 5, puh. 13 150.

MUITA TYÖVÄENLEHTIÄ

Ammattijärjestö: Helsinki 53, Paasivuorenkatu 5, puh. 76 55 00 (keskus).

Aikamme Kuvastin: Helsinki 53, Paasivuorenkatu 3, toimitus ja konttori, puh. 76 57 66 (keskus).

Kotkaviesti: He'sinki 55, Sturenkatu 27
puh. 77 56 48.

Nuorin Siivon: Helsinki 53, Paasivuoren-
katu 5 A 15, puh. 76 27 25 (kesku-).

Pelto ja Koti: Helsinki 17, Maneesikatu
2a A, puh. 62 92 36.

Raitis Kansa: Helsinki 53, Paasivuoren-
katu 5 A 9, puh. 76 40 92.

Sarastus: Helsinki 53, Paasivuorenkatu
5 A 9, puh. 76 40 93.

Sosialistinen Aikakauslehti: Helsinki 53,
Paasivuorenkatu 3. Päätoimittaja, toi-
mussihteeri ja konttori 76 57 66 (kes-
kus).

Aikamerkki: Helsinki 53, IV linja 3-5 F,
puh. konttori 71 72 44 (keskus), toimi-
tus 76 14 07.

Työväen Musiikkilehti: Tampere, Työväen-
talo, puh. 931-24 957.

Veljeys: Ilmari Kallio, Helsinki 63, Liesi-
polku 5 B, puh. 74 02 96, konttori posti-
lokero 15 154, Hki 15. Elma Jaatinen.

OSUUSTOIMINNALLISIA LEHTIÄ

Elanto: toimitus ja konttori, Helsinki 53,
Kaikukatu 2, puh. 70 531.

Me Kuluttajat ja Konsumenten: toimitus
ja konttori: Helsinki 10, Mikonkatu 17,
puh. 10 491.

Osuusliike ja Työtoveri: toimitus ja kont-
tori: Helsinki 10, Mikonkatu 17, puh.
10 491.

TYÖVÄENLIIKKEEN LAITOKSET JA OPISTOT

Työväen Akatemia: Kauniainen, puh.
40 91 85. Joht. Väinö Liukkonen.

Työväen Arkisto: Helsinki 53, Paasivuoren-
katu 5 B. Avoimna klo 13—17 ja
lauantaisin klo 10—14. Arkistonhoitaja
Matti Nieminen, puh. 77 17 20.

Ammattiyhdistysopisto: Kiljava, puh.
27 58 69. Joht. J. Oksanen.

Väinö Voionmaan Opisto: Tampere, puh.
931-82 048. Joht. Martti Ruohonen,
931-82 049.

Pajulahden Urheiluoipisto: Nastola, Paju-
lahti. Puh. 918-44 126. Joht. Kalervo
Tuominen.

**Raittius- ja varhaisnuorisotyöopisto (Liitto-
koti):** Veikkola, Tervalampi. Puh. 913-
13 913.

Pohjolan Opisto: Haukipudas as. Fuh.
Oulu 71 509. Joht. Reino Pienimäki.

Työväen Muistitietotoimikunta: Helsinki
53, Paasivuorenkatu 5 B (Työväen Ar-
kisto). Sihteeri Heimo Huhtanen tavat-
tavissa klo 11—17, lauantaisin klo 10—
14, puh. 77 17 20.

LOMAKODIT

Äitien Lomahuolto: Helsinki 53, Paasi-
vuorenk. 5 A 44, puh. 76 53 82.

Aarnipirtti: Espoo, Kolmiranta, puh.
Helsinki 86 80 05.

Hakalahti: Kuopio, Kelloniemi, puh.
Kuopio 15 942.

Hietaranta: Lahti 3, Järventaus, puh.
918-84 154.

Hirvasranta: Pääskylahdi, Nätäki, puh.
Savonlinna 57 15.

Järvelä: Valkeakoski, Mälkiäinen, puh.
917-70 725.

Kallioniemi: Helsinki, Katariinansaari,
puh. Helsinki 87 98 48.

Kiviniemi: Rovaniemi, Norvajärvi, puh.
Rovaniemi 83 314.

Koivumäki: Kirkkonummi, Lapinkylä,
puh. Helsinki 26 62 33.

Koivuranta: Kajaani, Sokasaari.

Kotoranta: Kiljava, puh. Helsinki 27 58 79.

Lapin Lomakoti: Ivalo, Tsharmijärvi.

Lepola: Kaakamo, Alakaakamo.

Lepopirtti: Siuntio, puh. Helsinki 26 11 23.

Leporanta: Pyhtää, Heinlahti.

Leppäranta: Harju, Haarakallio.

Liikeliiiton Loma: ja Kurssikeskus, Tyrvääntö,
puh. 70 413.

Lomapirtti: Piekämäki, Vangasjärvi, puh.
Piekämäki 20 86.

Metsäpirtti: Runni, puh. Runni 13.

Mäntyniemi: Mikkeli, Ihastjärventie, puh.
Mikkeli 22 042.

Mäntyrinne: Rauma, Haapasaari, Otan-
maa, puh. 938-22 033.

Nurmela: Vesanka, puh. 941-35 148.

Onnela: Haukipudas, puh. Oulu 71 258.

Pihlajisto: Pori, Kyläsaari, Kivini.

Ruskeapää: Tottijärvi, Pajulahti, puh.
931-14 007.

Saimaan Lomakoti: Ruokolahti, Salosaari,
puh. Ruokolahti 133.

Sallan Lomakoti: Salla, puh. Salla 23.

Saunamäki: Joutseno, Jänhialä.

Seutulanharju: Rovaniemi, Kittiläntie,
puh. Rovaniemi 33 03.

Solbacka: Piikkiö, Niemen Tuorla.

Tammilehto: Rymättylä, puh. 021-51 222.

Toninveräjä: Kämnneniemi, puh. 931-
83 102.

Tyynelä-Niemelä: Äänekoski, Niemelä,
puh. Äänekoski 85 52.

Ykstämmi: Eurajoki, Verkkokari, puh.
938-82 047.

VANHAINKODIT

Koteja Vanhuksille ry: Ensikodintie 4,
Hki, puh. 77 23 56.

Koivupirtti: Tampere, Mutkakatu 38.

Koskenrinteen Vanhainkoti, Kotka.

Käpyrinne, Helsinki 61, Koskelantie 26,
puh. 79 06 22.

Mäntykoti (Oulu), Kuivastie 9, Tuira.

Taloustyöntekijäin Vanhainkoti, Helsinki
13, Tarkkampujankatu 1, puh. 36 055.

Viitaniemen Vanhainkoti, Jyväskylä, Viita-
niemi.

ENSI-KODIT

Ensi Kotien Liitto: Helsinki 51, Ensikodin-
tie 4, puh. 77 23 56.

Helsingin Ensi Koti: Helsinki 51, Ensi-
kodintie 4, puh. 77 65 02, 77 23 56.

Keski-Suomen Ensi Koti, Jyväskylä, Sal-
mela, puh. 941-12 417.

Lahden Ensi Koti, Nikkilänk. 51, puh. 918-32 221.
Lapin Ensi Koti, Rovaniemi, Lähteentie 3, puh. 39 94.
Oulun Ensi Koti, Oulu, Kangastie 9, puh. 34 82.
Tampereen Ensi Koti, Tampere, Mutkaku 38, puh. 931-51 285.
Turun Ensi Koti, Turku, Luolavuorentie 7, puh. 921-36 959.
Vuoksenlaakson Ensi Koti, Tainionkoski, puh. 22 82.

SOSIAALIMINISTERIÖN ALAISIA OSOITTEITA

Työneuvosto, Helsinki 10, Salomonk. 16, puh. 64 55 97.
Ensio Salonen, puheenjohtaja, puh. 14 311.
Mirjam Sundström, sihteeri, Helsinki, Salomonk. 16, puh. 64 55 93.
Tapaturmavirasto, Helsinki, Pitkäsillan ranta 3, puh. vaihde 70 841.

SEKALAISIA OSOITTEITA

Asuntosäätiö, Tapiolator, puh. 46 19 21.
Eduskunta, puh. 44 00 51.
Helsingin Työväenyhdistys ry.: Helsinki 53, Paasivuorenk. 5, Vahimestari 77 19 58.
Käpylän Työväentalo 79 10 95, Vallilan Työväentalo 77 30 31. HTY:n kerho 77 20 66.
Maalaiskuntien liitto, puh. 64 08 11.
Mainosrengas, puh. 76 57 11.
Matkatoimisto Area, puh. 61 49 1.
Suomen Kaupunkiliitto, puh. 44 02 61.
Tapaturmantorjunta ry., Helsinki 12, Iso Roobertinkatu 20, puh. 65 86 88.
Työterveyslaitos, Helsinki 25, Haartmaninkatu 1. (Vaihte 8.30—18, lauant. 8.30—12) 41 36 22.
Valtioneuvosto, puh. 14 311.
Valtion julkaisutoimisto, Helsinki 10, Annankatu 44. Vaihde 64 51 21.
Vuokralaisten Keskusliitto ry., Helsinki 50, Hämeentie 33, puh. 77 61 84, 77 17 70.
Yhdistysrekisteritoimisto, Helsinki 17, Mariankatu 9. Toimisto, puh. 63 17 88.

AMMATILLISTEN KESKUSJÄRJESTÖJEN OSOITTEET

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK):
Hki 53, Paasivuorenk. 5 B, puh. 70 296.
SAK:oon kuuluvat liitot:
Auto- ja Kuljetustyöväen Liitto
Hki 52, Hakaniemenkuja 8 A, puh. toimisto 71 14 69, puh.j. 71 14 70.
S. Elintarviketyöväen Liitto,
Hki 53, Suonionk. 4 B, puh. toimisto 77 23 79, siht. 77 39 59.
Hotelli- ja Ravintolalaisten Liitto,
Hki 17, Mariank. 15a A, puh. toimisto 66 07 27, puh.j. 65 67 43.
S. Ilmakuljetus-Unioni
Hki 17, Meritullink. 13 C, puh. toimisto 62 75 17.

S. Kiinteistötyöntekijäin Liitto
Hki 53, Hämeentie 10 A, puh. toimisto 77 40 49, siht. 76 66 64.
Kunnallis- ja sairaala-alojen työntekijäin Liitto
Hki 17, Unionink. 45 A, toimisto 13 321.
S. Lasi- ja Posliintityöväen Liitto
Hki 17, Unionink. 45 A, toimisto 62 67 15.
S. Maaseututyöväen Liitto
Hki 17, Unionink. 45 B, puh. toimisto 63 96 87, siht. 63 98 59.
S. Mekanikkojen Liitto
Hki 17, Meritullink. 13 C, puh. toimisto 66 24 04.
S. Metallityöväen Liitto
Hki 53, Siltasaarenk. 3, puh. 70 570.
S. Muurarien Liitto
Hki 53, Suonionk. 4 A, puh. toimisto 77 68 91, siht. 77 32 86.
S. Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto
Hki 17, Vironk. 9 D, puh. toimisto 62 45 40, puh.joht. 62 44 60.
S. Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitto
Hki 17, Rauhank. 15, puh. 65 96 55.
Puutyöväen Liitto
Hki 12, Annank. 6 B, puh. toimisto 66 27 94, siht. 66 28 73.
S. Rakennustyöläisten Liitto
Hki 53, Viherniemenk. 5, puh. 71 72 11.
S. Rautatieläisten Liitto
Hki 10, Kaisaniemenk. 10, puh. 15 688.
Satamatyöntekijäin Liitto
Hki 17, Unionink. 45 G, puh. toimisto 62 42 59, siht. 62 44 31.
Suomen Sukeltajain Liitto
Vaarala, Harjut. 10, puh. siht. 84 67 22.
S. Tekstiililaitosmiesten Liitto
Tampere, Hallituskatu 19, puh. toimisto 24 753.
Tekstiilityöväen Liitto
Tampere, Hämeenk. 18 A 6, puh. 32 340.
Toimittajaliitto
Hki 21, Veneentekijäntie 2, puh. siht. 67 35 11.
S. Työläisliitto
Hki 15, Hernesaarenk. 7 B 16, puh. 65 00 44.
Valtion Virkailijain Liitto
Hki 53, Paasivuorenk. 5 A 10, puh. toimisto 76 64 94.
Yleinen Lehtimiesliitto
Hki 51, Kotkank. 9, puh. siht. 70 491/53.
Suomen Ammattijärjestö (SAJ)
Hki 53, Paasivuorenk. 5 B, puh. 76 53 00.

SAJ:n JÄSENLIIOT

S. Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto
Hki 10, Vuorik. 8 A 14, puh. toimisto 66 04 91, siht. 66 25 93.
Ilmakuljetusalan Ammattiliitto
Hki 53, Paasivuorenk. 5 A, puh. toimisto 76 40 30.
S. Jalometallityöntekijäin Liitto
Turku, Yliopistok. 12 b A 5, puh. toimisto 17 547.
Järjestötoimitsijain Liitto
Hki 53, Paasivuorenk. 3, puh. asiamies 76 57 66.

- S. Kirjatyöntekijäin Liitto**
Hki 17, Kirjatyöntekijänt. 10 B, puh. 61 625.
- Teollisuuden korjaamo- ja voimalaitostyöntekijäin Liitto**
Hki 53, Paasivuorenk. 5 A, puh. toimisto 77 40 34.
- Kutoma- ja Neuletyöväen Liitto**
Tampere, Hallituskatu 19, puh. toimisto 21 520.
- S. Merimies-Unioni**
Hki 12, Iso-Roobertink. 30, puh. 13 404.
- Nahka- ja kumialojen ammattiliitto**
Hki 53, Paasivuorenk. 5 A, puh. toimisto 76 24 40.
- S. Paperikoneenhoitajien Liitto**
Tampere, Muotialantie 49, puh. 20 731.
- S. Puunjalostusteollisuustyöntekijäin Liitto**
Hki 12, Fredrikink. 34 B 10, puh. 642 022
- Rautatieläisten Ammattiyhdistysten Liitto**
Hki 53, Paasivuorenk. 5 A, puh. toimisto 76 89 92, siht. 76 89 93.
- S. Sosialidemokraattinen Sanomalehtimiesliitto**
Hki 53, Paasivuorenk. 3, puh. siht. 77 11 76.
- S. Sähköalantyöntekijäin Liitto**
Tampere, Hämeenkatu 17 A, puh. 28 800.
- Teräs-, kaivos- ja konepajatyöväen ammattiliitto**
Hki 53, Paasivuorenk. 5 A 24, puh. 76 58 55.
- Tiemiesten ammattiliitto**
Hki 53, Paasivuorenk. 5 A puh. toimisto 76 39 95.
- S. Vaatetustyöläisten Liitto**
Hki 53, Paasivuorenk. 5 A puh. toimisto 77 39 14, siht. 77 05 41.
- Yleis- ja erikoisalojen ammattiliitto**
Hki 53, Paasivuorenk. 5 A 24, puh. 76 58 55.
- Virkamiesten Yhteisjärjestö (VY)**
Hki 10, Mechelinink. 10 A 5, puh. 44 06 85.
- VY:öön kuuluvat liitot:**
Helsingin Poliisien Yhdistys
Hki 10, Et.Hesperiank. 28, puh. toimisto 49 91 85, siht. 44 38 92.
- Kuntien Teknिकoiden ja Työnjohtajien Liitto**
Hki
- Mielisairaanhoidajien Liitto**
Hki 53, Paasivuorenk. 5 A, puh. 76 24 88.
- Oppilaitosten ja virastojen toimihenkilöliitto**
Hki
- Postiliitto**
Hki 10, Fredrikink. 61, puh. toimisto 64 15 51, siht. 64 12 46.
- S. Poliisien Liitto**
Hki 15, Pursimiehenk. 5 A, puh. 63 45 00.
- S. Veturimiesten Liitto**
Hki 10, Eerikink. 24, puh. 64 54 04.
- Tie- ja vesirakennusmestariiliitto**
Hki 10, Arkadiank. 16 B, puh. 44 94 84.
- S. Tullimiesliitto**
Hki 17, Unionink. 45 G, puh. 62 71 55.
- Valtionrautateiden viran- ja toimenhaltijat**
Hki 27, Mannerheimintie 122 A, puh. 41 59 06.
- Vankilain Teknilliset Toimihenkilöt**
Hki
- Vankilavirkailijain Liitto**
Hki, Ristikkotie 13 C, puh. siht. 76 20 91.
- VR. Konduktööriyhdistys**
Hki
- Yleinen viran- ja toimenhaltijain Liitto**
Hki
- Keskusliittojen ulkopuoliset liitot:**
S. kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto (KTV)
Hki 53, Paasivuorenk. 5 B, puh. 70 907.
- Liiketyöntekijäin Liitto**
Hki 17, Unionink. 45 M, puh. 13 751.
- Luotsi- ja Majakkamiesliitto**
Hki 12, Iso-Roobertink. 30, puh. 13 404.
- S. Muusikkojen Liitto**
Hki, Uudenmaank. 36 D, puh. 66 91 60.

MUISTIINPANOJA

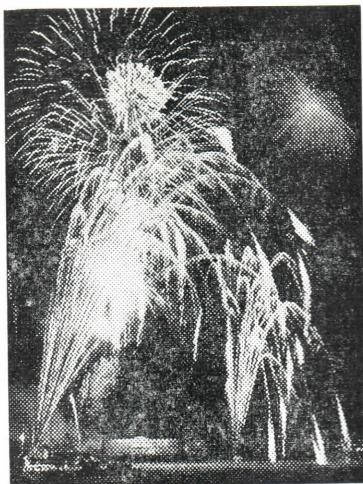
MUISTIINPANOJA

A series of horizontal dashed lines for writing.

MUISTIINPANOJA

Handwriting practice lines consisting of multiple horizontal dashed lines across the page.

A series of horizontal dashed lines for writing.

TEHKÄÄ TEKIN

tilaisuudestanne juhla,
tarjotkaa vierailenne
sykähdyttävä yllätys
tarjotkaa

KULTAMITALI- ILOTULITUS

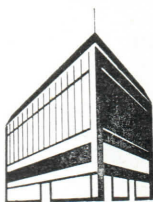
Tunnetusti korkealaa-
tuisia tuotteitamme

RAKETIT — TÄHTISADETIKUT

ILOTULITUS Oy

Hyrylä,
puh. 250 161

Elannon
kaksi nykyaikaista
TAVARATALOA

— yhteensä 63 eri osastoa monipuolisine valikoimineen — palvelee Teitä.

Tervetuloa ostoksille!

ELANTO

TAVARATALOT

Aleksi 9

Siltasaarenkatu 8–10

KOFF

sanokaa
vaan
reilusti

KOFF

SUOMEN AMMATTI- JÄRJESTÖ R. Y.

"Ulkoillen terveyttä"

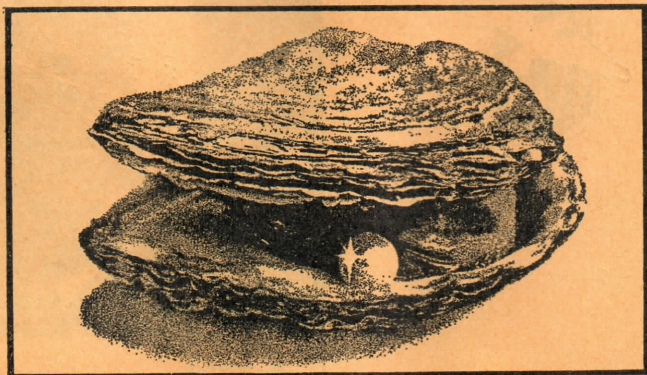

**KUNTOLIIKUNNAN
KESKUSLIITTO r.y.**

L. Brahenkatu 2. Puh. 764683
HELSINKI 51

Ota omaksi hyödyksesi
"LIIKUNTA TAVAKSI"

*siirtäkää nyt palkkanne
osuuskassaan*

-siinä on Teille helmi

SARAT, diagonaali-

**puku- ja hamekankaat, peitehuovat
sekä Finn-jersey leningit**

jotka ovat varustetut ylläolevalla tavaramerkillämme,
taataan kestäviksi.

ORAVAISTEN VERKATEHDAS OY

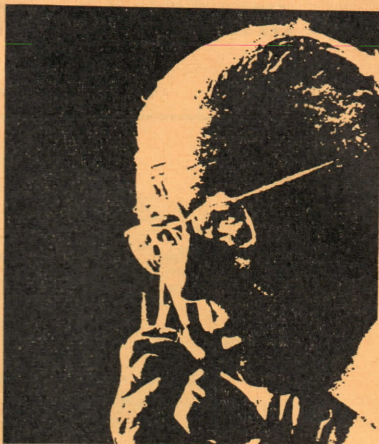
Oravaistentehdas

**HALUAMME
OLLA MUKANA
KASVATTAMASSA
LASTASI**

Nuorten Kotkain Keskusliitto ry.

Sturenk. 27, Hki 55,
puh. 775 648, 769 216

Niilo Wälläri

ANTOISIA VUOSIA

Ammattiyhdistysliikkeen ja politiikan piirissä teräksenlujana tunnetun Suomen Merimies-Unionin puheenjohtajan persoonallinen ja suorasukainen muistelmateos.

380 sivua, 16 kuvaliitesivua, 18,—/21,50.

PIMENNYKSIÄ

Tämän vuoden aikana sattuu 4 pimennystä, niistä 2 auringon- ja 2 kuunpimennystä. Suomessa näkyvät toinen auringonpimennys ja osa toisesta kuunpimennyksestä.

Maaliskuun 28. ja 29. p:ien välisenä yönä on osittainen auringonpimennys, jonka näkyvyysalue käsittää Tyynen meren eteläosan ja pieniä alueita Etelä-Amerikasta ja Etelämantereesta.

Täydellinen kuunpimennys sattuu huhtikuun 13. p:nä. Sen alkaessa klo 5.10 on meillä kuu juuri laskenut kaikkialla linjan Helsinki—Vaasa itäpuolella (Helsingissä klo 5.09). Lounais-Suomessa on muutaman kymmenen minuutin aikana kuu näkyvissä osittain pimenneenä. Pimennys näkyy muuten laajalti Euroopassa, Afrikassa ja Amerikassa. Se on täydellinen klo 6.22:sta klo 7.12:een.

Vuoden toinen auringonpimennys tapahtuu syyskuun 22. p:nä. Se on täydellinen kapeassa vyöhykkeessä Uralin seuduilla ja on osittaisena näkyvissä suurimmassa osassa Eurooppaa, länsi-Aasiassa, koillis-Afrikassa ja Grönlannissa. Helsingissä pimennys alkaa klo 11.32 ja loppuu klo 13.50. Kun se on suurimmillaan klo 12.41, on 70 % auringon halkaisijasta pimenneenä. Itä- ja pohjois-Suomessa pimennyksen laajuus on suurempi (Oulussa 76 %).

Toinen kuunpimennys, joka sekin on täydellinen, sattuu lokakuun 6. p:nä ja on näkyvissä läntisellä pallonpuoliskolla.

MERKKIEN SELITYKSIÄ

☉ Aurinko. ☾ Uusi kuu. ☿ Ensimmäinen neljännes. ☼ Täysikuu. ♀ Viimeinen neljännes. S. lihavalla painettuna merkitsee pyhäpäivää. Ⓢ k. 9.45 on luettava: kuu syntyy kello 9 ja 45 min. ☉ 3.14—21.22 aurinko nousee kello 3 ja 14 min. aamulla ja laskee kello 21 ja 22 min. illalla.) kuuluu edelliseen päivään. (kuuluu seuraavaan päivään. On huomattava, että kaikki ajat on merkitty Suomen laillisen keskiajan mukaan, joka on kaksi tuntia edellä Greenwichin keskiajasta eli 20 min. 11 sek. edellä Helsingin keskiajasta. Auringon ja kuun nousu- ja laskuajat koskevat kunkin taivaankappaleen keskipistettä.

ORTODOKSISEN KIRKON JUHLAT VUONNA 1968

Tammik. 1.	Uudenvuodenpäivä
— 6.	Herran kaste, loppiainen
Helmik. 2.	Herran temppeliintuominen
Maalisk. 25.	Neitsyt Marian ilmestys
Huhtik. 7.	Palmusunnuntai
— 12.	Pitkäperjantai
— 14., 15.	Pääsiäinen
Toukok. 23.	Herran taivaaseen astuminen, helatorstai
Kesäk. 2., 3.	P. Kolminaisuuden päivä, helluntai
— 24.	Johannes Kastajan syntymä
— 29.	Apostolien Pietarin ja Paavalin päivä
Elok. 6.	Kristuksen kirkastuminen
— 15.	Neitsyt Marian kuolinpäivä
— 29.	Johannes Kastajan mestaus
Syysk. 8.	Neitsyt Marian syntymä
— 14.	Ristinpäivä
Lokak. 1.	Neitsyt Marian suojelus
Marrask. 3.	Karjalan valistajien päivä
— 21.	Neitsyt Marian temppeliinkäynti
Jouluk. 6.	Pyhän Nikolaoksen päivä
— 25., 26.	Kristuksen syntymä

MEIDÄN KUNTAMME

vaalivuoden
kirjekurssi
PUOLUEVÄELLE

— Pyytää TSL:n
esittelyaineistoa

TYÖVÄEN SIVISTYSLIITTO

Neljäs linja 3–5 F,
Helsinki 53
Puh. 717 244

Täydellinen vakuutus-
laitos

Henki- ja sairaus- sekä
eläkevakuutuksia

Palo-, murto-, tapaturma-,
auto-, liikenne- ja muita
vahinkovakuutuksia

KANSA-YHTIÖT

- 1 M Uudenv.päivä** ○ 9.27–15.20
2 T Aapeli ○ 9.27–15.21
3 K Elmo, Elmer ○ 9.26–15.23
4 T Ruut ○ 9.25–15.24
5 P Lea, Leea ○ 9.25–15.26
6 L Loppinen Harri ○ 9.24–15.28

- 7 S 1. lopp. j. s.** ☾ klo 16.23
8 M Hilppa Aukusti ○ 9.22–15.31
9 T Veikko, Veijo, Veli ○ 9.21–15.33
10 K Nyyrikki ○ 9.20–15.35
11 T Kari ○ 9.19–15.37
12 P Toini ○ 9.17–15.40
13 L Nuutti ○ 9.16–15.42

- 14 S 2. lopp.j.s. Sakari** ○ 9.15–15.44
15 M Solja ☺ klo 18.11
16 T Ilmari, Ilmo ○ 9.11–15.48
17 K Antto, Anton ○ 9.10–15.51
18 T Laura ○ 9.08–15.53
19 P Heikki, Henrik ○ 9.06–15.56
20 L Henna ○ 9.05–15.58

- 21 S 3. lopp. j. s. Aune** ○ 9.03–16.00
22 M Visa ☾ klo 21.38
23 T Eini, Eine, Enni ○ 8.59–16.05
24 K Senja ○ 8.57–16.08
25 T Paavo, Pauli ○ 8.55–16.11
26 P Raino ○ 8.53–16.13
27 L Viljo ○ 8.51–16.16

- 28 S 4. lopp.j.s. Kaarlo** ○ 8.48–16.18
29 M Valtteri ☺ klo 18.29
30 T Irja ○ 8.44–16.23
31 K Alli ○ 8.42–16.26

TAMMIKUU

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

Sosialidemokraattisen

Nuorison

Keskusliitto ry

Nuorisjärjestö on kodin ja koulun yhdysside.

Sen tarkoituksena on kasvattaa nuorista kansanvaltaisen näkemys- ja omaavien yhteiskuntakelpoisuutta yksilöinä.

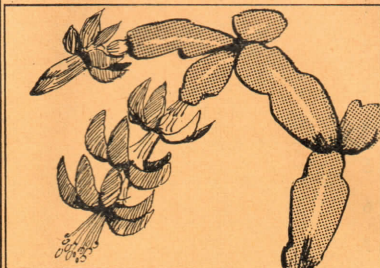
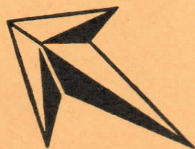
Toiminnassaan se tarjoaa jäsenilleen hyviä harrastuksia ja viihdettä.

Vanhemmat, ohjatkaa lapsenne sosialidemokraattiseen nuorisotoimintaan.

Nuori – seuraa aikaasi – seuraa meitä.

Paasivuorenkatu 5 h 15
Helsinki 53

**Äänenkannattaja
NUORIN SIIVIN**

1 T Riitta	○ 8.39—16.29
2 P Aamu	○ 8.37—16.32
3 L Valo	○ 8.35—16.34

4 S Kynttilänp. Armi	○ 8.32—16.37
5 M Runeb. p., Oivi	○ 8.30—16.40
6 T Terhi, Terhikki	☺ klo 14.20
7 K Riku, Rikhard	○ 8.25—16.45
8 T Laina	○ 8.22—16.48
9 P Raija, Raisa	○ 8.19—16.50
10 L Elina, Ellen, Elna	○ 8.17—16.53

11 S 1. ruk.p. Talvikki	○ 8.14—16.56
12 M Elma, Elmi	○ 8.12—16.58
13 T Sulo, Sulho	○ 8.09—17.01
14 K Voitto	☺ klo 8.43
15 T Sipi, Sippo	○ 8.03—17.06
16 P Julia	○ 8.01—17.09
17 L Väinö, Väinämö	○ 7.58—17.12

18 S Seksagesimas.	○ 7.55—17.14
19 M Eija Kaino)	○ 7.52—17.17
20 T Helinä, Heli, Hely	○ 7.50—17.20
21 K Keijo	☺ klo 5.28
22 T Tuulikki, Tuulia	○ 7.44—17.25
23 P Salli, Salla	○ 7.41—17.27
24 L Karkauspäivä	○ 7.38—17.30

25 S Laskiaiss. Matti	○ 7.35—17.33
26 M Tuija	○ 7.32—17.35
27 T Nestori	○ 7.30—17.38
28 K Kalev. p., Torsti	☺ klo 8.56
29 T Onni	○ 7.24—17.43

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23
- 24
- 25
- 26
- 27
- 28
- 29

Jos onni pettää

vakuutus auttaa
jos se on otettu
ajoissa

KANSA-YHTIÖT

PATENTTI- arvat

ovat erikoisalamme
Valmistamme ne no-
peasti ja edullisesti
ajanmukaisilla
koneilla.

— — — — —

Tampereen
KESKUSPAINO
KESKUSSITOMO

Hämeenpuisto 21
Puh. 23 961

1 P Alpo, Alvi, Alpi ○ 7.21—17.45
2 L Virva, Virve ○ 7.18—17.48

3 S 1. paastonaj. s. ○ 7.15—17.51
4 M Ari, Atro Kauko) ○ 7.12—17.53
5 T Laila, Leila ○ 7.09—17.56
6 K Tarmo ○ 7.06—17.58
7 T Tarja, Taru ☺ klo 11.20
8 P Vilppu ○ 7.00—18.03
9 L Auvo ○ 6.57—18.06

10 S 2. paast.aj.s.Aura ○ 6.54—18.08
11 M Kalervo ○ 6.51—18.11
12 T Reijo, Reko ○ 6.48—18.13
13 K Tarvo ○ 6.45—18.16
14 T Matilda, Tilda ☺ klo 20.52
15 P Risto, Kristian ○ 6.39—18.21
16 L Ilkka ○ 6.36—18.23

17 S 3. paastonaj. s. ○ 6.33—18.26
18 M Eetu Kerttu) ○ 6.30—18.28
19 T Jooseppi, Juuso ○ 6.27—18.30
20 K Jaakkima, Kpt. ○ 6.24—18.33
21 T Pentti ☺ klo 13.07
22 P Vihtori ○ 6.18—18.38
23 L Akseli ○ 6.15—18.40

24 S Marianp. Kaapo ○ 6.12—18.43
25 M Aija ○ 6.08—18.45
26 T Immanuel, Manu ○ 6.05—18.48
27 K Sauli, Saul ○ 6.02—18.50
28 T Armas ○ 5.59—18.53
29 P Joonas ☺ klo 0.48
30 L Usko ○ 5.53—18.57

31 S 5. paast.aj.s. Irma ○ 5.50—19.00

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

SEIS! ONKO TEILLÄ
TURVA
LIIKENNE- JA
AUTOVAKUUTUS

?

TYÖVÄEN KESKINÄINEN
VAKUUTUSYHTIÖ

TURVA

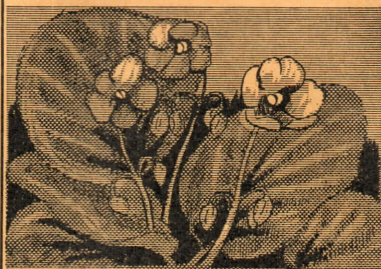
Raittius on terve, luonnollinen ja myönteinen väkijuomista vapaa elämäntapa.

Tämän puolesta toimii myös **Suomen Sosialidemokraattinen Raittiusliitto.**

Julkaissut: **Raitis Kansa** aikuisille ja nuorille, **Sarastus** lapsille.

Liittokoti Vihdin Tervalammella tarjoaa hyvän kurssipaikan ja kesällä lomanviettomahdollisuuden.

Os., Paasivuorenk. 5 A 9, **Hel-sinki 53.** Puhelimit: toimisto 764 093, sihteeri 764 092, liittokoti 913-13 913.

1 M Pulmu	○	5.47—19.02
2 T Pellervo	○	5.44—19.05
3 K Sampo	○	5.41—19.07
4 T Ukko	○	5.38—19.10
5 P Irene	○	5.35—19.12
6 L Vilho, Ville, Vilhelm	☺	klo 5.28
7 S Palmusunn. Allan	○	5.29—19.17
8 M Suoma, Suometar	○	5.26—19.19
9 T Agric. p., Elias	○	5.23—19.22
10 K Tero	○	5.20—19.24
11 T Verna	○	5.17—19.27
12 P Pitkäperjantai	○	5.14—19.29
13 L Tellervo Julius	☺	klo 6.52
14 S Pääsiäisp. Taito	○	5.08—19.34
15 M 2. pääs.p. Tuomi	○	5.05—19.37
16 T Jalo	○	5.02—19.39
17 K Otto	○	4.59—19.42
18 T Valto	○	4.56—19.44
19 P Päivi	☺	klo 21.35
20 L Lauha	○	4.51—19.49
21 S 1. pääs. j.s. Anssi	○	4.48—19.52
22 M Alina	○	4.45—19.54
23 T Yrjö, Jyrki, Jyri	○	4.42—19.57
24 K Pertti, Albert	○	4.39—19.59
25 T Markku, Markus	○	4.36—20.01
26 P Terttu	○	4.34—20.04
27 L Merja	☺	klo 17.21
28 S 2. pääs. j. s. Ilppo	○	4.28—20.09
29 M Teijo	○	4.25—20.11
30 T Mirjam, Mirja	○	4.22—20.14

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

POHJOLAN TYÖ

POHJOIS-SUOMEN
SOSIALIDEMOKRAAT-
TISEN VÄESTÖN
ÄÄNENKANNATTAJA

TOIMISTOT

KAJAANISSA
KEMISSÄ
ROVANIEMELLÄ

TOIMITUS JA KONTTORI

OULU
Pakkahuoneenkatu 26

Pienviljelijä!

Liittomme suorittaa pätevää
maatilataloudellista ammatti-
neuvontaa.

Hoitaa tehokkaasti ammattikun-
tansa taloudellisia etuja.

Liiton tiedotuslehti kaikille jäse-
nille ilmaiseksi.

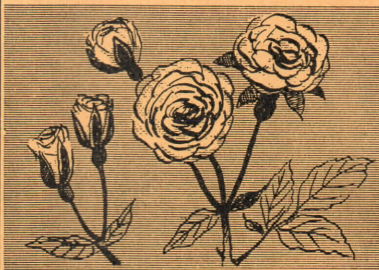
Liity Sinäkin jäseneksi maamme
valistuneimpaan maataloudelli-
seen yleisneuvontajärjestöön.

Suomen Pienviljelijäin Liitto r.y.

Maneesikatu 2 a A 14

Helsinki 17

Puh. 62 92 36 ja 63 77 25

1 K Vappu, Valpuri	○	4.20—20.16
2 T Vuokko	○	4.17—20.19
3 P Outi	○	4.14—20.21
4 L Ruusu	○	4.12—20.24

5 S 3. pääs. j. s. Maini ☼ klo 19.54

6 M Ylermi	○	4.06—20.29
7 T Helmi, Kastehelmi	○	4.04—20.31
8 K Heino	○	4.01—20.34
9 T Timo	○	3.59—20.36
10 P Aino, Aina, Aini	○	3.56—20.38
11 L Osmo (Snellm. p.,	○	3.54—20.41

12 S 2. ruk.p. Äit. p., ☼ 3.51—20.43

13 M Kukka Lotta)	○	3.49—20.46
14 T Tuula	○	3.46—20.48
15 K Sofia, Sonja, Sohvi	○	3.44—20.50
16 T Ester, Essi	○	3.42—20.53
17 P Maila, Maili	○	3.39—20.55
18 L Erkki, Eero, Eerik	○	3.37—20.57

19 S Rukouss. Emilia ☼ klo 7.44

20 M Lilja, Lilli	○	3.33—21.02
21 T Kosti, Konstantin	○	3.31—21.04
22 K Hemminki	○	3.29—21.06
23 T Helatorstai Lyyli	○	3.27—21.08
24 P Panu	○	3.25—21.10
25 L Urpo	○	3.23—21.13

26 S 6. pääs. j. s. Vilma ☼ 3.21—21.15

27 M Ritva	☼	klo 9.30
28 T Alma	○	3.17—21.19
29 K Oiva	○	3.16—21.20
30 T Pasi	○	3.14—21.22
31 P Helka	○	3.13—21.24

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

Täydellinen vakuutus-
laitos

Henki- ja sairaus- sekä
eläkevakuutuksia

Palo-, murto-, tapaturma-,
auto-, liikenne- ja muita
vahinkovakuutuksia

KANSA-YHTIÖT

TEHOKASTA JA AJANMUKAISTA PALVELUA

- 24 toimipaikkaa
- myymälöitä
- myymäläauto
- ravintola
- E-säästökassa
- oma leipomo
- 109 toimihenkilöä
- 2148 jäsentä

ON EDULLISTA OLLA JÄSEN

PIHTIPUTAAN Ok
PIHTIPUDAS

1 L Teemu ○ 3.11—21.26

2 S Hell.p. Venla ○ 3.10—21.28

3 M 2. hell.p. Orvokki ○ 3.08—21.29

4 T Puol.v. Ij., Toivo ☺ klo 6.47

5 K Sulevi ○ 3.06—21.32

6 T Kustaa, Kyösti ○ 3.05—21.34

7 P Suvi ○ 3.04—21.35

8 L Salomo, Salomon ○ 3.03—21.36

9 S Kolmin.p. Ensio ○ 3.02—21.38

10 M Seppo ☺ klo 22.13

11 T Impi, Immi ○ 3.00—21.40

12 K Esko ○ 2.59—21.41

13 T Raili, Raila ○ 2.59—21.42

14 P Kielo ○ 2.58—21.43

15 L Vieno ○ 2.58—21.43

16 S 1. kolm. j. s. Päivi ○ 2.58—21.44

17 M Urho ☺ klo 20.14

18 T Tapio ○ 2.57—21.45

19 K Siiri ○ 2.57—21.45

20 T Into ○ 2.57—21.46

21 P Ahti, Ahto, Kps. ○ 2.58—21.46

22 L Juhannusp. eli Joh. Kastajan p.

S. lipun p., Paula ○ 2.58—21.46

23 S 2. kolm. j. s. Aatto ○ 2.58—21.46

24 M Juhani, Jussi, Jukka ○ 2.59—21.46

25 T Uuno ○ 2.59—21.46

26 K Jorma, Jarmo ☺ klo 0.25

27 T Elvi ○ 3.00—21.45

28 P Leo ○ 3.01—21.45

29 L Pietari, Pekka ○ 3.02—21.44

30 S 3. kolm.j.s. Päivi ○ 3.03—21.44

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

HALLITUSKATU 19

TTY:n SUURRAVINTOLA

puh. 20 955 - 23 011

- maukkaita lounaita
- illallistanssiaiset joka ilta
- ikivihreää ja tuoreempaa tanssimusiikkia hyvien orkestereiden myötäilemänä

KAUPUNGINKELLARI

puh. 20 965

- moderni paikka "talon kivijallassa"
- maukkaat ruokapalat ja piristävä olut sammuttavat nälkänne ja janonne nopeasti ja huokealla

KATISKA

- viihtyisä itsepalveluravintola Hallituskadun ja puiston kulmassa
- aterioitte joko nopeasti tai rauhallisesti — kuten haluatte

ATERIOITTE TAI RENTOUDUTTE

1 M Aaro, Aaron	⊙ 3.04—21.43
2 T Maria, Maija	⊙ 3.05—21.42
3 K Arvo	☼ klo 14.42
4 T Ulla	⊙ 3.07—21.41
5 P Unto, Untamo	⊙ 3.09—21.40
6 L Esa, Esaia	⊙ 3.10—21.38

7 S 4. kolm. j.s.Klaus	⊙ 3.12—21.37
8 M Turo	⊙ 3.13—21.36
9 T Ilta	⊙ 3.15—21.35
10 K Saima, Saimi	☺ klo 5.18
11 T Elli	⊙ 3.18—21.32
12 P Hermanni	⊙ 3.20—21.30
13 L Ilari	⊙ 3.21—21.29

14 S 3. rukousp. Aliisa	⊙ 3.23—21.27
15 M Rauni	⊙ 3.25—21.25
16 T Reino	⊙ 3.27—21.24
17 K Ossi, Ossian	☼ klo 11.11
18 T Riikka	⊙ 3.31—21.20
19 P Saara, Saija, Sari	⊙ 3.33—21.18
20 L Marketta, Maarit	⊙ 3.35—21.16

21 S 6. kolm. j. s.Jo	⊙ 3.37—21.14
22 M Leena, M.a. hanna)	⊙ 3.40—12.12
23 T Oili, Olga	⊙ 3.42—21.10
24 K Kirsti, Kristiina	⊙ 3.44—21.08
25 T Jaakko, Jaakob	☼ klo 13.49
26 P Martta	⊙ 3.48—21.03
27 L Unikeonpäivä	⊙ 3.51—21.01

28 S Kirkastuss. Atso	⊙ 3.53—20.58
29 M Olavi, Olli, Uolevi	⊙ 3.55—20.56
30 T Asta, Augusta	⊙ 3.58—20.54
31 K Helena	⊙ 4.00—20.51

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

JYVÄSKYLÄN TYÖVÄEN RAVINTOLAT

KANSANRAVINTOLA

Väinönkatu 7

TEATTERIRAVINTOLA

Kauppakatu 30

Viihtyisät ravintolasalit –
kohtuulliset hinnat

VALLILASSA

Sturenkatu 27

1. lk. ravintola 17–24 s. 15–24

Puh. 762 245

Hyvä kansanravintola 9–23

SILTASAARELLA

Paasi Ravintola

Tarjoavat hyviä ja huokeita aterioita
sekä herkullisia annoksia

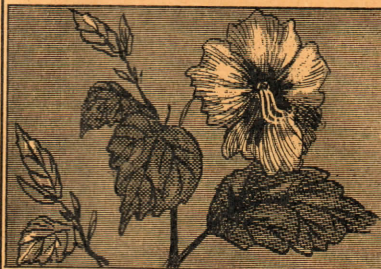
Tanssia joka ilta

(ei maanant.)

Juhlakerros uusittu

Käynti B-portaasta

Puh. 772 056

1 T	Maire	☺	klo 20.34
2 P	Kimmo	☉	4.05–20.46
3 L	Vanamo, Linnea	☉	4.07–20.44

4 S	8. kolm. j.s.Veera	☉	4.09–20.41
5 M	Salme	☉	4.12–20.39
6 T	Toimi	☉	4.14–20.36
7 K	Lahja	☉	4.16–20.33
8 T	Sylvi, Sylvia	☺	klo 13.32
9 P	Erja, Eira	☉	4.21–20.28
10 L	Lauri, Lassi	☉	4.24–20.25

11 S	9. kolm. j. s.	☉	4.26–20.23
12 M	Klaara Susanna	☉	4.28–20.20
13 T	Keimo	☉	4.31–20.17
14 K	Onerva	☉	4.33–20.14
15 T	Marjatta, Marja	☉	4.36–20.12
16 P	Aulis	☺	klo 4.13
17 L	Verneri	☉	4.41–20.06

18 S	10. kolm. j.s.Leevi	☉	4.43–20.03
19 M	Mauno, Maunu	☉	4.45–20.00
20 T	Samuli, Samuel	☉	4.48–19.57
21 K	Soini, Veini	☉	4.50–19.55
22 T	Iivari, Iivo	☉	4.53–19.52
23 P	Varma, Mät. I.	☉	4.55–19.49
24 L	Perttu	☺	klo 1.57

25 S	11. kolm. j. s.	☉	5.00–19.43
26 M	Ilma, Ilmi Loviisa	☉	5.02–19.40
27 T	Vilja	☉	5.05–19.37
28 K	Tauno	☉	5.07–19.34
29 T	Iina, Iina	☉	5.09–19.31
30 P	Eemil, Eemeli	☉	5.12–19.28
31 L	Arvi	☺	klo 1.35

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

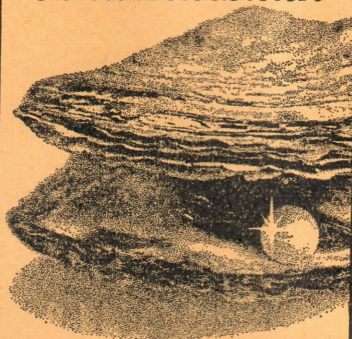
Jos onni pettää

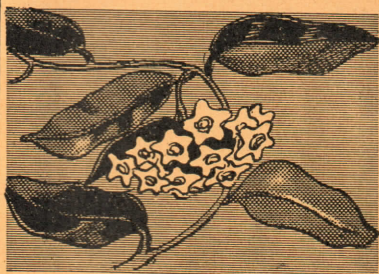
vakuutus auttaa
jos se on otettu
ajoissa

KANSA-YHTIÖT

*siirtäkää nyt
palkkanne
osuuskassaan*

-siinä on Teille helmi

1 S	12 kolm. j. s.	○	5.17—19.22
2 M	Sinikka Pirkka)	○	5.19—19.19
3 T	Soili, Soile, Soila	○	5.21—19.16
4 K	Ansa	○	5.24—19.13
5 T	Mainio	○	5.26—19.10
6 P	Asko	○	5.28—19.07
7 L	Arho, Arhippa	☺	klo 0.07
8 S	13. kolm. j. s.	○	5.33—19.01
9 M	Isto Taimi)	○	5.35—18.58
10 T	Kalevi, Kaleva	○	5.38—18.55
11 K	Santeri	○	5.40—18.52
12 T	Valma	○	5.42—18.49
13 P	Orvo	○	5.45—18.46
14 L	Iida	☾	klo 22.31
15 S	14. kolm. j. s. Sirpa	○	5.50—18.40
16 M	Hellevi, Hillevi	○	5.52—18.37
17 T	Aili, Aila	○	5.54—18.33
18 K	Tyyne	○	5.57—18.30
19 T	Reija	○	5.59—18.27
20 P	Varpu	○	6.01—18.24
21 L	Mervi (Mauri)	○	6.04—18.21
22 S	15. kolm. j. s.	○	6.06—18.18
23 M	Mielikki Spt.	○	6.08—18.15
24 T	Auno (klo 13.08)	○	6.11—18.12
25 K	Kullervo	○	6.13—18.09
26 T	Kuisma	○	6.16—18.06
27 P	Vesa	○	6.18—18.03
28 L	Arja	○	6.20—18.00
29 S	Mikkelinp. Mikko	☾	klo 7.07
30 M	Sorja Mikael)	○	6.25—17.54

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

Työväen perustama ja
hallitsema
vahinkovakuutuslaitos

**TYÖVÄEN KESKINÄINEN
VAKUUTUSYHTIÖ
TURVA**

**VAPAA-AJATTELIJAIN
LIITTO r.y.**

— pakanoitten
pulju, liity sinäkin
mukaan.

Tilaa aikakauslehti

VAPAA-AJATTELIJA

Viherniemenkatu 5 A 18

Helsinki 53

Puh. 715 601

1 T Rauno	⊙ 6.28—17.51
2 K Valio	⊙ 6.30—17.48
3 T Raimo	⊙ 6.32—17.45
4 P Saila	⊙ 6.35—17.42
5 L Inkeri	⊙ 6.37—17.39

6 S 17. kolm. j. s ☺ klo 13.46

7 M Pirkko Roine)	⊙ 6.42—17.33
8 T Hilja	⊙ 6.44—17.30
9 K Ilona	⊙ 6.47—17.27
10 T A. Kiven p., Aleksis	⊙ 6.49—17.24
11 P Otso, Ohto	⊙ 6.52—17.21
12 L Aarre, Aarto	⊙ 6.54—17.18

13 S 4. rukousp. Taina ⊙ 6.57—17.15

14 M Elsa	☾ klo 17.05
15 T Helvi, Heta	⊙ 7.02—17.09
16 K Sirkka, Sirkku	⊙ 7.04—17.06
17 T Saini	⊙ 7.07—17.03
18 P Satu	⊙ 7.09—17.00
19 L Uljas	⊙ 7.12—16.57

20 S 19. kolm. j. s. ⊙ 7.14—16.55

21 M Ursula Kauno)	☾ klo 23.44
22 T Anitta	⊙ 7.19—16.49
23 K Severi	⊙ 7.22—16.46
24 T YK:n päivä, Asmo	⊙ 7.24—16.43
25 P Sointu	⊙ 7.27—16.40
26 L Amanda, Manta	⊙ 7.30—16.38

27 S 20. kolm. j. s. Helli ⊙ 7.32—16.35

28 M Simo	☾ klo 14.40
29 T Urmas	⊙ 7.37—16.29
30 K Eila	⊙ 7.40—16.27
31 T Artturi, Arto	⊙ 7.43—16.24

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

Sanomalehti

POHJOIS -KARJALA

Joensuu Koulukatu 30

Puhelimet:

Konttori 22 383

Toimitus 22 518

Kirjapaino 22 336

**ODOTETTU YSTÄVÄ
TUHANSISSA
KODEISSA**

ETEEENPÄIN

suosittu kymenlaaksolainen

• • •

Nettolevikki reippaasti
noususuunnassa

Sitä kehtaa lukea ja kaupata
naapurillekin

• • •

Konttori ja toimitus: Kotka,
Kotkank. 9. Puh. sarja 14 460

1 P Lylly ○ 7.45—16.21
2 L Pyhäinp. Topi ○ 7.48—16.19

3 S 21. kolm. j. s. Terho
4 M Hertta ○ 7.53—16.14
5 T Reima ☺ klo 6.25
6 K Kustaa Aadolf ○ 7.58—16.09
7 T Taisto ○ 8.01—16.06
8 P Aatos ○ 8.03—16.04
9 L Teuvo ○ 8.06—16.01

10 S 22. kolm. j. s. ○ 8.09—15.59
11 M Anja Martti) ○ 8.11—15.57
12 T Virpi ○ 8.14—15.54
13 K Ano ☺ klo 10.53
14 T Iiris ○ 8.19—15.50
15 P Vaula ○ 8.21—15.47
16 L Aarne, Aarno ○ 8.24—15.45

17 S Kirkkov. läh. viim. s. Eino
18 M Jousia ○ 8.29—15.41
19 T Liisa, Elisabet ○ 8.31—15.39
20 K Jalmari, Jari ☺ klo 10.02
21 T Hilma ○ 8.36—15.35
22 P Silja, Selja ○ 8.39—15.33
23 L Klemetti ○ 8.41—15.31

24 S Tuomios. Lempi ○ 8.44—15.30
25 M Katariina, Kaija ○ 8.46—15.28
26 T Sisko ○ 8.48—15.26
27 K Hilikka ☺ klo 1.30
28 T Heini ○ 8.53—15.23
29 P Aimo ○ 8.55—15.22
30 L Antti, Antero ○ 8.57—15.20

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

Täydellinen vakuutus-
laitos

Henki- ja sairaus- sekä
eläkevakuutuksia

Palo-, murto-, tapaturma-,
auto-, liikenne- ja muita
vahinkovakuutuksia

KANSA-YHTIÖT

TURUN PÄIVÄLEHTI

Perust. 1898

Varsinais-Suomen
sosialidemokraattien
lehti

1 S 1. adventtisunnuntai Oskari

- 2 M Anelma ○ 9.01—15.18
3 T Vellamo ○ 9.03—15.17
4 K Airi, Aira ○ 9.05—15.15
5 T Selma ☺ klo 1.07
6 P *Itsenäisyysp.*, Niilo ○ 9.09—15.14
7 L Sampsa ○ 9.10—15.13

8 S 2. adventtisunnuntai Kyllikki

- 9 M Anna, Anneli, Anni ○ 9.14—15.11
10 T Ismo ○ 9.15—15.11
11 K Taneli, Daniel ○ 9.17—15.10
12 T Tuovi ○ 9.18—15.10
13 P Seija ☾ klo 2.49 ○ 9.19—15.09
14 L Jouko ○ 9.21—15.09

15 S 3. adventtisunnuntai Heimo

- 16 M Auli, Aulikki ○ 9.23—15.09
17 T Raakel ○ 9.24—15.09
18 K Aapo, Abraham ○ 9.25—15.09
19 T Iisakki, Iikka, Iiro ☺ klo 20.19
20 P Kerkko (Tps.) ○ 9.26—15.10
21 L Tuomas, Tuomo ○ 9.27—15.10

22 S 4. adventtisunnuntai Raafael

- 23 M Senni ○ 9.27—15.11
24 T Aatami, Eeva, Eevi ○ 9.28—15.12
25 K Joulupäivä ○ 9.28—15.13
26 T 2. joulup., tapaninp. Tapani
☺ klo 16.14)

- 27 P Johannes, Hannes ○ 9.28—15.15
28 L Viattom. lasten p. ○ 9.28—15.16

29 S Joulun j. s. Rauha ○ 9.28—15.17

- 30 M Taavi, Daavid ○ 9.28—15.18
31 T Sylvester, Silvo ○ 9.27—15.20

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

yhdessä enemmän

LIITY **E**-JÄSENEKSI

E

lin Osuuskauppa li
Itä-Savon Osuusliike Savonlinna
Janakkalan Osuuskauppa Turenki
Jokelan Osuuskauppa Jokela
Jämsän Osuusliike Jämsä
Kainuun Osuusliike Kajaani
Kalajokilaakson Osuusliike Ylivieska
Keiteleen Osuuskauppa Keitele
Kemin Osuuskauppa Kemi
Keski-Savon Osuusliike Pieksämäki
Kiuruveden Työväen Osuuskauppa Kiuruvesi
Kymnlaakson Osuusliike Kotka
Lahden Osuuskauppa Lahti
Lestijokilaakson Osuusliike Kannus
Loimaan Osuusliike Loimaa
Osuuskauppa Mäki-Matti Jyväskylä
Osuuskauppa Perhelä Järvenpää
Osuusliike Ahjo Hyvinkää
Osuusliike-Andelsaffär Konsum Karjaa
Osuusliike Eteläpohja Seinäjoki
Osuusliike Häme Hämeenlinna
Osuusliike Imatra Imatra
Osuusliike Kalla Kuopio
Osuusliike Kansa Pori
Osuusliike Kansanvoima Rautalampi
Osuusliike Kehä Eura
Osuusliike Kerhola Paimio
Osuusliike Kolmipohja Haapajärvi
Osuusliike Kymenmaa Kouvola
Osuusliike Laaja Lapua
Osuusliike Lapinmaa Rovaniemi

Tule mukaan E-osuustoiminnan perheeseen

Meitä on

250 000 (44,4 %)

teollisuus- ja muuhun työväkeen
kuuluvaa

123 000 (21,8 %)

maanviljelijää ja muuta
maatalousväestöön kuuluvaa

115 000 (20,6 %)

palvelusammateissa toimivaa

71 570 (13,2 %)

vap. ammatin harjoittajaa,
virkamiestä ja toimistotyön-
tekijää

**LIITY JÄSENEKSI PAIKKAKUNTASI
E-OSUUSLIIKKEESEEN**

Osuusliike Mänty Mänttä
Osuusliike Onni Lappeenranta
Osuusliike Oras Somero
Osuusliike Oripää Oripää
Osuusliike Paavonseutu Saarijärvi
Osuusliike Pielinen Lieksa
Osuusliike Pohjankangas Kankaanpää
Osuusliike Salla Kemijärvi
Osuusliike Sata-Häme Humppila
Osuusliike Satapohja Parkano
Osuusliike Satarengas Lauttakylä
Osuusliike Savonseutu Mikkeli
Osuusliike Sisä-Karjala Tohmajärvi
Osuusliike Suoja Rauma
Osuusliike Sydän-Häme Lammi
Osuusliike Tammi Forssa
Osuusliike Tarmola Turku
Osuusliike Työnvoima Varkaus
Osuusliike Tähkä Salo
Osuusliike Vaasanseutu Vaasa
Osuusliike Valli Hamina
Osuusliike Vankka Vilppula
Osuusliike Varma Andelsaffär Pietarsaari
Otanmäen Osuusliike Otanmäki
Oulun Osuuskauppa Oulu
Pohjois-Päijänteiden Osuusliike Korpilahti
Raja-Karjalan Osuusliike Nurmes
Taalintehtaan Osuuskauppa Taalintehtas
Taka-Lapin Osuusliike Ivalo
Tornionlaakson Osuusliike Pello
Vakka-Suomen Osuusliike Uusikaupunki
Vihdinseudun Osuusliike Ojakkala
Viitasaaren Osuuskauppa Viitasaari
Yläneen Osuusliike Yläne
Ylä-Savon Osuusliike Iisalmi

yhdessä
enemmän

LIITY E-JÄSENEKSI

Jäsenet itse omistavat ja hallitsevat E-osuuskauppaliikettä. Siksi on luonnollista, että me olemme kiinnittäneet erityistä huomiota jäsenetuihin. Meidän aloittamamme kuluttajain suojelun, neuvonnan ja valistuksen merkitys on vasta viime vuosina yleisesti havaittu. Meille se on ollut ohjenuorana jo kauan.

Kysykää Tekin lähempiä tietoja E-jäseneduista omalta E-osuusliikkeeltänne.

**KULUTUSOSUUSKUNTIEN
KESKUSLIITTO**